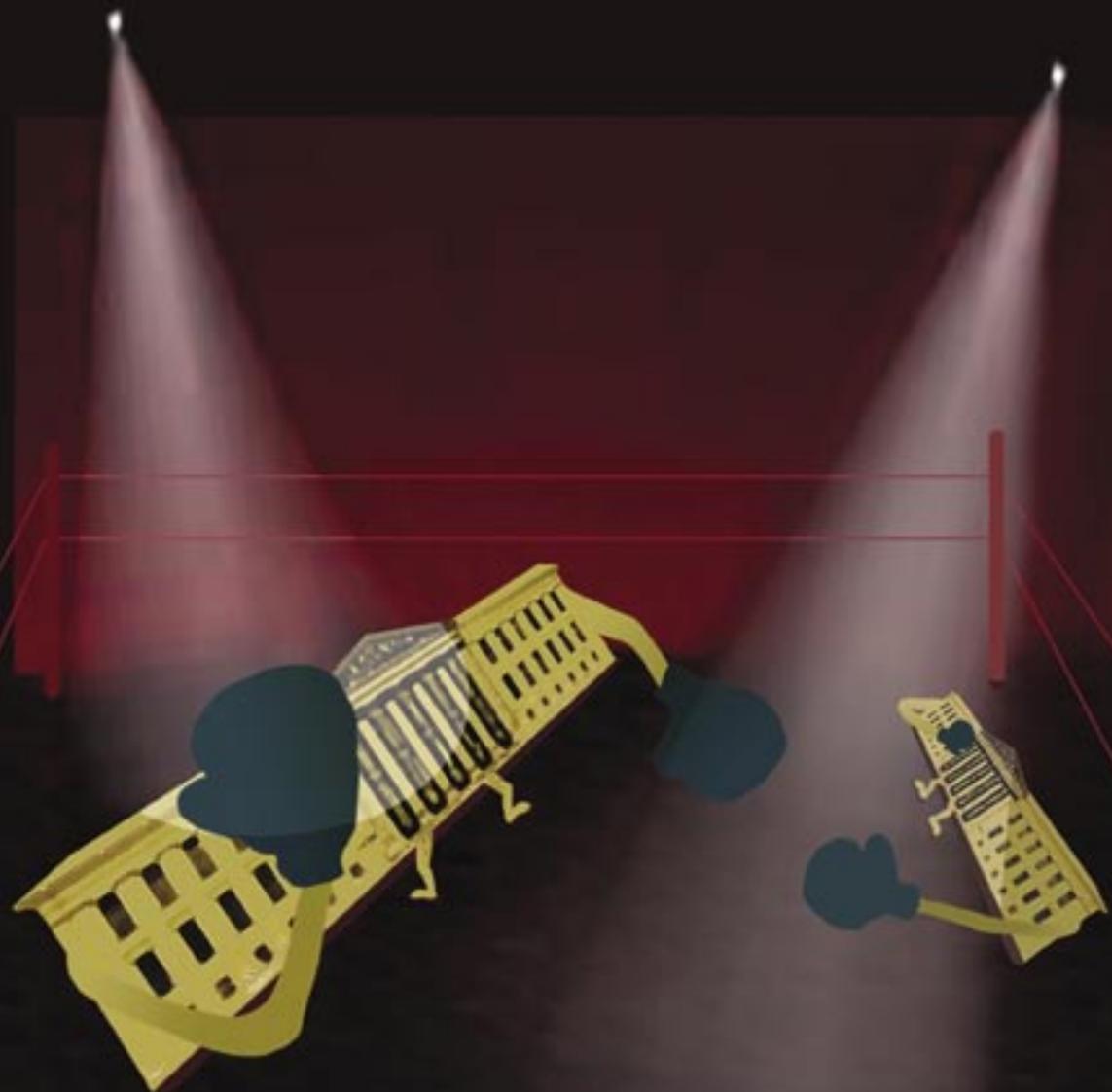

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR NORSK FORSKERFORBUND

Noen universitet er likere

Blir det et klassekille mellom de nye og gamle universitetene i Norge?

Rektor ved Universitetet i Stavanger advarer mot et A-lag av gamle «forskningsuniversitet» og et B-lag som taper budsjettkampen.

– Vi ønsker de samme betingelsene som de andre når det gjelder basisbevilgning, sier rektor Ivar Langen.

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR NORSK FORSKERFORBUND

Nr. 6/2005 – 37. årgang
 Tidsskrift for Norsk forskerforbund
 Forskerforum blir redigert etter Redaktørplakaten.
 Redaksjonen avsluttet 26. april 2005.

REDAKSJON

REDAKTØR: Ingar Myking
REDAKSJONSEKRETÆR: Kjetil A. Brottveit
BLADBUNAD: Ragnhild Gram

REDAKSJONSRÅD

Martin Eide, professor UiB
 Helge Salvesen, biblioteksdirektør UiTø
 Reidun Høydal, Møreforskning/Høgskulen i Volda

ADRESSE

Forskerforum, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
 Telefon: 21 02 34 00
 Telefaks: 21 02 34 01
 E-post redaksjon: i.myking@forskerforbundet.no

Trykk/ekspedisjon: Øyvind Glomvik AS
 ISSN 0800-1715
 Opplag 17 000

ANNONSER

ANNONSE: Arne Aardalsbakke
 Telefon: 64 87 67 90
 Telefaks: 64 87 67 91
 E-post: forskerforum@c2i.net

Format	
1/1 side	16900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling / kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm.
 Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

UTGIVELSESPLAN

nr. 6/2005	6. juni
nr. 7/2005	5. september
nr. 8/2005	3. oktober
nr. 9/2005	31. oktober
nr. 10/2005	28. november
nr. 1/2006	2. januar

Neste nummer: 5. september. Deadline: 24. august.
 Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte
 innlegg. Sender du inn stoff, legg ved diskett eller bruk
 e-post/vedlegg.

Internett: <http://www.forskerforbundet.no>

Omslagsillustrasjon: Heidi Ring/DIPP

INNHOLD

aktuelt

5 SPRIKENDE KARAKTERSETTING

Små høyskoler tenderer til å gi bedre karakterer enn store høyskoler. En undersøkelse ved Norges Handelshøyskole konkluderer med ujevn karaktersetting ved økonomisk-administrative studier.

6 RESULTATBASERT FINANSIERING

80 prosent av den vitenskapelige publiseringen i Norge foregår på de fire eldste universitetene. De som publiserer mest, vil ha størst risiko for å produsere relativt mindre neste år. Dette vil høyskolene tjene på, mener universitetsleder.

8 UNIVERSITETSSTATUSSEN DEVALUERES

Fører opprettelsen av nye universitet til et klassekille mellom universitet og "forskningsuniversitet"? En nødvendig vei å gå, mener saksordføreren for forskningsmeldingen, mens rektor Ivar Langen kjemper for bevilgningene til Universitetet i Stavanger.

11 FOLKEHELSA REDUSERT

Folkehelseinstituttet omorganiserer for å spare penger, og anerkjente fagmiljøer blir nedlagt.

- Flere av forskerne blir satt til nye oppgaver som i liten grad utnytter deres spisskompetanse, sier tillitsvalgte ved Folkehelseinstituttet.

magasin

17 ØKONOMI OG PRAKSIS

Ifølge vanlig økonomisk teori er folk opptatt av å skaffe mest mulig penger til seg selv. Men hva om det ikke er slik? Kriteriene for fordeling av inntjente penger settes på prøve i et forsøk ved Norges Handelshøyskole.

20 ADJØ UNIVERSITET

- Jeg føler meg dårlig behandlet av arbeidsgiver. Jeg vil gå så langt som å si at jeg føler meg trakkert, sier Helene Uri. Lingvisten har sluttet ved Universitetet i Oslo for å bli skjønnlitterær forfatter på heltid.

22 BOLOGNA TIL BERGEN

- Bedring av studentenes vilkår, studietilgang for alle, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn. Det er Kristin Clemet som snakker under Bologna-prosessens ministermøte i Bergen. Det europeiske utdanningssamarbeidet vil vektlegge lik rett til utdanning.

forbundssider

37 FORBUNDET INFORMERER

38 INNSPILL: Generalsekretær Kari Kjenndalen

39 INNSPILL: Forbundsleder Kolbjørn Hagen

faste spalter

28 KRONIKK: Det er vilje til forskning i departementet, men rekrutteringen til norsk forskning er ikke behandlet godt nok. Geir Ellingsrud, rektorkandidat ved Universitetet i Oslo, drøfter forskningsmeldingen.

30 LESERBREV: Forskerforbundet fra Akademikerne til Unio, Kristeva-debatten, Historisk Tidsskrift og honorering av publikasjoner.

Redaktør Ingar Myking

Ingen snarvegar til kvalitet

KVALITETSREFORMA HAR blitt ei ny demarkasjonsline for å skilje mellom rektorkandidatar i akademia. Ved Universitetet i Bergen blei professor Sigmund Grønmo vald til rektor på eit program med løfte om ein kritisk gjennomgang dei store omveltingane som har vore i høgare utdanning dei siste åra. Ved Universitetet i Oslo er dei stridande partane i rektorkampen i ferd med å by over kvarandre i kritiske merknader og ditto lovnader om å rette opp skadane frå den etter kvart så utskjelte kvalitetsreforma.

AT REFORMA VEKKER så mange kjensler er ikkje rart. Berre dei siste månadane har Universitetet i Oslo mist fleire fagfolk grunna reformene i høgare utdanning. Både professor i musikk, Jon-Roar Bjørkvold, og den kjente lingvisten Helene Uri har sagt opp i protest. Noko av det mest urovekkande med debatten om avgangen deira var den offisielle reaksjonen frå landets eldste universitet: "Debatten om den nye studiereformen og uroen på universitetene er "blåst ut av proporsjoner", sa prodekan ved Det humanistiske fakultet, Tor Egil Førland, Aftenposten. Prodekanen meinete Jon-Roar Bjørkvold gjekk av på ei underleg tid, og: "For vårt fakultet alene, har vi nesten 400 ansatte. En oppsigelse av en professor må ikke blåse dette ut av proporsjoner".

Ei underleg utsegn er vel heller vår kommentar. Men først og fremst trist. Når sjølv ikkje leiarane ved vårt fremste humanistiske familjø ikkje skjønar alvoret i at deira fremste fagfolk sluttar i protest, anar vi komande problem frå same miljø.

FOR DET ER SÆRLEG på universiteta dei nye, meir marknadsorienterte tonane i norsk forskings- og utdanningspolitikk har rysta. Ikkje rart sidan det er her masseformidling av fleire titals tusen studentar skal balanserast med forsking, gjerne med ambisjonar om å matche det ypparste i verda av ny kunnskapsproduksjon. Reformene frå Giske og Clemet har i stor grad sett interessene til forbrukarane (studentane) i høgsetet, framfor produsentane (forskarane). Resultatet har blitt ei urovekkande forverring av kåra for forskinga. Mindre tid til forsking, meir byråkratiske øvingar i form av rapporteringar og svakare styringsrett over eige akademisk handlingsrom, er i ferd med å få

professorane til å føle seg som funksjonærar i kunnskapsindustrien. Snart er det knapt rektoralva som er igjen av det tradisjonelt kollegialt styrte forskarsamfunnet som distanserte seg frå verda med sitt lettare arrogante ugleperspektiv.

HADDE KVALITETSREFORMA berre vore ein studiereform, og ikkje eit fleirhovuda troll med nærmast grunnleggande omformande kraft, ville truleg akademia på sitt konservative vis ha tillempa seg både nye studieprogram og kortare studieløp. Nye finansieringsformer og styringsstrukturar, meir rapportering, mindre tid til forsking, oppheving av demokrati, avskaffing av sensorsystemet, nye undervisningsformer, spissing av forsking, patentering, færre faste jobbar, nedlegging av fag er berre nokre av stikkorda for reformene i dei seinare åra. I realiteten er dei store omformingane av akademia eit resultat av ei rekke med mistillitsersklaeringar mot akademia frå politikarar, næringslivet og andre "samfunnsbyggande" krefter. Mistilliten går på manglandetru på at norske akademiske institusjonar og forskarar er i stand til å tilpasse seg den nye rolla forsking og utdanning er tenkt i framtida: som endringsagentar i det norske samfunnet for ny kunnskapsintensiv industri.

Noreg er ikkje i noka særstilling her. Dette er ein del av ein større internasjonal trend. EU-kommisjonen vil til dømes ha næringslivet til å kjøpe seg inn i universitet og høgskolar mot å få skattelette og innføring av studieavgifter. Ønsket om å bli verdas mest konkurransedyktige økonomi, målet for EUs Lisboa-prosess, ligg bak forslaget frå EU-kommisjonen.

- Universiteta må bidra meir i kappløpet om å bli meir konkurransedyktige enn USA, sier Ján Figel, den slovakiske EU-kommisæren for utdanning og kultur, melder Nationen.

Ifolge Kommisjonen trengs det no privat kapital for å få tilstrekkelig satsing på forsking og høgare utdanning og betre kopling mellom innhaldet i studia og behov til næringslivet. Dette kan lesast i «Mobilisering av Europas intellektuelle ressurser: Hvordan universitetenes bidrag til Lisboa-strategien kan maksimeres», som Kommisjonen nyleg vedtok. Ifolge dokumentet lir utdanningsinstitusjonane i dag av lyter som gjer dei lite tiltrekkande for private investorar. Studentane studerar for

lenge, styringssystemet er for tungrodd, forskinga er for lite styrt, og ei auka investering i universiteta kan, ifølgje Kommisjonen, berre bli rettferdiggjort av svære endringar i virkemåten til universiteta.

MED SLIKE KRAV frå EU skal de ikkje mykje fantasi til for å skjøne at reformvindane i akademia ikkje har stilna enno.

Den største utfordringa for våre fremste lærestader i åra framover blir å bygge opp og forsvare eigne særtrekk, og skape forståing for at dei treng andre styringsprinsipp enn dei rådande "management-ideala". Universitetet på sitt beste er forsking i internasjonal toppklasse, og forskingsbasert formidling av høg kvalitet til studentar, kollegar og samfunnet elles. Skal akademia kunne lukkast med dette må dei kunne tiltrekke seg dei skarpaste hjernane og dei mest originale tenkarane. Dei må kunne forsvare at verdien av å ha breie kunnskapsmiljø som blir skjerma for raske stemningsskifte i marknaden, og ikkje la seg freiste av kortsiktige økonomiske sparetiltak som i neste omgang reduserer kvaliteten på kunnskapen ved universiteta. Det fremste bidraget norske universitet bør gi både nærings- og samfunsliv i strevet etter å utvikle ein levedyktig kunnskapsintensiv økonomi, er ei forståing av at det ikkje er nokon snarvegar til ny kunnskap.

OGSÅ STATSRÅD Kristin Clemet kom skeivt ut då ho skulle kommentere protesten frå Jon-Roar Bjørkvold. Ho såg på det heile som ei personalsak, var hennar første kommentar. Etter mange sjokkerte reaksjonar frå folk i sektoren, trekte Clemet utsegna, og meinte seg feilsitert. Sjølv om statsråden lenge har meint at protestane mot delar av kvalitetsreforma har kome frå enkeltpersonar og at størsteparten av dei tilsette er vel nøgde med reformene, har ho no kome på betre tankar. Clemet medgir at forskinga har fått tøffare kår ved lærestadene dei seinare åra.

Det er difor gledeleg at ho ønskjer initiativet frå Universitetet i Bergen om ein gjennomgang av kvalitetsreforma velkommen. Vår spådom blir at det ikkje berre er ved Universitetet i Bergen ein må sjå seg nøyd til å foreta ein kritisk gjennomgang av kvalitetsreforma.

Helene Uri slutta i protest mot kvalitetsreforma. (Foto: Scanpix)

Det same gjorde Jon-Roar Bjørkvold. (Foto: Scanpix)

Det tykte Tor Egil Førland var underleg. (Foto: Scanpix)

Kristin Clemet måtte trekke utsegna om personalsak. (Foto: Scanpix)

Fleire søker til høyere grunnutdanning

Samordna opptak (SO) har per mai 2005 registrert rundt 96 000 søker til høyere grunnutdanning, en økning på 2 prosent fra 2004. Størst økning i førsteprioritetssøkere har Høgskolen i Hedmark (27,3 prosent), Diakonissehjemmets høgskole (25,1 prosent), Misjonshøgskolen (25,0 prosent) og Høgskolen i Akershus (22,4 prosent). Av universitetene har Universitetet i Bergen størst framgang (10,3 prosent), fulgt av NTNU (9,1 prosent). Universitetet i Tromsø (4,2 prosent), Universitetet i Oslo (1,1 prosent), samt de to tidligere høgskolene som fra 2005 har universitetsstatus, Universitet for miljø og biovitenskap (6,8 prosent) og Universitetet i Stavanger (1,4 prosent), har også flere søker i 2005 enn i 2004.

Størst tilbakegang i søkerlallet har Rogaland

Høgskole (-56,9 prosent), Samisk høgskole (-47,6 prosent), Dronning Mauds Minne Høgskolen (-25,8 prosent) og Høgskolen i Finnmark (-22,9 prosent).

Journalist- (31,2 prosent), teologi- (29,5 prosent), musikk- (16,3 prosent), jus- (14,4 prosent) og audiografutdanning (14,3 prosent) har størst framgang i førsteprioritets-søkere. Ernæring har hatt en kraftig økning i antall søker (168,3 prosent) på grunn av flere studieplasser. Andre utdanningstyper med framgang er historisk-filosofiske fag (13,4 prosent), fiskerkandidat (12,5 prosent) og bioingeniør (11,5 prosent). Førskolelærerutdanning har en framgang over gjennomsnittet (5,5 prosent) mens søkeren til ingeniørstudier er tilnærmet uforandret (0,3 prosent).

Dekanskole i haust

Universitets- og høgskolerådet (UHR) har bestemt seg for å arrangere ny dekanskole som startar til hausten. Rundt 30 dekanar frå universitet og høgskolar over heile landet deltok på den første dekanskolen som vart avslutta i vår. Fordel over tre samlingar fekk dei kursing i emne som fagleg leiring, personalutvikling, økonomileiing og eksternt kontakt.

Deltakarane gav oppleget ei positiv evaluering etterpå. På ein skala frå 1 til 6 fekk "programmet generelt" 4,9 i snitt, medan det faglege innhaldet samla vart vurdert til 4,7.

- Vi er stolte av den gode evalueringa. No vert det ein ny runde til hausten og vinteren. Vi kjem tilbake med informasjon om påmelding over sommaren, seier generalsekretær Ola Stave i UHR til Forskerforum.

Kristin Barstad (t.v.) ved Høgskolen i Buskerud og Siw Blix ved Høgskolen i Finnmark deltok på den første dekanskolen.

Salg av akademiske titler øker kraftig

Salg av akademiske titler er en lukrativ bransje, og såkalte bløffuniversiteter omsetter for milliardbeløp hvert år, viser en svensk rapport. Gjennom flere år har det svenske Høgskoleverkets utredar Erik Johansson og universitetslektor Henrik Hansson gransket det raskt voksende markedet for falske eksamsbevis. I en rapport som legges fram fredag, dokumenterer de at tallet på såkalte bløffuniversiteter i verden har økt fra 200 til 800 bare i løpet av de siste fire årene, skriver Dagens Nyheter. Bløffuniversitetene finnes først og fremst i USA, blant annet i delstatene Hawaii og Alabama. Men de siste årene har de også etablert seg i karibiske skatteparadis. Den fysiske adressen

er sjeldan mer enn en postboks. Fra slike bløffuniversitet kan en kjøpe seg en doktortittel for noen hundre dollar. Dersom myndighetene blir for nærgående, bytter de fort både fysisk adresse og adresse på Internett. Nye kunder lokkes gjennom masseutsendelser av e-post, eller ved annonser i kjente avisar. Bløffuniversitetene benytter seg gjerne av engelske navn som ligg nær opp til navnene på prestisjefylte universiteter i USA og Storbritannia, som «Standford» i stedet for det ekte Stanford, eller «Oxford International University» i stedet for det ekte University of Oxford. Enklere å avsløre er kanskje «Sherwood-universitetet», i allfall for dem som har lest Robin Hood.

EU vil privatfinansiere universitetene

EU-kommisjonen vil ha næringslivet til å kjøpe seg inn i universiteter og høyskoler mot å få skattelettre, innføring av studieavgifter og en stønadskasse for fattige som vil studere, skriver Nationen. Ønsket om å bli verdens mest konkurrsedyktige på økonomi, målet for EUs såkalte Lisboa-prosess, ligger bak EU-kommisjonen forslag til dramatiske endringer i europeisk utdanningspolitikk.

Sitatet:

Men hvis Sigmund Grønmo vil gjøre en drøfting av kvalitetsreformen, er det kjempefint. I denne debatten peker alle på synderen, men ingen på løsningen. Jeg ser med glede på alle innspill til hva som kan gjøre universitetene mer robuste for fremtiden.

Kristin Clemets kommentar i Morgenbladet til Universitet i Bergen planlegger en gjennomgang av kvalitetsreformen

- Universitetenes bidrag i kappløpet for å bli mer konkurrsedyktig enn USA, må økes, sier Ján Figel, den slovakiske EU-kommisären for utdanning og kultur. Forslaget vil ikke bli holdt innenfor EUs dører. Det fremmes i forbindelse med en prosess for et felles «utdanningsrom» i Europa, Bologna-prosessen, som også Norge deltar i.

Ifølge Kommisjonen trengs det nå privat kapital for å få tilstrekkelig satsing på forskning og høyere utdanning. Landene i Europa må vurdere innføring av studieavgifter og en støtteordning for fattige studenter, og mer kobling mellom studienes innretting og næringslivets behov.

Dette går fram av dokumentet «Mobilisering av Europas intellektuelle ressurser: Hvordan universitetenes bidrag til Lisboa-strategien kan maksimeres», som Kommisjonen nylig vedtok. Ifølge Kommisjonens dokument lider utdanningsinstitusjonene i dag av lyter som gjør dem lite tiltrekkskende for private investorer. Studentene studerer for lenge, og høy arbeidsløshet blant akademikere får investeringer i det nåværende system til å oppfattes som uproduktive og negative.

Reformmotstand i Oxford

John Hood, den nye rektoren ved universitetet i Oxford, tapte den første runden om endringar i styringsstruktur. Universitetsparlamentet (Congregation) røysta nyleg ned reformframlegget hans med 351 mot 153 røyster. Reforma ville ha medført redusert sjølvstende for dei 39 collega som til saman utgjer universitetet i Oxford. Framlegget er no lagt til sides, medan eit nytt reformframlegg skal diskuterast i november. Samtidig kjem ein særskilt komité til å arbeide vidare med dei delane av reforma som omhandla bibliotekstrukturen. Det tidlegare framlegget gjekk ut på å skjere ned talet på bibliotek frå 45 til om lag 12.

Ja til ny embets- og tjenestemannslag

Regjeringens forslag til ny embets- og tjenestemannslag blir etter alt å dømme vedtatt i Stortinget. Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen på Stortinget avgjorde 31. mai sin innstilling til lov om statens embets- og tjenestemann. Komitéflertallet, regjeringspartiene og Frp, støttet regjeringens lovforslag. Saken blir behandlet i Odelstinget 9. juni.

Arbeidstakerorganisasjonene, deriblant Forskerbundet, går dermed på et alvorlig nederlag. Landsrådet i Forskerbundet vedtok i vår en resolusjon mot lovforslaget. Landsrådet hevdet blant annet at statsansattes stillingsvern, ansettelsesforhold og sikkerhet ville svekkes som en følge av loven.

Karakterpraksis

Mindre høgskoler gir bedre karakterer

Karaktersettingen ved økonomisk-administrative høgskolestudie varierer sterkt. Nær 10 prosent av studentene ved NHH er tatt opp på bekostning av bedre søkeres, indikerer en undersøkelse gjort ved NHH.

- Hovedfunnet er at kandidatene fra ulike høgskoler gjør det ulikt på Norges Handelshøyskole (NHH). Dette indikerer at karaktergivningen ved høgskolene er ulik, sier kontorsjef Martin Tjelta. Sammen med Jarle Møen har han skrevet rapporten "Bruker ulike høgskoler karakterskalaen ulikt? En analyse av sammenhengen mellom skolebakgrunn og faglig suksess ved NHH".

Store sprik

Analysen av opptaks- og karakterdata fra NHH for årene 1998-2003 tar for seg oppaket til andre avdeling på siviløkonomistudiet. Undersøkelsen omfatter studenter tatt opp fra 23 høgskoler, og hovedtendensen er klar: Skoler som rekrutterte studenter med gode karakterer fra videregående skole praktiserte karakterskalaen strengt - og omvendt.

- Tre-fire høgskoler i hver ende av skalaen ser ut til å være for snille eller for strenge i karaktersettingen, sier Tjelta.

I denne perioden, før kvalitetsreformen, gjaldt fremdeles en tallkarakterskala på ni trinn ved NHH. Undersøkelsen viser at studentene fra den "snilleste" høgskolen fikk i gjennomsnitt 0,59 dårligere karakterer ved NHH enn studentene fra en valgt "referanse-skole". Studentene fra den "strengeste" fikk 0,39 bedre karakterer enn referansestudentene. Forskjellen mellom studentgruppene nærmer seg dermed et helt karaktertrinn.

Forskerne har også regnet ut hvor mange som ble "feil opptatt" til NHH og hvor mange som ble "feil avvist". Resultatene indikerer at cirka 10 prosent av studentene er "feilopptatt".

Størrelsen teller

Høgskolene i undersøkelsen er anonymisert, men mindre høgskoler ser ut til å være snilere i karaktersettingen enn de store.

- Vi mener å ha funnet klare indikasjoner på at karakterene er satt forskjellig ut fra en lokal normalfordeling, sier Tjelta. I rapporten omtales fenomenet som "relativ sensuring". Det vil blant annet si at det er lettere for en middels god student å skille seg positivt ut på en høgskole med lave opptakskrav - og dermed svakere medstudenter - enn på en skole med høye opptakskrav.

Tjelta og Møen har også undersøkt karaktersettingen ved ulike fagområder internt ved NHH i perioden 1995 til 2003. Også her viser det seg at det er lettere å få gode karakterer hvis man unngår fagområder som tiltrekker seg de sterkeste studentene, og videre at det jevnt over gis bedre karakterer i fagområder med små studentgrupper. Resultatene er formidlet til fagmiljøene ved NHH.

Nær 10 prosent av studentene ved NHH er tatt opp på bekostning av bedre søkeres. Dette skyldes skeiv karaktersetting ved høgskolene søkerne kommer fra, viser en undersøkelse. (Foto: NHH)

- Trenger bedre standarder

Tjelta mener undersøkelsen har relevans også utenfor NHH, ikke minst etter innføringen av kvalitetsreformen.

- Poenget er å få til en mest mulig "objektiv" og rettferdig karaktersetting. Universitets- og høgskolerådet (UHR) har satt retningsgivende krav til hva som skal kreves for hver karakter, men jeg tror ikke dette er nok. Ikke minst etter kvalitetsreformen og innføringen av en felles nasjonal karakterskala er det viktig å få satt en jevn standard. Skal karakterene gi mening for en framtidig arbeidsgiver bør bokstavene ha relativ likt innhold uavhengig av hvilken skole studenten har gått på, sier Tjelta som understreker at ekstern sensur ikke alene er garanti for rettferdig karaktersetting.

- I perioden vi har undersøkt hadde alle ekstern sensur, men lemping av kravene til ekstern sensur kan forsterke tendensen til ujevn karaktersetting. Vi er klare tilhengere av nasjonale prøver som kan sette standarder, og også klare tilhengere av ekstern sensur, sier Tjelta.

Jobber med saken

Hva gjør så UHR for å fremme jevn karaktersetting? Forskerforum spør seniorrådgiver Guri Bakken.

- Utdanningsutvalget i UHR har satt noen generelle beskrivelser for karakterene, men fagmiljøene må selv arbeide med karaktersettingen eller "kravspesifikasjonene" innenfor det enkelte fag, sier Bakken.

- Når det gjelder faglige krav innenfor

økonomisk-administrativ utdanning, har Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning utarbeidet beskrivelser som går mer i dybden og er mer spesifikke, sier Bakken. Hun opplyser at UHRs Nasjonale fakultetsmøter har satt ned referansepanel som skal samle inn karakterstatistikk for sine fag.

- Hvis det for eksempel blir dokumentert at enkelte læresteder systematisk begrenser seg til å gi karakterene A og B, sammen med noen få C-er, blir det påfallende, sier Bakken som presiserer at dette arbeidet er i startgropa.

Av Kjetil A. Brottveit

Gates: For få utlendingar

Bill Gates åtværlig i ein tale mot nedgangen i talet på utanlandske studentar i USA. Grunnleggjaren av Microsoft fryktar at nedgangen kan få alvorlege fylgjer for konkurransen til USA. Han peika òg på at kløfta mellom talet på utdanna ingeniørar i USA samanlikna med Kina vert stadig større. For ti år sidan uteksaminerte både landa like mange ingeniørar, sa Gates. No vert det utdanna fire gonger så mange ingeniørar i Kina. Gates meiner at det amerikanske utdanningssystemet betre må tilpassast behova i framtida, og at det skal verte lettare å importere arbeidskraft til USA.

Forskningsfinansiering

Favoriserer høgskoleforskningen

80 prosent av den vitenskapelige publiseringen i Norge foregår på de fire eldste universitetene. Dette vil høgskolene tjene forskningskroner på, ifølge universitetsleder.

Av de nesten 5800 publiseringene som Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) har registrert for 2004, kommer 4400 fra de fire klassiske universitetene mens 740 er fordelt på 25 statlige høgskoler. Universitetet i Oslo toppler listen med 2156 publiseringer mens Høgskolen i Harstad noterer seg nederst med 1,7. Like fullt vil institusjonene etter oppsettet fra Utdannings- og forskningsdepartement (UFD) tildeles like forskningskroner for like antall publikasjonspoeng – alt sammen i et nullsumspill. Spørsmålet om vekting av poengene er ikke avgjort kort tid etter at tallene fra NSD har kommet på bordet.

Fakta

Budsjettgrunnlag for 2006

NSD har registrert 928 antologartikler, 106 monografier og 4757 artikler i vitenskapelige publikasjoner i 2004.

Gjennom en scientometrisk beregning oppnår sektoren totalt 9782 publikasjonspoeng som skal gi uttelling i den resultatbaserte delen av forskningskomponenten i statsbudsjettet for 2006.

Poengfordeling

- Artikkel i vitenskapelig tidsskrift:
1 poeng på nivå 1, 5 poeng på nivå 2
- Artikkel i antologi:
0,7 poeng på nivå 1, 1 poeng på nivå 2
- Monografi:
5 poeng på nivå 1, 8 poeng på nivå 2

Flest publiseringer i 2004

- (antall publikasjonspoeng i parentes)
- Universitetet i Oslo: 2156 (3708)
  - Universitetet i Bergen: 1010 (1935)
  - NTNU: 932 (1569)
  - Universitetet i Tromsø: 338 (611)
  - Universitetet for miljø- og biovitenskap: 218 (341)
  - Høgskolen i Agder: 135 (201)
  - Norges Handelshøgskole: 112 (159)
  - Universitetet i Stavanger: 104 (149)
  - Høgskolen i Oslo: 80 (108)

Færrest publiseringer:

- (private høgskoler er utelatt)
- Høgskolen i Harstad: 1,7 (1,7)
  - Høgskolen i Nord-Trøndelag: 2,6 (2,5)
  - Høgskolen i Ålesund: 4,4 (3,8)
  - Høgskolen i Nesna: 4,5 (5,9)
  - Høgskolen i Tromsø: 7,5 (5,6)

Kilde: Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) ved Bjug Bøyum
Hele oversikten: <http://dbh.nsd.uib.no/pub>

Tvilsom gulrot

Assisterende direktør Sverre Spildo ved Universitetet i Bergen (UiB) konstaterer at overordnede data for publisering ved universitetene reguleres av de store talls lov. Tallene skjuler feil på detaljnivå, som at flere forfattere har publisert i fellesskap fra ulike institusjoner eller at produksjon og publikasjon skjer i forskjellige år. Spørsmålet om vekting av forskningsinnsats i forhold til fagrets er også omstridt. Mellom institusjonene vil feilene imidlertid oppveie hverandre.

– Jo nærmere forskeren man kommer, jo vanskeligere blir det å fordele resultatbaserte midler etter matematiske modeller, kommenterer Spildo.

Incentivet for den enkelte forsker til å publisere internasjonalt, kan få begrenset effekt hos forskere som tar hensyn til alle kvalitetene ved regjeringens planlagte budsjettmodell. Universitetene vil ikke få tilskudd per publiserte artikkel, men per andel av en fremtidig sum.

– Den enkelte forsker som får artikler på trykk det enkelte år, bør ha begrensede forventninger til påskjønnelse, sier Sverre Spildo ved UiB.

Nullsumspill

Midlene til resultatpottene er tatt fra det som tidligere utgjorde institusjonenes grunnbudsjett.

– Det er ikke spørsmål om man gjør det

bedre eller dårligere enn forrige år, men om man relativt sett gjør det bedre eller dårligere enn andre. De som publiserer mest, vil ha størst nedsidse, bemerket Spildo.

Han stiller seg tvilende til om politikerne vil lage en dramatisk omfordeling av midler i startåret til en ny budsjettmodell. Tidligere er startåret blitt et rent nullsumspill, fordi basiskomponenten rommer resultatkomponenten i det ferdige budsjett. Resultatet kan bli splitter nye forskningskroner til de høgskolene som i dag publiserer lite – på bekostning av universitetene.

– Høgskolene vil få en ren oppside, det er det ingen tvil om, mens universitetene vil få både opp- og nedsidse, sier Spildo.

Uavklart

Verken departement, utredere eller politikere kjänner den endelige budsjettmodellen, som først får sin utforming i forslaget til statsbudsjett til høsten. Forslaget gjelder en felles forskningspott som alle forskningsinstitusjoner i UH-sektoren konkurrerer om å vinne. Den delen av det resultatbaserte kriteriet som gjelder vitenskapelig formidling, er ennå ikke klar, ifølge departementet.

– Jeg vet ikke når formidlingskomponenten blir ferdig. Hvordan vi vil bruke publikasjonspoengene i budsjettforslaget, vil ikke bli offentlig før i budsjettforslaget til høsten, sier ekspedisjonssjef i Undervisnings- og forskningsdepartementet Toril Johansson til Forskerforum.

Av Andreas Høy Knudsen

- Høgskolene taper i felles budsjett

Hvis publisering, antall doktorer og tilslag på FoU-midler skal danne grunnlag for en felles forskningskomponent i statsbudsjettet til høsten, vil høgskolene bli tapere mot universitetene, tror Forskerforbundet.

–Vi ønsker konkurranse, men på like vilkår, sier Sigrid Lem i Forskerforbundet. (Foto: Ingar Myking)

Universitetene leder tautrekkingen om forskningsmidler mot høgskolene dersom regjeringen opphever institusjonskategoriene i universitets- og høgskolesektoren i budsjettforslaget til høsten. Dette tror Forskerforbundet. I forskningsmeldingen foreslår regjeringen å sidestille universiteter, vitenskapelige høgskoler og statlige høgskoler når de nasjonale forskningsmidlene skal beregnes i statsbudsjettet. Et utvalg felles indikatorer på oppnådde resultater vil stimulere til bedre norsk forskning, ifølge meldingen, som blir behandlet den 6. juni i Stortingets Kirke, - utdannings- og forskningskomité.

– Vi ønsker konkurranse på like vilkår, men etter institusjonenes forutsetninger og

Norsk språkvitenskap på engelsk

Stavanger: I fjor fikk professor i språkvitenskap Hans-Olav Enger publisert fire artikler i internasjonale tidsskrifter og antologier på nivå 2, ifølge det nye autoritetsregisteret for vitenskapelig publisering.

Arbeidsgiveren Universitetet i Stavanger (UiS) kan vente seg et pent tilskudd neste år takket være Engers forskning i 2004. På den andre siden fikk Det samfunnsvitenskapelige fakultet en samlet uttelling for 1,5 artikler på nivå 2, mens Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet fikk 5,8.

Overfor Forskerforum stiller professor Enger seg litt spørrende til fordelingen av poeng mellom norske og internasjonale tidsskrifter. Selv redigerer han *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, som "bare" gir forfatterne uttelling på nivå 1.

- Det er veldig viktig å oppfordre til internasjonal vitenskapelig publisering, men jeg er samtidig redd de nasjonale tidsskriftene kan bli glemt av et slikt system. Det er et paradoks at jeg som jobber med norsk språk, skal bli "best betalt" for å skrive på engelsk, sier Enger.

I fjor publiserte Hans-Olav Enger fire artikler på nivå 2, blant annet «On the relation between gender and declension» i tidsskriftet *Studies in Language*. Selv er han kanskje mest glad i *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* på nivå 1. (Foto: Andreas Høy Knudsen)

modell

muligheter, sier assisterende generalsekretær Sigrid Lem i Forskerforbundet. Hun påpeker at høgskolenes manglende tradisjon for å publisere internasjonalt vil måtte oppveies av et betydelig utslag for vitenskapelig formidling dersom høgskolene skal unngå å tape kampen om forskningsmidlene. En slik formidlingskomponent er ennå ikke klar fra departementet men er varslet i forskningsmeldingen.

- Men vi vet ennå ikke hva departementet - for ikke å si opposisjonen på Stortinget - vil falle ned på, presiserer Lem.

I forskningsmeldingen skriver regjeringen at andelen offentlige forskningsmidler som går til universitetene, formodentlig vil falle dersom sektoren får et felles forskningsbudsjett. I tillegg har Norge høyere vekst i totale forskningsutgifter til høgskolene enn til universitetene.

Kvinnetiltak ved Harvard

Harvard-rektor Lawrence H. Summers vart ført i år kritisert for nokre kontroversielle ytringar om føresetnadene kvinner har for å forske. Han sette ned to arbeidsgrupper som skulle kome med framlegg til korleis universitetet kan stimulere kvinnelege forskarar, både generelt og spesielt innanfor naturvitenskap. No har gruppene overlevert framlegga, og Summers har lova å setje av 50 millionar dollar, fordelt på dei neste ti åra, for å gjennomføre tilrådingane. Pengane skal blant anna gå til auka medvit om likestilling og mangfold, og arbeidsgruppene kjem med framlegg om at administrativt tilsette skal få utdanning på området. For å stimulere fleire kvinner til forsking innanfor naturvitenskap, er eitt av framlegga starte eit sommarprogram der kvinnelege studentar skal få hove til å delta i forskingsprosjekt under rettleiing av røynde forskrarar.

Innsamling i Cambridge

Ein større innsamlingsaksjon vert starta ved universitetet i Cambridge fram mot 800-årsju-bileet i 2009. Målet er å få inn fleire milliardar kroner for å styrke posisjonen som eit leiane internasjonalt sentrum for utdanning og forsking. Rektor Alison Richard har tidlegare arbeidd ved universitet i USA, og har "fundraising"-kampanjene der som førebilete. Ein kjem til å vende seg til både verksemder og tidlegare studentar over heile verda. Pengane skal gå inn i eit sentralt fond, og ikkje til dei 31 collega som inngår i universitetet og historisk sett har motteke donasjonar. Cambridge gjekk med over 100 millionar kroner i underskot førr budsjettå, og no vonar ein å kunne snu den negative økonomiske trenden.

Donald Trump med eige universitet

Den kjende amerikanske forretningsmannen Donald Trump startar sitt eige universitet. Trump University skal tilby fjernundervising gjennom kurs via nettet eller andre elektroniske hjelpemiddel. Studiar som er retta mot framgang i næringslivet står i sentrum, blant anna fag som "Real estate", "Entrepreneurship" og "Marketing". "People need education fast, and it has to be practical," seier Mr. Trump i samband med stiftinga. Universitetet har ingen spesielle opptaksvilkår og kjem ikkje til å dele ut formelle eksamsrapir. Eit kurs som omfattar sju DVD-plater kostar tilsvarende om lag 2500 kroner. Vil ein ha ei utgåve med namnetrekket til Donald Trump, aukar prisen 3800 kroner.

Kartlegging av studentmobilitet

Rundt to millionar studentar i heile verda tek høgare utdanning utanfor heimlandet. Mange trur talet kjem til å auke det neste tiåret. No skal studentmobiliteten kartleggast i "Project Atlas", eit initiativ som vert støttet av Ford Foundation og som skal gjennomførast av det amerikanske Institute of International Education (IIE) i samarbeid med ei rekke organisasjonar i andre land.

Allan E. Goodman, leiaren i IIE, seier det slik: "Global mobility in higher education is a driving force in national competitiveness and has begun to reshape economies. The goals of Project Atlas are to highlight the truly global impact of international educational exchange, draw attention to the global higher education economy, and provide a context for discussion among people who are concerned with these issues."

Vil ut av rangeringslistene

Wharton og Harvard Business School nekter å gi ut statistiske data til medier som rangerer universitetet. De to universitetene mener at det ikke finnes noe sånt som en «Business School nummer én», melder Financial Times. Universitetene har i flere år nektet mediene å hente inn opplysninger blant studenter og foreninger for tidligere studenter. Striden skal nå ha tatt en ny vending, etter som de to skolene for første gang også har nektet å bidra med statistiske data til Financial Times' rangering av etterutdanning.

Universitetsbegrepet

Universitetsstatusen devalueres

Før var skillet mellom universitet og høgskoler. Nå skal det skilles mellom universitet og forskningsuniversitet. Nye navn på gamle hester, skaper uro i akademia.

Begrepet "forskningsuniversitetet" og manglende finansiering av nye universiteter kan virke ødeleggende på en utsatt sektor, ifølge rektor Ivar Langen ved Universitetet i Stavanger.

- En nødvendig vei å gå, hevder saksordfører på Stortinget Søren Fredrik Voie (H).

Regjeringen fastslår i sin forskningsmelding til Stortinget at rollefordelingen mellom universiteter og høgskoler ikke lenger er "relativt klar." De politiske beslutningene om å etablere nye universiteter i Norge i etterkrigsårene, er i stor grad erstattet av kriterier ved institusjonene selv, ifølge Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD). Et felles akkrediteringssystem og faglige kvalitetsvurderinger gjør nå mye av jobben med å utvikle institusjonsmønsteret for framtiden, står det å lese under punkt 9.1.3 i forskningsmeldingen. I samme kapittel slår regjeringen til lyd

for at "vi her hjemme ikke har rom for kopier av de fire breddeuniversitetene." Analysen holder fram at ingen må bygge ut fagområder som er godt dekket fra før, slik at man unngår en "utilsiktet spredning av forskningsmidlene." Høgskoler som har ambisjoner om å bli universitet, må styrke de fagområdene de allerede har etablert. Samtidig må de satse på de områdene som allerede er sentrale i verdiskapingen i regionen.

Forskningsuniversiteter

Internasjonalt foregår det en differensiering av universitetstanken, der de mest krediterte institusjonene blir kalt "forskningsuniversiteter," ifølge departementet. UFD viser til ikke navngitte anbefalinger også i Norge - om å få til en åpen konkurranse mellom universiteter med forskjellig status og styrke.

Konkurranse på ulike vilkår kan allerede

ha begynt, ifølge nye aktører i Norges universitetsmiljø. Universitetet i Stavanger (UiS) har foreløpig ikke fått utvidet sin basisbevilgning til å dekke forskerutdanning. Universitetet har verken fått basisbevilgning til å drive grunnforskning eller forskeropplæring på de områdene institusjonen har doktorgradsutdanning fra før.

Rektor Ivar Langen ved UiS sier til Forskerforum at han registrerer en tiltakende praksis med typologisering av universiteter, noe han tror kan bidra til at UiS blir nedprioritert i kamp mot de gamle universitetene. Langen tolker en innretning av A- og B-lag i universitetssektoren som svært uheldig for hele det norske universitetsforskningsmiljøet. Han ser med stor bekymring på den manglende finansieringen av kjerneoppgaver ved UiS.

Vil ikke kopiere

- Vi har ikke planer om å bli kopier av de andre universitetene når det gjelder studier, fagprofil og faglig bredde til topps, men vi ønsker de samme betingelsene som de andre når det gjelder basisbevilgning, sier Langen. Han understreker at alle universiteter skal være forskningsuniversiteter og drive grunnforskning, uansett forskjeller innen studier og faglig profil. Det er heller ikke noe argument at UiS og andre nye universiteter skal kunne hente inn mer penger fra sin spesielle region enn de tradisjonelle universitetene gjør, ifølge rektoren.

Langen tror begrepene forsknings-, bredde- og nisjeuniversitet kan brukes til å behandle de forskjellige universitetene ulikt. En sentral forfordeling av statlige basismidler kan bidra til en slik tendens, ifølge Langen.

- For Norge er det sunt med en viss konkurranse universitetene i mellom, men utad er vi små og avhengige av å kunne samarbeide, og da må vi gis like forhold, sier Langen.

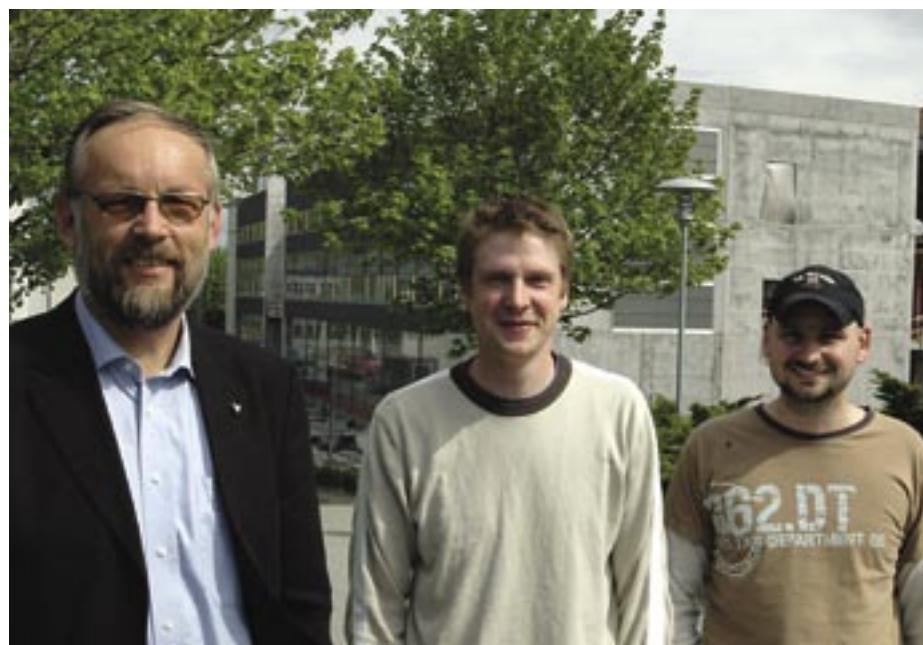
Begrenset land

Saksordfører for forskningsmeldingen Søren Fredrik Voie (H) i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget sier at samarbeid og konkurranse på like vilkår nettopp er formålet med å danne ulike typer universiteter, slik regjeringen foreskriver.

- Typologisering er en nødvendig vei å gå i dette lille landet, fordi vi har begrensete menneskelige ressurser både til å være studenter og til å drive forskning, sier Voie. Han tror ikke de nye universitetene får problemer med å tilpasse seg manglende prioritering av doktorgradsmidler overfor "breddeuniversitetene."

- Det er en forutsetning at de nye skal dra veksler på forskerutdanningen ved de tradisjonelle universitetene, sier Voie. Han peker på tverrsektorielle og tverrinstitusjonelle strategier som rett vei å gå for forskningsmiljøene.

Av Andreas Høy Knudsen

Ulike vilkår: Rektor Ivar Langen ved Universitetet i Stavanger er bekymret for en kommende konkurranse mellom universiteter med forskjellig status og ulike økonomiske vilkår for å vinne kampen om forskningsmidlene. Her sammen med studentene Stian Hadland og Rune Vestvik (t.h.) (Foto: Andreas Høy Knudsen)

Gjenvalgt

Rektor Jarle Aarbakke og prorektor Gerd Bjørhovde ble gjenvalgt den 10. mai. Under 5 prosent av de stemmeberettigede valgte å stemme i år. Gjenvalget av Jarle Aarbakke og Gerd Bjørhovde var ikke overraskende. De var de eneste kandidatene til jobbene, og fornyer sine mandater for enda en periode.

Sentre for forskningsdrevet innovasjon

Forskningsrådet har besluttet at minst ti sentre for forskningsdrevet innovasjon skal etableres. Hovedkriteriet for å velge ut sentre er potensial for innovasjon og verdiskaping, og vitenskapelig kvalitet i forskningen må ligge på høyt internasjonalt nivå.

Forskningsmeldingen

NHO vil ha hele veksten

Norge planlegger å satse tungt på forskning fram til 2010. Kampen om pengene hardnes nå til før Stortingets behandling av den nye forskningsmeldingen i juni. Næringslivsinteresser ønsker at all økning i offentlig forskning bør rettes inn mot næringslivet.

Regjeringens målsetting i forslag til ny forskningsmelding om at den norske FoU-innssatsen skal utgjøre tre prosent av bnp innen 2010 skaper strid. Regjeringen forutsetter at næringslivets FoU-innssats skal være på rundt to prosent av bnp innen 2010, en vekst på vel 20 milliarder. Det offentlige skal stå for en prosent, en vekst på 5,8 milliarder.

"For å nå målet som er satt, tilsier dette at mesteparten av den planlagte offentlige FoU-veksten på 5,8 milliarder kroner må gå til tiltak som kan bidra til å utløse den ønskede veksten på over 20 milliarder fra næringslivets side", hevdes det fra direktør i NHO, Sigrun Vågeng i en kronikk i Dagens Næringsliv 26. april.

Står i meldingen

Rådgiver i Abelia, Kyrre Lekve, bekrefter at også de har som mål å få hele veksten i norsk forskning frem til 2010 inn mot næringslivet.

- Det er kanskje urealistisk at hele summen på 5,8 går til næringsrettet forskning, men hovedtyngden bør nok gå i vår retning, sier Abelia-rådgiveren til Forskerforum.

- Dette er også et helt tydelig signal i meldingen: Nå er det næringslivets tur!

- *Er dere ikke redd for at dere nå provoserer norske forskere som sliter med å få gjennomslag for forskningsfinansiering og tid til forskning?*

- Nei, dette burde ikke provosere. Vi har støttet en vekst i grunnforskningen over flere år, og håper å få aksept for at det er næringslivsforskningen som nå bør prioriteres. Jeg vil heller oppfordre norske forskningsmiljøer til å være med å trekke lasset sammen med oss. Vi får ikke noen vekst for forskningen uten hard kamp.

Lekve ser for seg at de 5,8 milliardene fra det offentlige går til brukerstyrt forskning og utviklingstiltak.

- Vi må oppjustere Skattefunn og bedre avskrivningsreglene for forskning.

En urimelighet!

Sigmund Grønmo, påtroppende rektor i Bergen, har lite til overs for NHOs forsøk på å "kuppe" forskningsvekten i årene fremover.

- Dette ser jeg på som en urimelighet. Forskningsmeldingen varsler blant annet en økt satsing på grunnforskning og kvalitet. Det vil jo være ris til egen bak for næringslivet om de går inn for å sikre seg hele veksten av den offentlige satsingen. Også næringslivet nyter godt av vi holder oss med god grunnforskning her i landet, påpeker Grønmo.

Heller ikke Arvid Hallén, direktør i Forskningsrådet deler NHOs tolkning av forskningsmeldingen på dette området.

- Det er en formidabel utfordring å få økt innsatsen i næringslivet med 20 milliarder kroner, og en betydelig del av den offentlige innsatsen må rettes inn mot å utløse økt sat-

Rådgiver i Abelia, Kyrre Lekve, appellerer til alle venner av forskningen om å stille seg bak kravet om å spisse satsingen mot næringsforskning.

(Foto: Ingar Myking)

sing i bedriftene. Likevel vil det bli en helt gal balanse om hele veksten i det offentlige ensidig skal understøtte veksten i næringslivet, sier Hallén.

- Forskningsmeldingen varsler jo også en klar vekst i grunnforskningen og i midler til meldingens tematiske prioriteringer, sier Hallén. En annen ting er at disse satsingene på lengre sikt selvsagt også vil kunne bidra til innovasjon og verdiskapning.

Stortinget endrer balansen?

Leder i Stortingets KUF-komite Rolf Reikvam, har ikke noe sans for NHOs utspill.

- Dette er en underlig tanke som jeg er helt uenig i. Vi skal satse mer på grunnforskning, tematiske satsinger, instituttene og å sikre forskningsrekryttingen, så NHO bommer helt her.

Reikvam mener at balansen mellom det offentlige og næring må være i overkant av 40 i det offentliges favør mot i underkant av 60 fra næringslivets side.

- Skal vi i det hele tatt komme i nærlheten av målsetningen om 3 prosent av bnp, er dette mer realistisk, sier Reikvam.

- Vi prøver også å få til et bindende vedtak om en forpliktende opptrappingsplan for veksten.

- *Hvor forpliktende er egentlig slike vedtak?*

- Vi håper det skal forplikte Stortinget og departementet til å prioritere forskning i kommende budsjettunder. Det må til.

Av Ingar Myking

Irak: Universitet i ruinar

Over 80 prosent av infrastrukturen ved universiteta i Iraks har enten brunne, vorte plyndra eller vorte svært øydelagde etter invasjonen i mars 2003. Mange universitets-tilsette lever i konstant fare, og 48 har vorte drepne dei siste to åra. Det går fram av ein rapport om situasjonen i høgare utdanning og forsking utarbeidd av International Leadership Institute, ein del av FN-universitetet, som held til i Amman, hovudstaden i Jordan. Rapporten oppgjev at det finst 20 universitet og 47 institusjonar for teknisk utdanning i Irak. Talet på studentar er vel 250 000, og 42 prosent av desse er kvinner. Mange høgskular i provinsane er ganske små, og 50 prosent av alle studentane er tilknytt fem universitet i Bagdad. Universiteta i Irak vart tidlegare vurderte som dei beste i regionen, men diktaturet, sanksjonane og krigen har ført til at ein har mist mykje av den vitskaplege kapasiteten. Minst 30 prosent av dei beste forskarane har reist frå landet sidan 1990. Unesco har teke initiativ til å hjelpe til i at oppbygginga, men i FN-rapporten kjem det framlegg om fleire tiltak, blant anna ein nasjonal kommisjon tilsvarande den som verka i Sør-Afrika mot slutten av 90-talet.

Tyskland: Sats på universiteta!

Sterke universitet og høgskular er nøkkelen til framgang i tysk forsking. Det seier ei ekspertgruppe som nyleg har publisert ein analyserapport om det tyske forskingslandskapet. Gruppa, som har vore leia av generalsekretären i Volkswagen-stiftinga, hevdar at det er på tide å gå tilbake til ei ordning der tyngdepunktet i den vitskaplege utviklinga ligg ved universitata og ikkje ved frittståande forskingsinstitutt. Ikkje minst er behovet for rekryttering til forskinga eit sterkt motiv for dette. Rapporten tek òg føre seg internasjonaliseringa av det tyske vitskapssystemet og inneheld framlegg om å setje av pengar til å lokke unge forskarar frå utlandet til Tyskland. Gruppa tek òg opp spørsmål kring kvaliteten i grunnutdanningsa, og meiner at tyngdepunktet bør flyttast frå akkreditering av enkelte studieprogram til dei interne kvalitetssikringssistema ved høgskulane.

Nytt universitet i Israel

Regjeringa i Israel har vedteke at høgskulen "College of Judea and Samaria" skal få universitetsstatus. Høgskulen ligg i busetnaden Ariel på okkupert palestinsk grunn, og oppgraderinga vert sett på som ein direkte polemikk mot den britiske faglege organisasjonen Association of University Teachers (AUT). AUT bestemte seg nyleg for å boikotte det israelske Bar Ilan-universitetet fordi det har vore ansvarleg styresmakt for den kontroversielle høgskulen. Arbeidspartiet røysta mot avgjersla, og leiaren Shimon Peres seier til avis Haaretz: "Establishing this university is an eyebrow-raising mistake". Det kjem òg skarp kritikk frå etablerte universitet i Israel som meiner sakta handlar om politikk, og ikkje vitskapleg kvalitet.

EU for hjernekraft

EU må bruke ytterlegare 150 milliardar euro per år på høgare utdanning for å nå det same nivået som USA. Det konstaterer EU-kommisjonen i eit nyleg publisert dokument med tittelen: "Mobilising the brainpower of Europe: enabling universities to make their full contribution to the Lisbon Strategy". Ján Figel, EU-kommisjonæren for utdanning, meiner at universiteta i EU ikkje kan utnytte sitt fulle potensial for å stimulere til økonomisk vekst, solidaritet og fleire og betre jobbar. Kommisjonen oppmodar derfor nasjonale politikarar til å gjere det lettare for universiteta å medverke heilt og fullt i Lisboa-strategien. Ein konstaterer at berre 21 prosent av folk i arbeidsfør alder i EU har høgare utdanning, noko som er lite samanlikna med USA (38 prosent), Canada (43 prosent) og Japan (36 prosent). Dessutan held denne andelen på å stagnere på eit relativt lågt nivå i EU, med unntak for nokre få land. Kommisjonen meiner dette heng saman med utilstrekkeleg finansiering. EU-landa bruker i gjennomsnitt berre 1,1 prosent av BNP på høgare utdanning. Dette er om lag det same som i Japan, men mykje lågare enn i Canada (2,5 prosent) og USA (2,7 prosent). Ein viktig skilnad er at det aller meste av høgare utdanning i EU vert finansiert offentleg, medan næringsliv og private står for ein større del av finansieringa i dei konkurrerande landa. Kommisjonen oppmodar ansvarlege politikarar til å arbeide for eit slags partnarskap mellom styresmakter og universitet for å auke investeringane i høgare utdanning.

Svensk senter for mobilitet

Mobility Centre Sweden vart nyleg innvidd i Stockholm. Senteret skal vere det første kontaktpunktet for utanlandske forskarar som kjem til Sverige. Det skal hjelpe til med informasjon om svenske tilhøve og inngår i eit nettverk med over 200 liknande sentra i Europa. Sentra skal mobilisere det europeiske forskingspotensialet blant anna gjennom å løfte fram forskarstillingar. I Sverige vert det bygd eit nasjonalt nettverk av kontaktpersonar på universitet, høgskular, forskingsråd og forskingsintensive verksemder. Oppgåvene er blant anna å overvinne "mobstacles", praktiske hinder i samband med flytting til eit anna land. Det nye svenske senteret skal informere om blant anna skattar og sosialforsikringar. Ein særsiktig nettstad som skal marknadsføre svensk forskning er òg etablert.

Skattefunnordningen utvides

Regjeringen foreslår i revidert nasjonalbudsjett å innføre en ny tilskuddsordning for å støtte ulønnet arbeidsinnsats i forbindelse med forskning og utvikling. Slik innsats faller utenom den ordinære Skattefunnordningen. Den nye tilskuddsordningen skal gjelde for 2005.

Forskningspolitikk

Hva vil regjeringen med forskning?

- Forskningsmeldingen er uttrykk for en forskningspolitisk abdikasjon. Politikerne tryller fram tall, men sier lite om hvilken forskning de vil ha, sier Hans Skoie. Han stiller grunnlagsspørsmål om forskningspolitikken i en ny bok.

"Norge skal være verdens mest nyskapende land," sa daværende nærings- og handelsminister Ansgar Gabrielsen. "Norge skal være en ledende forskningsnasjon," heter det i den nye forskningsmeldingen. Hans Skoie siterer og konkluderer:

- Dette er sterke ord. De sterke ordene, uten tilstrekkelig konkretisering, er et problem i forskningspolitikken.

Forskerstyrt grunnforskning

Forskningspolitikk har lenge vært spesialitten til Hans Skoie, spesialrådgiver ved NIFU STEP og tidligere professor II ved NTNU. Han kommer nå med boken *Norsk forskningspolitikk i etterkrigstiden*, og i den sammenheng uttaler han seg gjerne om den nye forskningsmeldingen.

- Målsetningen om tre prosent av BNP til forskning og utvikling er unrealistisk, spesielt at det private næringslivet skal stå for to/tredeler av denne satsingen. De øvrige målsetningene er ikke kvantifiserte og kan ikke etterprøves. Betyr styrking av grunnforskningen en økning på fem eller 50 prosent?

- *Hva mener du om grunnforskning?*

- Den bør forskerne bestemme i hovedsak bestemme over selv. Omfang, hovedprioriteringer og etiske retningslinjer er derimot oppgaver for samfunnet.

Sentralt eller sektorisert?

Når det gjelder de andre delene av FoU-begrepet, anvendt forskning og utvikling, etterlyser Skoie politisk evne og vilje til å definere oppgaver og satsingsfelt som med fordel kan angripes med forskning.

- Storsamfunnet bør i større grad bestemme over denne forskningen, sier Skoie.

Boken beskriver en periode der begrepet forskningspolitikk går fra å være ukjent til å bli fylt med svært ulikt innhold. Skoie holder fram sektorisering vs. sentralstyring som en hoveddimensjon i utformingen av politikken. Han understreker at viktige deler av norsk forskning naturlig nok er tett knyttet til sektorer med tilhørende departementer - for eksempel landbruk, helse eller transport - det vil si de områdene der forskningsresultater skal brukes. Hvem skal ha makt til å samordne, og hvor sentralstyrkt skal forskningen være?

- Forskningsmeldingen er preget av at Ut-dannings- og forskningsdepartementet står sentralt i meningsarbeidet. De skriver generelt om innovasjon og "utfordringer innen IKT" eller lignende, men går lite inn i sektorer der det er trøbbel eller spesielt store utfordringer, sier Skoie og viser blant annet til stortingsmeldingen om nordområdene, med vanskelige politiske spørsmål og store teknologiske utfordringer.

Skal forskningspolitikken være sentralisert eller sektorisert spør Hans Skoie i boken *Norsk forskningspolitikk i etterkrigstiden*. (Foto: Ingar Myking)

- Dette forsterkes av Stortingets sentralistiske behandling av forskningssaker i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, sier Skoie og nevner at det i sin tid var meningen at statsministeren og statsministerens kontor skulle lede arbeidet med forskning.

- Vi trenger politikere som har innsikt på forskningsområdet og evner til å utvikle et helhetssyn. Men forskningspolitikk blir nok ansett som lite meriterende av politikerne, dessuten som litt vanskelig.

36 norske universiteter?

Systemet med NOKUT-akkreditering av universiteter er et annet tegn på politisk avmakt og abdikasjon, mener Skoie.

- Norske høyskoler har i dag en stor appetitt på å bli universiteter. Naturlig nok er de fristet av den nye muligheten til å få universitetsstatus for å leve opp til konkurransen institusjonene imellom og NOKUTs vurderinger av institusjonenes doktorundervisning med videre. Men dermed er det ikke usannsynlig at vi kan ha 36 norske universiteter om 10-20 år, og denne saken er ikke kommentert i forskningsmeldingen, sier Skoie som stiller spørsmål ved Stortingets valg av prosedyre og ansvarsfraskrivning i en så viktig sak.

- Det vil blant gå ut over de korte, alternative og yrkesrettede studiene som i sin tid var hovedhensikten med distrikthøgskolene. Dessuten reduserer det mulighetene for å utvikle en nasjonal arbeidsdeling innenfor høyere utdanning og forskning. Dette skjer ikke ut fra en tanke om at vi trenger flere universiteter, men er en konsekvens av den uvanlige prosedyren som her er lagt til grunn. Det er bare snakk om la utviklingen - eller høyskolene - få løpe, så ender vi opp med mange universiteter. Stortinget som ellers er glade i lokaliserings-spørsmål, mister politisk innflytelse, og har neppe skjønt rekkevidden av dette, sier Skoie.

Nasjonalt folkehelseinstitutt

Avvikler internasjonalt anerkjente forskningsmiljøer

Folkehelseinstituttet må legge ned flere internasjonale forskningsmiljøer. Spesielt rammes forskning på vaksiner mot hjernehinnebetennelse, et felt der instituttet har vært blant de ledende i verden.

10 forskere og 11 ingeniører omplasseres til andre områder ved instituttet. De 11 forskerne har arbeidet med vaksineutvikling, immunologi og virologi. De representerer en unik kompetanse for Norge – ni har doktorgrad, syv på professornivå (forsker 1183), hvorav to er forskningssjefer.

En alvorlig epidemi av hjernehinnebetennelse på New Zealand bekjempes i dag med en vaksine utviklet i et av forskningsmiljøene som nå legges ned. To kommersielt interessante patentsøknader vedrørende meningokokkvaksiner er også utsprunget fra denne gruppen. Videre nedlegges en gruppe som har forsket på immunologiske beskyttelsesmekanismer og molekylær immunitet i nært samarbeid med Universitetet i Oslo, og en tredje gruppe som har arbeidet med nye metoder av betydning for virologisk forskning.

Får nye oppgaver

– Flere av forskerne blir satt til nye oppgaver som i liten grad utnytter deres spisskompetanse, og dette stiller store krav til omstilling, sier Elisabeth Wedege og Jan Hongslo, Forskerforbundets tillitsvalgte ved Folkehelseinstituttet, i en kommentar til Forskerforum.

Bakgrunnen for omstillingen er instituttets svake budsjetttsituasjon og nye pålagte oppgaver innen mikrobiologiske beredskap uten tilsvarende budsjettdekning. Dessuten har kravene til å gjennomføre mer tradisjonelle oppgaver økt. Disse tiltakene kommer på toppen av en omfattende omstilling og fusjon i 2002 innen statlig helseforvaltning. De faktiske kostnadene ved den forrige omstillingen måtte Folkehelseinstituttet dekke innenfor sitt ordinære budsjett. Resultatet ble en nedbemannning på 100 årsverk for å komme i balanse.

– Det er beklagelig at Folkehelseinstituttet stilles i en økonomisk situasjon som nødvendig gjør slike drastiske omprioriteringer, mener de tillitsvalgte.

– Dette rammer denne gangen viktige deler av instituttets forskningskompetanse. Vi frykter at det i dag er for liten forståelse på politisk nivå for den fundamentale betydning instituttets eget forsknings- og utviklingsarbeid har for kvaliteten av instituttets medisinske rådgivningsfunksjon, hevder de to tillitsvalgte.

Nedbemannet 100 årsverk

Folkehelseinstituttet sliter ennå med konsekvensene fra omstillingen og fusjonen i 2002. Nedbemanningspakken på 100 årsverk gikk hardt ut over forskningsmiljøene. I løpet av de siste tre årene har mange dyktige fagfolk med nøkkelkompetanse sluttet uten at det har vært økonomisk mulig å besette de ledige stillingene, ifølge kilder. Avgangen skjedde ikke etter en strategisk plan, men rammet tilfeldig,

han er kjent med saken.

– Vi har en løpende kontakt med instituttet om deres prioriteringer av oppgaver på dette området og mer generelt ut fra de budsjetttrammer som blir fastsatt for det enkelte budsjettår.

– *Dere er orientert om at instituttet må flytte på 11 forskere og avvikle blant annet et viktig forskningsmiljø på forskning om vaksiner av hjernehinnebetennelse?*

– Saken er ikke aktuell for 2005, siden instituttet for i år har fått en tilleggsbevilgning for å kunne opprettholde det mikrobiologiske smittevernarbeidet ved instituttet, samtidig som den øvrige smitteverninnssatsen skal styrkes for at instituttet skal ivareta sitt beredskapsansvar i 2005. Hvordan instituttet disponerer sine samlede ressurser innenfor de generelle styringssignalene som departementet gir, er i stor grad opp til instituttet selv.

Aspås peker likevel på at det er viktig å være klar over at utvikling og produksjon av ulike vaksiner i dag skjer i et internasjonalt marked gjennom store internasjonale selskaper.

– Dette stiller instituttet overfor nye utfordringer når det gjelder sin rolle. Departementet har en tett kontakt og en åpen drøfting med instituttet om disse overordnede problemstillingene – spesielt om instituttets framtidige rolle som vaksineprodusent.

Elisabeth Wedege og Jan Hongslo er ikke fornøyd med departementets forklaringer.

– Denne ekstrabevilgningen gir oss riktig nok mulighet for lengre omstillingsfrister og en mykere overgang for de berørte. Men prosessen med å flytte ansatte er allerede igang satt. Når forskningsgruppene først er spredd til andre arbeidsområder, vil det være meget vanskelig å gjenopprette kompetansemiljøene, sier de tillitsvalgte.

Av Ingar Myking

Elisabeth Wedege og Jan Hongslo, Forskerforbundets tillitsvalgte ved Folkehelseinstituttet. (Foto: Ingar Myking)

Finansiering

Tusen protesterer mot stipendkutt

Over tusen forskere, studenter og sympatisører protesterer mot Forskningsrådets beslutning om å kutte ut individuelle doktorgradsstipend.

I april kunngjorde Forskningsrådet at muligheten for å søke individuelle doktorgradsstipend forsvinner. Nå må unge håpefulle tilpasse forskningsideene sine til Forskningsrådets allerede etablerte prosjekter. Det har fått over tusen til å skrive under på protestkampanjen "Ung og lovende?", som tar sikte på å få politikerne til å reagere mot fjerningen av "en viktig kanal for ny forskning og forskningsideer".

- Stort tilbakeslag

- Avgjørelsen er et stort tilbakeslag for den frie grunnforskningen. Når man tar bort muligheten til å søke individuelle stipend for doktorgrader i Norge og i stedet satser så sterkt på prosjektfinansierte doktorgrader, kan det ende med at alle ideer kommer fra toppen, sier Ragnhild Hutchison, vitenskapelig assistent ved Norsk lokalhistorisk institutt. Hun er en av initiativtakerne til underskriftskampanjen.

Hutchison understreker at det ikke dreier seg om en protest mot prosjektorientert forsking. Problemet oppstår når dette blir eneste alternativ. Selv om frie midler nå skal deles ut av universitet og høgskoler, er aksjonsgrup-

pen redd tildelingene også her i realiteten blir prosjektstyrte. Aksjonsgruppen "Ung og lovende?" frykter også at økt satsing på prosjekt betyr at det blir stadig viktigere med nettverk og personlige forhold til vitenskapelig ansatte veiledere.

- Unge forskertalenter får det rett og slett vanskeligere. Vi vil ha tilbake mangfoldet, sier Hutchison til Forskerforum.

- Ikke fra toppen

Direktør i Forskningsrådet, Arvid Hallén, avviser bestemt at endringen innebærer et tilbakeslag for den frie grunnforskningen.

- Forskningsrådet vil tildele et betydelig antall doktorgradsstipend innenfor våre prosjektbevilgninger, og disse er ikke "styrt fra toppen". Dette er både frie prosjekter uten tematiske bindinger og prosjekter innenfor ulike satsinger.

Hallén peker på at det i en departementsledet gjennomgang av hvordan grunnforskningen finansieres var bred enighet om å endre arbeidsfordelingen.

- Når Forskningsrådet sterkt begrenser tildelingen av individuelle stipend, er det fordi forskningsinstitusjonene kan gjøre

Ragnhild Hutchison er vitenskapelig assistent ved Norsk lokalhistorisk institutt, og er en av initiativtakerne til underskriftskampanjen. (Foto: Ingar Myking)

denne fordelingen bedre selv. I dag er vi i en situasjon med mer strategisk orienterte og bedre organiserte institusjoner enn tidligere. Samtidig har vi et helt annet volum og ambisjonsnivå for forskningen, sier Hallén.

Av Njord V. Svendsen

– HF på pensum

FOCUS
på den gode forfatter

Høyskoleforlaget – forlaget som setter pris på gode forfattere.

Vi ønsker at du som har en bestselger til landets akademiske miljøer skal få igjen det du fortjener – rett og slett fordi kunnskap er gull verdt.

Høyskoleforlagets forretningsidé kommer fra forfatterne selv – som ønsker både et profesjonelt støtteapparat, fleksibilitet, kort leveringstid og sist men ikke minst en fornuftig avkastning for sitt arbeide.

Ta kontakt med en av våre redaktører, for en uforpliktende samtale.

HøyskoleForlaget
NORWEGIAN ACADEMIC PRESS

Postboks 39 • 4661 Kristiansand S • Telefon 38 10 50 00
post@høyskoleforlaget.no

www.høyskoleforlaget.no

- Akademikerne pensjonstaperne
– Folk med høy utdanning er de store pensjonstaperne, fordi de får for kort opptjeningstid. Pensjonen vil bli kuttet i forhold til i dag, sier leder i Utdanningsgruppene Hovedorganisasjon (UHO), Anders Folkestad.

- Dette er å kaste blår i øynene på folk som etter hvert vil få oppleve reelle kutt i pensjonsytelsene. Dette er ren tungetale, for de aller fleste vil se seg nødt til å gå av lenge før de blir 67 år. Skal man unngå det såkalt delingstallet og få full pensjon, må man stå i jobb til fylte 70 år, og det er sant å si de færreste som er i stand til det, sier Anders Folkestad til Bergens Tidende. Han minner om at svært mange er i alderen 25-30 år før de er ferdig med utdanningen og kan ta fatt på en akademisk karriere. De som tar doktorgrad er dessuten gjerne over 30.

- Mens det i den nye pensjonsordningen kreves 43 års tjenestetid for å få utbetalt full pensjon, vil vi oppleve at et betydelig antall arbeidstakere vil få problemer med å greie 30 år, understreker han.

Både Anders Folkestad og Jørn A. Henriksen, som er leder i NSU, ser frem til at også studenter skal få godskrevet pensjonspoeng mens de tar utdanning. I pensjonsforliket heter det riktig nok bare at «regjeringen vurderer pensjonsopptjening for studenter.»

Bokavtalen

Fryktar spekkhoggarar i bokhavet

Frå neste år vert det frie prisar på fag- og lærebøker.

- Dette kan rykke beina under fagbokhandelen, åtvarar Terje Bergesen i bokhandlarkjeda Unipa. Han fryktar at spekkhoggarar kastar seg inn i denne marknaden.

I den nyleg vedtekne bokavtalen er det bestemt at prisane på lærebøker for høgare utdanning og fagbøker for profesjonsmarknaden kan setjast fritt frå 1. januar 2006.

- Konkurransestilsynet meiner at desse bokgruppene kan samanliknast direkte med andre skulebøker, men bøker for høgare utdanning er noko heilt anna. Dei krev meir kvalifisert personale for innkjøp og betre dialog med lærestadene. Det er rett og slett dyra bokhandel, og med så små marginar som fagbokhandelen kan ein verte utarma over tid, seier Terje Bergesen.

Konkurranseridande

Den daglege leiaren av Unipa, kjeda for norske universitets- og høgskolebokhandlar, meiner at den nye bokavtalen er konkurranseridande. 90 prosent av omsetninga til Unipa er fag- og lærebøker, medan berre 10 prosent er skjønnlitteratur. Bokhandlar som hovudsakleg sel skjønnlitteratur - som det maksimalt kan gjevast 12,5 prosent rabatt på i fastprisperioden - kan dermed ha interesse av å satse på fagbøker.

- Alle andre bokhandlar kan kaste seg som spekkhoggarar inn i denne marknaden, medan campusbokhandlane sit att med det tunge ansvaret. Dei har kompetansen og eit tett forhold til larar- og forskingsmiljø. Dersom det økonomiske fundamentet vert svekka, kan det verte vanskeleg å oppretthalde det store utvalet som finst i campusbokhandlane i dag. Slik sett kan det gå utover eit heilskapleg læringsmiljø, meiner Bergesen som spesielt trur høgskolebokhandlane, med eit stort innslag av norsk faglitteratur, er i fare.

- Ser du føre deg ein omkamp om denne saka?

- Eg ser ikkje svart på det før i 2006. Vi bruker kanalane som finst for å få omgjort dette før årsskiftet. Vi er glade for at Norsk Studentunion støttar oss, sjølv om studentane kanskje kan få titlane som sel mest billigare. Vi har også sams interesser med Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, som er opptekne av å sikre norsk som fagspråk, seier Bergesen.

Mindre breidd

Fredrik Nissen er direktør i Gyldendal Akademisk, eitt av dei største fag- og lærebokforlaga. Han er også uroa for fagbokhandlane.

- Bokhandlar som hovudsakleg sel skjønnlitteratur og generell litteratur kan prøve å trekke til seg studentar ved å satse på fagbokbestseljarar: "Her får de 30 prosent avslag! Kom til oss!" Dersom fagbokhandlane mistar mykje av salet av dei største titlane, er dei i *deep shit*. Det hadde vore tragisk om dei breie, gode fagbokhandlane skulle gå dukken. Dei er gode distributørar av bøkene våre, seier Nissen som ikkje trur friprisen vil ha all verda å seie for forlaget.

- 80 prosent av utgjevingane våre har fripris allereie, seier Nissen. Forklaringa er at fag- og lærebøker etter bransjeavtalen som gjeld

no berre har fastpris i utgjevingsåret og året etter. Ein stor del av utgjevingane til Gyldendal Akademisk er lærebøker, som når dei vert reviderte ikkje vert rekna som nye utgjevingar. Dei har altså fripris frå utgjevinga av.

- Rasjonelt sett skal det derfor ikkje ha mykje å seie at dei siste 20 prosenta får fripris, seier Nissen. Han meiner at bokhandlane så langt i liten grad har konkurrert på pris når det gjeld fag- og lærebøker.

- Får friprisen konsekvensar for utgjevingspolitikken dykkar?

Små forlagsmarginar

- Eg kan ikkje sjå det, men marginane våre er bitte små. Det skal små endringar til før vi må slutte å utgje bøker for små elev- og studentgrupper. Vi har 1200 eksemplar som gjennomsnittsopplag på ei bok, og utanlandske kollegaer ler seg i hel når dei høyrer dette. Vi klarar dette berre fordi vi allereie snur på kvar krone, seier Nissen.

Av Kjetil A. Brottveit

- Ein kan ikke kjøpe alt på nettet, spesielt ikkje fagleg kompetanse, seier Terje Bergesen i bokhandlarkjeda Unipa. Biletet er teke hjå eitt av kjedemedlemmene, Gnist Akademika på Blindern. (Foto: Kjetil A. Brottveit)

Nytt likestillingsverktøy for akademia

Nå lanseres et nytt verktøy i arbeidet for økt likestilling i akademia. Bak står Komiteen for integreringstiltak – Kvinner i forskning.

Ressursbank for likestilling i akademia inneholder virkemidler for likestilling, oversikt over handlingsplaner og regelverk, best practices, litteratuoversikter, lenker, mediespeil, et magasin, samt informasjon om integreringskomiteen. Ressursbanken har adresse <http://kvinneriforskning.no>

Samfunnsfag lite verdsatt i NFR

Fire forskningsinstitutter har sendt en bekymringsmelding til NFR etter fjarårets tildeling. Bekymringen gjelder manglende forskningsstøtte til anvendt samfunnsforskning, skriver netsidene til Cicero. Breivskriven hevder at samfunnsforskningen må vike plassen for naturvitenskapelige og teknisk-industrielle prosjekter. Bak brevet står Samfunns- og Næringslivsforskning AS (SNF), Statistisk sentralbyrå (SSB), CICERO Senter for klimaforskning og Frischsenteret.

6,5 milliarder til nye priser

Norge får tre nye forskningspriser som økonomisk er på Nobel-nivå. Prisene får navnet Kavli-prisene etter den norskfødte fysikeren, industrimannen og filantropen Fred Kavli som gir penger til fondet. Hver pris er på én million dollar, rundt 6,5 millioner kroner. De skal deles ut for fremragende forskning innenfor områdene astrofysikk, nanovitenskap og nevrovitenskap.

Styringsrett

Sivilombudsmannen refser høgskole - igjen

Hvor langt skal arbeidsgivers styringsrett over ansatte strekke seg? En statsviter ved Høgskolen i Østfold måtte veilede studenter i kliniske fag. Sivilombudsmannen har for andre gang konkludert med at praksisen var rettsstridig.

Kan en statsviter sensurere eksamensoppgaver om en pleiepasient med uhelbredelig tumor i hjernen? Satt på spissen er dette en konflikt ved Høgskolen i Østfold, tidligere omtalt i Forskerforum 1/05. Sivilombudsmannen mente svaret var nei, men høgskolen ba om en ny vurdering av saken. I et brev av 25. april fastholder Sivilombudsmannen imidlertid sitt synspunkt.

Rettsstridig pålegg

En liten repetisjon: Førstelektor Thor Vidar Lyngmo ved Høgskolen i Østfold er utdannet statsviter. Høsten 2001 ble han satt til å veilede basisgrupper i første klasse ved sykepleierutdanningen. Veiledingen gjaldt blant annet blokker som omhandlet kliniske og pasientrettede problemstillinger med temaer som anatomi, fysiologi og generell patologi, samt sensurering av eksamensoppgaver i samme tema. Høsten 2002 klaged Lyngmo til Sivilombudsmannen og viste til sin kompetanse, tilsettelsesbrevet og utlysningsteksten for stillingen sin. Han hevdet at skolen rettsstridig hadde pålagt ham veiledningsansvar for fagområder som lå utenfor hans kompetanse. I juni 2004 kom konklusjonen fra Sivilombudsmannen: "Jeg er kommet til at høgskolen ikke hadde rett til å pålegge Lyngmo veilederansvaret for blokkene 1.3 til 1.5."

- Firkantet praksis

Ledelsen ved Høgskolen i Østfold har argumentert med at Lyngmos veilederarbeid ikke var av faglig art, kun pedagogisk. Lyngmo mener Høgskolen har valgt én pedagogisk modell blant mange mulige, og at denne ble praktisert firkantet.

- Jeg ble pålagt å veilede i blokkene på tross av at jeg allerede hadde full arbeidsplan, og på tross av at jeg på forhånd hadde bedt skriftlig om å ikke bli satt i en umulig situasjon. Det er denne handlemåten som utløste saken, sier Lyngmo til Forskerforum.

Høgskolen ba Sivilombudsmannen om en ny vurdering av saken. I et leserrinnlegg i Forskerforum 3/05 skrev rektor Knut Aarvak: "Vi kan vanskelig forstå det på noen annen måte enn at det ikke er Sivilombudsmannens mandat å vurdere hvilke kompetansekrav Høgskolen skal stille til sine ansatte."

Sivilombudsmannen skriver i brevet av 25. april at han ikke har tatt stilling til hvordan Høgskolen for øvrig skal organisere undervisningen, eller hvilke kompetansekrav Høgskolen skal stille til sine ansatte. Han presiserer at det er skolens ansvar å organisere undervisningen slik at den overfor de ansatte ikke kommer i konflikt med gjeldende arbeidsrettslige regler. Sivilombudsmannen fastslår at Lyngmo har fått medhold i dette

konkrete spørsmålet og ber om å bli orientert om hva Høgskolen foretar seg i saken.

Forventer beklagelse

- Det at Høgskolen ikke beklaget sin handlemåte etter at Sivilombudsmannens uttalelse forelå, men heller ville ha Sivilombudsmannen til å omgjøre sin konklusjon, forteller at institusjonen ikke har evne til å ta selvkritikk. For øvrig er jo en institusjon bare et rollesystem som befolktes av enkeltindivider, sier Lyngmo som ønsker en beklagelse.

- Jeg forventer at Høgskolen beklager sin handlemåte og erkjenner at jeg har vært gjennom en svært belastende prosess, og derfor legger forholdene til rette slik at jeg får anledning til å gjennomføre den faglige

oppdatering og kompetanseutvikling som jeg har behov for, sier Lyngmo.

- Lyngmo er en varsler

- Sivilombudsmannen har gjort det eneste riktige. Konklusjonen er i samsvar med våre synspunkter, sier forhandlingssjef Frank Anthun i Forskerforbundet som har bistått Lyngmo i saken.

- Lyngmo er en *varsler*. Han er endatil en *lojal varsler*, jamfør dagens begrepsbruk. Først tok han saken opp med Høgskolen i Østfold. Da dette ikke førte fram, måtte han ta saken videre, sier Anthun som mener at Høgskolen må ha lært nå.

- Nå har de prøvd en ny runde hos Sivilombudsmannen og gått på et nytt nederlag. Det er på tide at Høgskolen tar kjennelsen innover seg.

Forskerforum har ikke lykkes i å få rektor Knut Aarvak til å kommentere saken.

Av Kjetil A. Brottveit

Sivilombudsmannen strammer opp Høgskolen i Østfold for andre gang. (Foto:)

Ti menn vil bli NTNU-rektor

Styrrepresentant Rigmor Austgulen trur at utlysningsteksten ikke trekker til seg kvinnelege søker, skriv Under Dusken.

- At ingen av dei ti søkerane er kvinner, bør vere ein tankevekkjar, meiner Austgulen.

Ho fryktar at kvinner har kvidd seg for å søkje av di utlysningsteksten set altfor høge krav. I annonsen krev NTNU ein rektor som mellom anna «kan vise til omfattende og vellykket ledelse av større kunnskapsorganisasjoner», har

førstehånds erfaring fra universitetets kjerneområder og høy vitenskapelig kompetanse innenfor et av universitetets fagområder» og «besitter gode kommunikative evner og evne til å skape tillit og nettverk internt, nasjonalt og internasjonalt».

Austgulen trur at menn er meir tilbøyelige til å sjå på seg sjølv som ein slik supermann.

- Kvinner tek nok utlysningsteksten meir bokstaveleg, og tenkjer at dei ikkje passer til denne beskrivinga, trur ho.

Sidemålsforsøket

- Solid forankret forskningsprosjekt

Evalueringen av sidemålsforsøket i Oslo står på trygg faglig grunn, mener direktør Petter Aasen ved NIFU STEP. Han reagerer sterkt på kritikken fra Kjell Lars Berge i forrige Forskerforum.

– Berge kan umulig ha lest prosjektbeskrivelsen vår. Evalueringen er forankret i en samfunnsvitenskapelig/utdanningsvitenskapelig forskningstradisjon og ligger midt i kjernevirkosmheten ved dette instituttet. Berge må komme ut i åpent terren og ikke drive bakholdsangrep, sier Aasen.

Nordiskprofessor Berge har flere ganger argumentert mot at en vitenskapelig holdbar evaluering av sidemålsforsøket lar seg gjennomføre. Berge gjentok innvendingene i Forskerforum 5/05, og spurte seg om økonomiske kalkyler har hatt mer å si enn det faglige forskningsinnholdet da NIFU STEP tok på seg forskningsoppdraget for Utdanningsetaten i Oslo kommune.

– Usaklig angrep

– Jeg får ikke tak i hva det er Berge kritiserer ved vårt evalueringssopplegg utover å tillegge undertegnede og instituttet uredelige motiver: Vi gjør og sier angivelig hva det skal være for penger. Jeg synes det er et usaklig angrep på instituttet og på mine medarbeidere, sier Aasen som betoner at enhver er velkommen til å kritisere forskningsoppdraget ut fra prosjektbeskrivelsen som er lagt ut på nettsidene nifustep.no.

– Selvsagt kan man være uenig i selve forsøket. Det dreier seg imidlertid om et forsøk som er hjemlet i norsk lov (Opplæringslova), vedtatt av et folkevalgt organ (Oslo bystyre) og godkjent av overordnet myndighet (Utdanningsdirektoratet). Vurdert som skoleforsøk skiller heller ikke dette forsøket seg metodisk nevneverdig fra en rekke forsøk som har vært gjennomført i norsk skole gjennom hele etterkrigstiden. Både i Norge og internasjonalt gjennomføres i dag forsøk av lignende karakter på ulike områder, sier Aasen. Han spør seg om Berge stiller de samme kravene til andre skoleforsøk enn sidemålsforsøket.

– Utdanningsdirektoratet har en stor portefølje av godkjente forsøk, og ingen av disse har en *ekte eksperimentell design*. Stiller Berge *allmenne krav til skoleforsøk*, eller er det krav han trekker fram spesielt for dette forsøket?

– Egnet kompetanse

NIFU STEP vil ta i bruk både kvalitative og kvantitative metoder i evalueringen – karakterer og tester (Osloprøven og nasjonale prøver), samt spørreskjemaundersøkelser med elever og lærerintervjuer.

– Vi bruker individdata og ser på faglige prestasjoner før og etter forsøket. Når det gjelder vurdering av prestasjoner, drar vi veksler på skolens egne eksperter – lærerne, sier Aasen.

– Kritikere av forsøket har innvendt at base-line er passert, uten at kunnskapene ble målt da, og

mangel på sammenlignbare kontrollgrupper. Hva sier du til disse innvendingene?

– Det er ikke ideelt, men det er en vanlig situasjon at et forsøk blir satt i gang uten at tilstanden ved oppstarten ble målt. Dette gjelder også evalueringer. Evalueringen av reform 97 kunne ikke få med situasjonen før reformen ble satt i gang. Vi har funnet en metodologi for å evaluere dette forsøket som er trygt forankret i en utdanningssosiologisk forskningstradisjon.

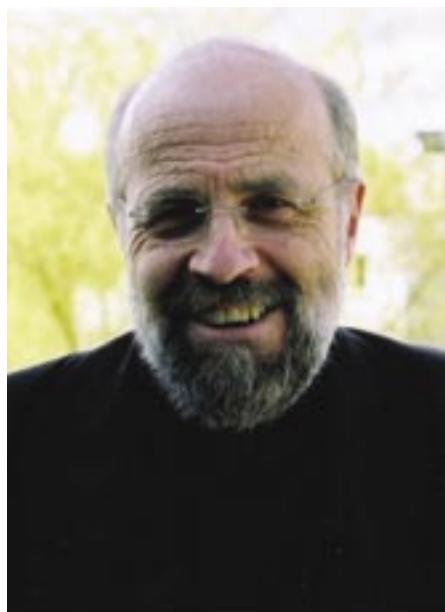
– Berge har blant annet tekstvitenskap og skrifvforskning som spesialfelt, og representerer slik en annen faglig tilnærming. Er dette også en kamp om faglig hegemoni?

– Vi kunne ha koblet vår samfunnsvitenskapelige metode med språkkompetanse, men i og med at de språkvitenskapelige miljøene har meldt seg ut, har vi laget en design for vår kompetanse.

– *Er det så enkelt at en kan velge utforming av evalueringen ut fra hva en har kompetanse i?*

– En språkfaglig tilnærming kunne ha tilført evalueringen andre dimensjoner, men det er ingen tvil om at kompetansen vår egner seg til studier av denne typen forsøk. Det har oppdragsgiveren vår akseptert. Som forskningsinstitutt har vi selv sagt sikret oss retten til åpen publisering slik at forskerkollegaer nasjonalt og internasjonalt kan se oss i kortene.

Av Kjetil A. Brottveit

– Sidemålsopplæringen er underforsket. Evalueringen kan være en inngang til å åpne dette forskningsfeltet, sier Petter Aasen ved NIFU STEP. (Foto: Kjetil A. Brottveit)

Clemet uklar om studiepenger

Ved avslutningen av ministerkonferansen i Bergen uttrykte utdanningsminister Clemet et ønske om en mer nyansert debatt om gratisprinsippet. Clemet viste til at skolepenger fører til mer motiverte studenter i andre land.

– Vi har lovfestet gratisprinsippet, men Norge er snart det eneste landet der all høyere utdanning er gratis. Samtidig viser det seg at studenter står i kø for å komme til universiteter og høyskoler i andre land der det betales høye studieavgifter. Jeg tror ikke vi gjennom gratisprinsippet tiltrekker oss de beste studentene, sa utdanningsministeren ved avslutningen av konferansen om høyere utdanning i Bergen, ifølge DN.

Håver inn penger fra staten

På to år har de statlige bevilgningene til privatskolen BI økt med over 50 prosent. På samme tid har BI-systemet fått 3500 færre studenter, skriver Aftenposten. I fjor mottok BI 150 millioner kroner fra staten for å drive skole. Det er over 50 millioner kroner mer enn i 2002. Årsresultatet har aldri vært bedre enn i fjor, da satt BI igjen med 36,1 millioner kroner.

Basisstøtten ble innført i 2003, og er nå på 23 millioner kroner. Støtten til forskning har økt med i underkant av 15 millioner siden 2002, det samme har undervisningsstøtten

Kutt i studieplasser

På grunn av kvalitsreformen tjener universitetet godt på økt studiepoengsproduksjon, men staten sparer inn ekstraungiftene ved å kutte antall studieplasser, skriver Universitas. I 2005 har UiO ikke bare fått belønning for bedre studiepoengsproduksjon, men også beskjed fra UFD om å kutte 683 plasser fra de «billigste» studiene, tilsvarende en sum på 13,3 millioner kroner. Kuttet gjennomføres fra høsten 2005, og de fleste kuttene skjer på Humanistisk fakultet og Samfunnsvitenskapelig fakultet. På landsbasis kuttes totalt 4 000 plasser.

– Kuttet var ut fra en vurdering der regjeringen skal få budsjettet til å gå i hop. Og vi hadde tallmateriell som klart tydet på at det er en del studenter i høyere utdanning som ikke er godt nok kvalifisert, og at det neppe er noe tap for dem eller samfunnet at de ikke starter på en høyere utdanning, sier statssekretær Bjørn Haugstad, som også avviser at grunnen er en uklarhet mellom dem og Finansdepartementet.

Slanker sensuordningen for å spare

Bruk av ekstern sensor ved Universitetet i Oslo varierer kraftig fra fag til fag. Økonomiske prioriteringer tvinger særlig små fag til å kutte i sensurbudsjetten, skriver Universitas. En telefonrunde Universitas har gjort ved SV/fakultetet viser at sensurpraksis varierer mye på instituttnivå. Særlig de mindre fagene har redusert bruken av to sensorer (krysslesning) og ekstern sensor, etter at lovgivningen åpnet for dette i 2003. Eneste føring fra fakultetsnivå er her at faglærer ikke kan sensurere alene på emner med under 20 studenter.

Universiteter og høgskoler

2,3 milliarder kvadratmeters eiendomsbedrift

Alle norske universitets- og høgskolebygninger kan bli lagt inn i en ny statlig forvaltningsbedrift kalt *Undervisningsbygg*. Bedriften kan få ansvaret for 2,3 milliarder kvadratmeter og starte med et vedlikeholdsetterslep på 9 milliarder kroner.

Et flertall i et interdepartementalt utvalg nedsatt av regjeringen ønsker å overføre samtlige bygg innenfor høgere utdanning til et eget forvaltningsforetak som skal administreres av Utdannings- og forskningsdepartementet. Det er ennå uklart om eller når forslagene vil bli politisk behandlet eller om de skal behandles i Stortinget.

Statssekretær i Moderniseringsdepartementet Eirik Lae Solberg bekrefter at saken venter på videre behandling i Moderniseringsdepartementet.

– Ja, denne saken har høy prioritet hos oss. Vi anser det som svært viktig å få en effektiv og fornuftig ordning på statens forvaltning av egne bygg.

Ikke opp i Stortinget?

Utredningen kommer også med forslag om å endre forvaltningen av blant annet fengselsbygg og forsvarsbygg.

Kilder frykter at regjeringen vil komme med en avgjørelse uten noen form for høringsrunder og stortingsbehandling.

– Det har kommet signaler om at denne saken ikke vil bli behandlet i Stortinget. Kommentar?

– Det er for tidlig å si noe om. Regjeringen har ennå ikke drøftet saken politisk. Jeg kan uansett bekrefte at dette er en stor og viktig sak for regjeringen, svarer Lae Solberg til Forskerforum.

– Er det formelt mulig å behandle en slik sak uten at Stortinget blir forelagt saken?

– Det er helt og holdent regjeringens ansvar hvordan statens bygg og eiendommer forvaltes. Om vi likevel velger å behandle saken i Stortinget har vi ennå ikke vurdert.

– Dere har dårlig tid nå, siden det er valg til høsten?

– Jeg er optimist og tror uansett på valgsier. Saken er så viktig at den uansett vil bli

behandlet uavhengig av valget. Hvor langt vi har kommet med den til høsten er uvisst.

Berører ansatte

Det var i juni 2004 regjeringen satte ned et eget utvalg som fikk i mandat å foreslå endringer som kunne gi en mest mulig effektiv statlig bygge- og eiendomsforvaltning. Utvalget har vært ledet av Moderniseringsdepartementet, men har også hatt representanter fra sju andre departement, pluss Statsbygg og Forsvarsbygg. Innholdet i rapporten ble presentert for regjeringen under budsjettkonferansen for 2006-budsjettet i mars.

630 ansatte i de tekniske avdelingene ved universitetene kan dermed få en ny statlig arbeidsgiver. I dag er det universitetene selv som har ansvaret for bygningsmassen, mens Statsbygg har ansvaret i høgskolesektoren.

Går forslaget gjennom, må institusjonene betale husleie for bruken av arealene til den nye forvaltningsbedriften.

Ni milliarder i etterslep

Det blir foreslått å bruke ni milliarder kroner i vedlikehold på universitets- og høgskolebygningene. Slik ønsker en at vedlikeholdsetterslepet tas igjen over en periode på fem til ti år. For å holde vedlikeholdet permanent bedre, vil det bli lagt til en årlig utgift på rundt 750 millioner kroner i året i 20 år med en rente kalkulert til fire prosent per år. Disse inntektene skal komme inn gjennom økt husleie. Staten skal også bevilge en egen husleiekompensasjon til disse utdannings- og forskningsinstitusjonene, konkluderer flertallet i rapporten.

Finans imot

Dokumentet fra utvalget består av flere mindretallsmerknader. Finansdepartementet er

Akademias bygningsmasse kan nå komme i bedriftseie. Her fra Universitetsplassen, UiO.

blant annet uvillig til å gå inn på ordningen med å dekke vedlikeholdsetterslepet og å kompensere institusjonene for husleie. Deler av utvalget ønsker i tillegg at det skal opprettes en enhet, under Statsbygg, som skal forvalte kulturhistoriske bygninger. Ved for eksempel Universitetet i Oslo kan dette dreie seg om et trettittalls bygg. Finansdepartementet ønsker seg også videre utredninger før det blir tatt noen bestemmelser om å opprette selskapet. Det er også uklart hvilke skjebne som venter eiendommer som har blitt overdratt eller gitt til undervisningsinstitusjonene som gave fra privatpersoner, bedrifter og stiftelser.

Av Ingar Myking

– Bedre med en C enn å sulle rundt

Statssekretær Bjørn Haugstad synes det er bedre at masterstudenter leverer dårligere oppgaver enn at de «suller rundt» med hovedfag i årevis. I en statistikk kom det fram at studenter som tok hovedfag ved norske universiteter i fjor, fikk betraktelig bedre karakterer enn studenter som tok en mastergrad med den nye kvalitetsreformen.

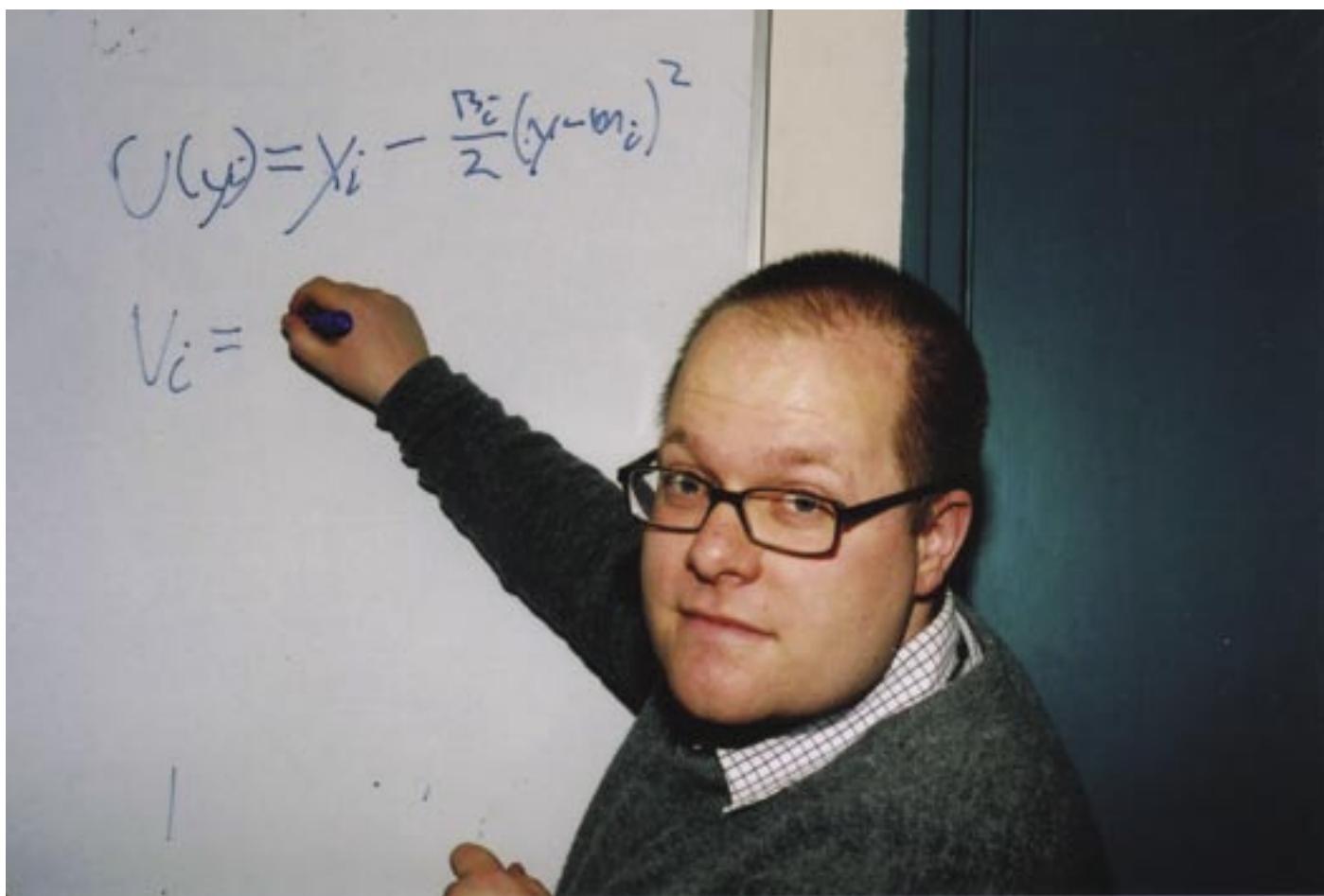
– Tidligere produserte man små doktorgrader på hovedfag før man var ferdig. Vi mener det er bedre at studentene kommer seg ut i arbeidslivet, med forskning eller annet, enn at de suller rundt på universitetene i årevis, sier statssekretær Bjørn Haugstad i Utdanningsdepartementet i en kommentar til TV 2 Nettavisen.

Akvakultur dårligst ut

Ingen får akvakultur som hovedaktivitet når hele eller deler av de sju instituttene som forsker på mat og matproduksjon skal legges inn under tre selskaper. Akvakultur kommer dårligst ut av forslaget til nyorganisering av forskningen. Norges største forskningsfortrinn står i fare for å bli skuslet bort dersom innstillingen om den nye blå-grønne forskningsalliansen blir vedtatt uten justeringer. Det sier Ståle Refstie i Forskerforbundet, avdeling Akvaforsk. Det er det såkalte Berge-senutvalget som har hatt jobben med å finne en vei ut av det de fleste ser som en ressursødende konkurransesituasjon mellom matforskningsmiljøene. Derfor foreslår de å samle all næringsrettet forskning i ett holdingselskap.

Flyttemotstanderne vant NTNU-valget

Styrevalget blant NTNU-ansatte ble en seier for flyttemotstanderne og flere av de skarpeste kritikerne av dagens NTNU-ledelse, skriver Adresseavisen. Valget er ellers en stor overraskelse fordi ingen kommer fra de store og mektige «sivilingeniør-fakultetene» på Gløshaugen. Austgulen er fra medisin, mens Lorentzen og Jensen kommer fra Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse på Dragvoll. Ellers er Forskerforbundet en klar seierherre. Kristin Dæhli er hovedtiltildelte for Forskerforbundet ved NTNU, og var medlem til styret, Svein Kristiansen, er leder for Forskerforbundet ved NTNU.

Kunsten å dele

To personar skal dele utbytet etter ein jobb. Legg dei vekt på eigennytte eller rettferd?

Ei forskargruppe ved Norges Handelshøyskole freistar å svare, og studentane er forsøkspersonar. Snart vert dei putta inn i likninga.

IEIN SAL PÅ NHH, der dei kvite pultar står: Her pågår eit eksperiment, og 19 studentar er klare til innsats.

– De må ikkje snakke med andre deltarar undervegs, seier Alexander Cappelen. Etter nokre enkle instruksjonar skriv studentane for livet på PC. Eg sit diskret i bakgrunnen, men legg fort merke til at tempoet varierer. Ein student er nede på den tredje linja, før ein annan har fullført den fyrste. Kvart ord kan bety ekstra kroner i lomma.

– Etter tradisjonell økonomisk teori er folk opptekne av å skaffe mest mogeleg pengar til seg sjølve. Utallige eksperiment har vist at det ikkje alltid er slik. Vi prøver å gje ei betre skildring av kva som motiverer folk, seier Alexander Cappelen. Han er leiar for Senter for etikk og økonomi ved NHH som finansierer eksperimentet. Cappelen, professor Bertil Tungodden og doktorstudent Erik Sørensen (biletet over) har utvikla eit forsøk

som kan ta oss vidare i forståinga av korleis folk meiner pengar skal fordelast, og korleis dei verkeleg gjør det.

Studentane i datasalen skriv flittig i ein tildelt halvtime. Det er rein avskrift av utdelte offentlege dokument, eitt om tele- og datasektoren, eitt om kultursektoren. Verda er ikkje rettferdig, og dette faktumet er trekt inn i eksperimentet slik: Den halvparten av deltakarane som tilfeldig har fått utdelt dokumentet om tele- og datasektoren, tener ei krone for kvart ord dei klarar å skrive av korrekt. Den andre halvparten får berre 50 øre per ord.

Cappelen forsvinn til ein annan sal, der andre studentar sit klare. Dei har meldt seg på ein kortare variant av eksperimentet og byrjar 20 minutt seinare. Dei har òg fått tildelt eitt av to dokument, men dei skal skrive i berre dei ti minutta som er att, slik at sluttstrek vert sett på same tid i både salane.

– TIDA ER UTE, og eg må be dykk slutte å skrive, seier Tungodden, som har teke over leiinga her.

Produksjonsfasen vert avslutta med at kvar deltarar får opplyst kor mykje dei har *produsert* og *tent*. Ein som har klart å skrive 600 ord på ein halvtime, og har fått tildelt verdien éi krone per ord, har til dømes tent 600 kroner.

– Vi har no kome til *fordelingsfasen*, held Tungodden fram, og det er no det vert interessant. Kvar deltarar vert kopla tilfeldig og anonymt saman med andre deltararar. Etter tur kjem resultata til fire motspelarar fram på skjermen. Ein får opplyst kor lenge dei andre har jobba (10 eller 30 minutt), kva pengeverdi dei var tildelt per ord, og dermed kor mykje dei har tent. For kvar av dei fire fordelings-situasjonane skal ein kome med framlegg til korleis summen av det ein har tent sjølv og det den andre har tent skal fordelast.

Ei god likning lagar høg stemning på NHH. Frå venstre: Bertil Tungodden, Erik Sørensen og Alexander Cappelen. (Foto: Kjetil A. Brottveit)

► Studentane lyttar til instruksar, og i fem-ti minutt sit dei og tenkjer og reknar. Mange tek PC-kalkulatoren fram på skjermen. Etter innsetasen å døme, trur eg ikkje dei tek lett på det.

Etterpå vert ein av dei fire fordelingssituasjonane trekt ut tilfeldig. Til slutt vert fordelingsframlegget til ein av dei to motspelarane i denne situasjonen trekt ut som gjeldande. Ein veit framleis ikkje kven motspelaren er, og har altså 50 prosent sjanse til å få framlegget sitt gjennom. Det vil til dømes seie: Ein kan vere därleg til å skrive på maskin, ein kan ha jobba i berre ti minutt og likevel tene 1000 kroner utan risiko for at den som kanskje var både rask og arbeidde lengre – men sit att med ingenting – kan vite kven du er. Studentane får tildelt ein utbetalingskode som dei må oppgjeve i eit ferdig utfyldt brev til økonomiavdelinga. Dei er framleis anonyme, men pengane som kjem inn på konto er heilt reelle.

STUDENTANE ER FERDIGE. Eg får tak i to av dei som eg av-anonymiserer no: Marianne Lønstad og Haakon Haaakstad Nordlund. Dei går på 2. kull saman med om lag 350 andre, men fortel at dei kjende, eller kjende att, dei fleste fjesa i datasalen. For ei tid sidan fekk dei invitasjon til å delta i eit forsøk. Dei visste ikkje kva det gjekk ut på, men at deltakinga vart honorert.

– Eg melde meg på fordi det høyrest spennande ut, dessutan kunne ein tene pengar. Det er slutten av semesteret og lite att av studielånet, seier Lønstad.

Etter å ha tasta så fort dei kunne i ein halvtime, enda ho opp med 550 ord, han med 800 ord.

– Eg vart blant anna kopla saman med ein som hadde skrive tusen ord og tent tusen kroner. Då lot eg vedkomande få tusen, medan eg fekk 550, seier Lønstad.

Båe la vekt på tid og produksjon hjå motspelarane, men såg vekk frå om dei hadde tent 50 øre eller ei krone per ord.

– Det er heilt tilfeldig, og i arbeidslivet får ein jo òg betalt ut frå tid, seier Lønstad.

– Dersom eg hadde høgare produksjon enn den andre, tok eg meir til meg sjølv, seier Nordlund.

– *Med godt samvit?*

– Ja. Eg forstår at det òg kan vere noko tilfeldig kven som er raske til å skrive, men det var trass alt det einaste vi hadde å måle, seier Nordlund som fekk gjennom framlegget sitt til fordeling. Dermed tente han 800 kroner, medan den andre fekk 250 – men vedkomande hadde berre jobba i ti minutt.

– *Kvífor trur de at de vart matcha med fire andre deltakar?*

– Kanskje for å sjå om vi var konsistente i fordelingskriteria våre, seier Lønstad.

– *Kva trur de forskarane ynskjer å finne ut?*

– Dei ville nok sjå kor rettferdige vi klarar å vere, seier Nordlund.

– Ja, og om vi fordeler ulikt sjølv om vi tapar på det sjølv, seier Lønstad.

– *Trur de det finst ein fasit for fordelingsnøkkel?*

– Nei, og dersom eg hadde visst at det sat ein gjeng med næringslivstoppar i det andre romet, hadde eg nok køyrt ein annan stil, seier Nordlund.

Studentane går, men tilbake hjå forskarane er det høg stemning. Alt det tekniske fungerer. Resultata er trygt lagra, og dei må sjå gjennom nokre av fordelingane med ein gong.

– Her er ein vi elskar, seier Cappelen og peikar på tal på skjermen.

Vi må setje oss ned.

– ØKONOMIFAGET HAR HATT ein tendens til å vere svært imperialistisk. Føresetnaden om nyttemaksimerande individ har vorte brukt på området som tradisjonelt har tilhørt

«Etter tradisjonell økonomisk teori er folk opptekne av å skaffe mest mogeleg pengar til seg sjølv. Utallige eksperiment har vist at det ikkje alltid er slik.»

andre fag, som sosiologi eller psykologi, til dømes om feltet ekteskap. Økonomar har vore stolte av imperialismen sin – omrent som Storbritannia, seier Cappelen, tilsynelatende nøgd med formuleringa. Men dette har forandra seg dei siste åra, ikkje minst i fagområdet eksperimentell økonomi som har vore i rask vekst dei siste åra. Det hadde ein del å seie for interessa at den amerikanske økonomen Vernon L. Smith fekk Nobelprisen i 2003 *"for having established laboratory experiments as a tool in empirical economic analysis, especially in the study of alternative market mechanisms"*.

– Vi importerer idear og føresetnader fra andre fag, seier Cappelen, og fortel at dei kommuniserer med både andre økonomar, statsvitnarar og filosofar.

– Korleis kan vi som økonomar kaste nytt ljós over korleis menneska er, og gje ei rikare skildring av motiveringa når folk tek avgjersler? Vi ynskjer å inkorporere andre motiv enn snevre eigeninteresser og prøver å finne ut korleis dei andre motiva ser ut.

CAPPELEN FORTEL OM to klassiske eksperiment eller *spel* innanfor denne fagtradisjonen: Diktatorspelet går ut på at ein deler ut ein pengesum til ein person, som kan dele pengane som han vil mellom seg sjølv og ein annan.

– Ei stor gruppe deler pengane 50/50, og i gjennomsnitt gjev folk om lag 25 prosent til den andre. Internasjonalt har ein spela om beløp som har tilsvart månadsløner, men storleiken på summen som skulle fordelast hadde overraskande liten effekt. Ein kan vere nokså trygg på å avdekke noko om samfunnet, for spelet er enkelt, og ein treng ikkje tenke strategisk. Dette viser at hypotesen om pengemaksimerande individ er feil. Den skulle implisere at ein tok alt sjølv – iallfall dersom ingen veit kven du er eller kan straffe deg. Somme bryr seg om meir enn snevre eigeninteresser, til dømes å oppdre *rimeleg*.

Ultimatumspillet skil seg frå diktatorspelet ved at mottakaren kan nekte å ta mot det han vert tilbydd. Då får ingen av dei to nokon ting.

– Ein kan få til dømes tusen kroner til fordeling. Dersom han som fordeler pengane tek 999 kroner til seg sjølv, og gjev éi krone til den andre, kan ein seie at det er betre enn ingenting. Likevel viser det seg at mange då seier nei. Ein kastar heile kaka i golvet i staden for å nøyse seg med eit lite stykkje. Då kjem strategien inn: kor lite kan ein kome unna med å by den andre? 50/50 er den van-

legaste enkeltfordelinga, men gjennomsnittet har vist seg å ligge rundt 30. Tilbod under 30 vert ofte avviste.

- Ville du ha teke mot eit tilbod på 30 prosent?

- Eg er tvilling, så eg ville ha avvist tilboden.

- I EIN SITUASJON DER tusen kroner kjem dalande frå himmelen, kan ein kanskje kome fram til at det er rettferdig å dele likt, seier Cappelen. Men som regel kjem ikkje pengane dalande, og i forsøket ved NHH kjem element som ulik innsats og ulikt talent inn i tillegg. Dermed vert det ikkje like opplagt kva som er rettferdig.

- Vi stiller to spørsmål: Kva rettferdsideal bruker ein? Kor mykje vekt legg ein på desse ideala? Grovt sett har vi fire ulike svar eller posisjonar frå klassisk teori om rettferd, fortel Cappelen: 1. Egalitarianisme: lik fordeling uansett. 2. Liberal-egalitarianisme: fordeling proporsjonalt med innsats i tid. 3. Meritokratisme: fordeling proporsjonalt med produksjonen. 4. Liberalisme: fordeling etter verdiskaping.

- Det grunnleggande spørsmålet vert: kva held ein folk ansvarleg for? Dersom ein er strengt egalitær, held ein ikkje individet ansvarleg for nokon ting. Dersom ein er liberalistisk, er ein ansvarleg for både tildelte og oppnådde eigenskapar: "It's your tough luck". Vi reknar ut kor stor del som hamnar i dei fire ulike posisjonane. I eit eksperiment vi gjennomførte tidlegare i vår, fann vi at den liberal-egalitære posisjonen sto sterkest blant studentane. Vidare spør vi: Korleis verkar oppfatninga vår av kva som er rettferdig inn på korleis vi handlar? Vi trur folk mislikar å kome for langt vekk frå det vi tykkjer er rettferdig, og jo lengre unna idealet vi kjem, jo meir ubehageleg kjennast det.

- De skil altså mellom ideal og praksis, men med kva rett kan ein kalle seg egalitær dersom ein ikkje fylgjer prinsippet sjølv?

- Det er meiningsfullt at ein meiner noko er rett, samtidig som ein er oppteken av å gjere noko anna òg. Å velje det ein meiner er rettferdig, kan kome i konflikt med eigeninteresser, og ein kan ha oppfatningar om kva

som er rettferdig fordeling heilt uavhengig av eigeninteresser. Dersom ein finn ei lommebok på gata, kan ein ta henne, sjølv om ein generelt meiner at er rett er å levere henne tilbake. Rettferdsideal vert lett utfordra, og ein finn mange samanblandingar. Folk har behov for å rettferdigjere seg sjølve.

- Korleis kan de finne avvika mellom ideal og korleis folk verkeleg handlar?

- Vi kan ikkje sjå det på individnivå, men vi kan finne ut kva fordeling av dei ulike posisjonane som kan ligge bak resultata vi får. Vi observerer ei lang rekke avgjersler og kan finne dei mest sannsynlege samansetningane. Nokre samansetningar kan vi utelukke ut frå materialet.

KORLEIS OPPFØRER forsøksdeltakarane seg? Er dei griske eller sjølvutslettande?

- Det mest spennande funnet så langt er at dei gjev mykje til medspelarane. I snitt gjev dei 36 prosent av summen til medspelaren - og det er langt høgare enn det ein har funne

i diktatorspel der pengane som skal fordelast er "manna frå himmelen". Dei veit at andre òg har jobba, og få tek alt sjølve. Studentane ser òg ut til å bry seg mykje om innsats og produktivitet. Kor mykje dei bryr seg om det tilfeldige, er eit spennande spørsmål.

- Kjem de òg til å konkludert normativt om kva de meiner er rettferdig?

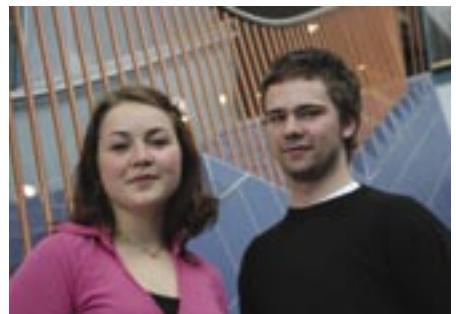
- I dette eksperimentet er vi reint skildrande, men før har vi vore inne på det normative òg. Vi plasserer oss innanfor liberal-egalitarianismen. Den grunnleggjande posisjonen innanfor den tradisjonen er at folk er ansvarlege for val som er under deira kontroll. Mange kan vere samde i dette, men det kontroversielle spørsmålet er kva som er under folks kontroll. I eksperimentet har vi prøvd å lage ein situasjon der dette poenget kjem klårt fram: Kva er under folks kontroll i den situasjonen? Er ein ansvarleg for sitt eige talent eller produktivitet? Er det under din "kontroll" om du har gått på maskinskrivingskurs? Svara er ikkje opplagde, seier Cappelen, og meiner samfunnsrelevansen av eksperimentet er opplagd.

- Kva typar ulik fordeling vert akseptert av folk? At ein drosjesjåfør som kører i ti timer tener mindre enn ein som kører i seks, vil mange meine at er rettferdig. Men kva når marknaden bestemmer? At ein konsulent tener betre enn ein sjukepleiar treng ikkje ha med innsatsen å gjere, seier Cappelen. Han påpeikar at vektlegging av eigne val er ein viktig mekanisme.

- Mange finn det akseptabelt at folk har fått tildelt like muligheter, men at dei har brukt dei ulikt. Det er to komplikasjonar med dette: For det første kan det diskuterast kva ein har kontroll over. Ein amerikansk republikanar ville kanskje seie at Bill Gates er så rik fordi han har stått hardt på, medan ein fattig kan takke seg sjølv fordi han er slapp. Eit grunnleggande venstresidestandpunkt er at ein ikkje har kontroll over verken sosio-økonomisk bakgrunn, kjønn eller rase, seier Cappelen som meiner samfunnet vårt ikkje er heilt konsistente når det gjeld kva innsats

- Ein kan vere egalitær utan å bry seg så mykje om det. Ein veit kva som er rett, men gjer nokon anna. Derfor må ein skilje mellom ideal og kva folk gjer, seier Alexander Cappelen. (Foto: Kjetil A. Brottveit)

Marianne Lønstad og Haakon Haakstad Nordlund deltok i eksperimentet.

- Dersom eg hadde visst at det sat ein gjeng med næringslivstoppar i det andre rommet, hadde eg nok køyrt ein annan stil, seier Nordlund. (Foto: Magnus Stern, NHH)

som skal honorerast.

- Vi aksepterer Lotto-millionærar. Det kan vere vanskeleg å akseptere at nokon seier at dei fortener meir fordi dei er betre enn oss, men vi kan tolke at folk har flaks. Vi liker å honorere gode fotballspelarar sidan dei er utstyrte med eit så godt talent, medan det er vanskeleg for ein toppleiar å selje i media at "eg er utruleg flink og bør tene så godt fordi eg er betre enn alle andre." Ein bør heller sei at ein har jobba hardt.

Cappelen trur vi har lettare for å akseptere ulikskap som skuldast forhold vi identifiserer oss med.

- Tenk til dømes på å få gode karakterar på skulen. Kven har ikkje hatt lyst til å framstå som om det ikkje har med innsats å gjøre: "Eg har ikkje lese mykje." Dette står i strid med at god innsats skal honorerast, men vi identifiserer oss med personlege eigenskapar sjølv om dei kan vere utanfor vår kontroll. "Du er flink, men det er ikkje di skuld. Du bør honorerast."

NO HAR FORSKARGRUPPA planar om å gjere eksperimentet i fleire land. Tyskland, Tanzania og Indonesia er klare, og no er Italia og USA på gang. Den store utfordringa er å skaffe finansiering til forsøka. Dei vil halde fram med å teste business schools-studentar, slik at dei endrar berre ein variabel om gongen.

- Ein siste ting eg lurtre på: Underveis i forsøket sa du at "her er ein vi elskar". Kva meinte du med det?

- Vi såg eit døme på ein person som verka som ein liberalist, sjølv om ho hadde vore svært lite produktiv. Ho hadde fylgt ein klar regel, og gjorde det ho mente var rett, sjølv om ho tapa på det. Det morosame er at ein ser korleis folk har tenkt.

- Eg har ein arbeidstittel til saka: Kunsten å dele.

- Det er bra. Då får vi med at det er kunst òg, seier Cappelen.

En spurv til jorden

– Kvalitetsreformen gjør det uendelig mye lettere for meg å slutte, sier Helene Uri.

DET ER KANSKE IKKE en trend, ikke på verdensbasis, i det minste, kanskje heller ikke på landsbasis, men det er da likevel noe uvanlig. Er det ikke det? Godt etablerte – ja, ikke bare etablerte – men berømte akademikere i faste stillinger ved landets fremste universitet forlater sine embeter. De rett ut sier opp jobben. Og ikke fordi de har fått feitere kall andre steder, neida. Bent ut sagt, de sier opp fordi de vantrives. De mener at Historisk-filosofisk fakultet (eller hva det nå heter etter kvalitetsreformen) ikke lenger er en værende arbeidsplass.

Jon-Roar Bjørkvold, landets mest profilerte musikkprofessor, var altså ikke alene. Nå har han fått følge av noe så ukjent som en i offentligheten svært kjent lingvist. 4. februar i det Herrrens år 2005 leverte Helene Uri oppsigelsesbrevet. Når dette leses, er hun fri, fri fra Universitetet i Oslo, fri fra Underdal, fri fra evalueringsskjemaer og fri fra HF-dekan Bjarne Rogan. Historisk-filosofisk fakultet (var det nye navnet noe med humanisme?) i Oslo, kvalitetsreformenes høyeste banner og ypperste spydspiss er ikke et værende sted.

ER DET ANNENÅ VENTE at hun ser lykkelig ut: Helene Uri er ikke lenger en del av den gamle embetsstanden og det nye proletariet, hun er en del av poetokratiet. Helene Uri er ikke språkforsker, lingvist, førsteamannusis og kommende professor. Helene Uri er forfatter på heltid. Forfatter, det er det hun er.

Kanskje noe forbausende sett i lys av temaet for doktoravhandlingen.

– Jeg skrev om afasi. Jeg skrev om engelske og norske afatikere og deres forståelse av forskjellige setningskonstruksjoner. Jeg skrev en dypt teoretisk avhandling om noe som man ironisk nok kunne tro var samfunnsviktig. Men det var det nok ikke: For som folk spør når jeg forteller om hva jeg skrev om: «Så fint, hvordan kan du hjelpe afatikere». Og det er da jeg må svare: «Jeg kan nok ikke hjelpe dem.»

– *Og hvorfor ikke?*

– Nei, jeg bare testet en teori. En avartsteori bygd på, ja, hvem ellers, Noam Chomsky.

Dersom noen av leserne ikke vet hvem Noam Chomsky er: I løpet av 0,11 sekunder får man 1 750 000 treff på navnet hans på Google. Chomsky er verdens mest siterte vitenskapsmann gjennom sin teori om medfødt grammatikk.

«Jeg kjenner til eksempler der fremragende unge forskere uten fast stilling får 11 måneders kontrakter med bare undervisning. For i sommerferien skal de ikke få lønn.»

– Jeg testet en syntaktisk teori på materiale hentet fra afasirammede.

– *Hva er i grunnen afasi? Hamsun hevde at han led av afasi. Han sa at han glente ord og at han derfor måtte finne andre ord?*

– Det er nok en folkelig forståelse av afasi. Det du skildrer der, er nok mer anom.

Som i henhold til Durkheim betyr normaløshet.

– Nja, men det er nå ikke det det betyr i afasiologien, da. Men slik vi definerer afasi, skal det være en påviselig hjerneskade, en skade som forstyrrer språkfølelsen.

– *Men hva kom du frem til?*

– Jeg kom frem til en egen teori. En egen flott teori istedenfor den chomskyanske. Jeg avsluttet med å skrive: «More research is needed on this area», eller noe sånt noe. Det var selvsagt en søknad om mer penger til mer forskning.

Det fikk hun ikke.

– Nå ja, jeg fikk nå fast stilling da, og der skal det nå liksom være 46 prosent forskning

JA VEL. MEN HVORFOR valgte et åpenbart skjønnlitterært talent å bli lingvist, ja, positivist?

– Mye på grunn av min svigerfar, nordisk-professor Otto Hageberg. I utgangspunktet var jeg interessert i litteratur, så jeg tok nordisk som førstefag da jeg begynte på Blindern. Men til min forbauselse oppdaget jeg ganske raskt at jeg fant språkdelen mye mer interessant enn litteraturdelen.

– *Så svigerfar var en dårlig foreleser?*

– Nei, nei, men jeg hadde aldri begynt på nordisk om det ikke var for Otto. Men at jeg skulle finne språkdelen så interessant, forbauset meg. Jeg hadde aldri syntes språkbiten av norskfaget var spesielt interessant da jeg gikk på skolen. Men her må jeg understreke at jeg ikke har lingvistikk per se som fag, det er kun doktorgraden min som er basis for at jeg er lingvist. Hovedfaget mitt var nordisk.

– *Men du har gitt ut flere skjønnlitterære romanser og hatt suksess. Hvordan har du greidd å veksle mellom en «varm» aktivitet på friden og en «kald» på arbeidsplassen?*

– Ja, det er nok relativt få lingvister som også er skjønnlitterære forfattere i Norge. For folk som er utenforstående ser det kanskje ikke ut til å være to ulike aktiviteter. En ingeniør vil nok se lingvistikk og diktning som to sider av samme sak. Men slik er det jo ikke. Lingvistikk er jo det mest naturvitenskapelige og positivitistiske man kan holde på med innenfor humaniora. Skjønnlitteraturen er nesten antitesen av lingvistikk. Men jeg tenker i grunnen ikke så mye over det. Jeg liker begge deler.

– *Men manusene dine trenger kanskje ikke så mye korrektur?*

– Nei, de gjør nok ikke det. Men at jeg skulle kunne skrive bedre fordi jeg er lingvist, har jeg ingen tro på. Det er ikke slik at alle lingvister

kan skrive. Ja, mange kan ikke en gang kommareglene. Dem kan rett nok jeg. Men det er altså fordi jeg har nordiskbakgrunn.

Og korrekturleserne på Gyldendal sender vennlige tanker til Otto Hageberg.

– Når det er sagt, så er det en forskjell mellom meg og de fleste skjønnlitterære forfattere, vi bruker de samme virkemidlene, men jeg kan sette ord på dem. Det hjelper rett nok ikke så mye på forhånd. Men når jeg ser tilbake på det jeg har skrevet, ser jeg hva jeg har gjort.

SÅ VAR DET ALTSÅ DETTE med å se seg tilbake. At Helene Uri lenge har slitt både med ledelsen ved sitt eget institutt og ledelsen ved HF (ja, vi kaller det HF), har lenge vært en offentlig kjent hemmelighet blant landets kulturjournalister. Tilbudene om å stå frem i media har vært talløse. Men Helene Uri er fortsatt ikke villig til å snakke om enkeltpersoner, og det til tross for at konflikten – for å si det med den store russiske litteraturviter og strukturalist Bakthin – nesten må kalles karnevalistisk. Men Uri vil at det som er forbi, skal være forbi. Forståelig nok. Om kvalitetsreformen, derimot, er hun villig til å snakke, så også om mer allmenne forhold i akademia.

– *Men jeg må stille dette spørsmålet: Gikk du ikke fordi du kunne gå? Kan ikke reformforkjemperne bare si at forfatteren Helene Uri hadde tenkt å forlate UiO uansett? Og derfor er ikke din kritikk legitim.*

– Jo, de kan i og for seg det. Men først noe mer overordnet: Jeg har helt siden jeg var ung student hele tiden drømt om å bli språkforsker. Både da jeg var ferdig med cand.mag.-graden og hovedfag var jeg fast bestemt på at jeg ville arbeide med språk. Jeg så også til min glede at det var noe jeg mestret. Deretter arbeidet jeg målrettet for å bli språkforsker. Jeg publiserte før jeg fikk stipend, jeg viet meg til dette. Doktorgraden fullførte jeg på normert tid.

– *Og det er vel ikke så vanlig?*

– Nei, det er det visst ikke innen humaniora. Kort sagt: Jeg trodde en karriere ved UiO var toppen av alt, selve paradis.

– *Når kom så skjønnlitteraturen?*

– Mye senere. I år er det ti år siden jeg skrev min første skjønnlitterære bok, *Anna på fredag*. Det var en språkvitenskaplig variant av Sofies verden. Det var formidlingen av faget som der var sentralt for meg. Jeg oppdaget en ny ting ved meg selv: «Dette var morsomt. Dette får jeg jo til». Men det var noe litt mer kuriøst. Det viktige var formidling av faget. Da jeg så var hjemme med mitt andre barn, skrev jeg *Den store faktaboka om språk*.

Den fikk Uri Kulturdepartementets fagbokpremie for.

– Så bestemte jeg meg for å skrive barnebok. Det fikk jeg ikke til. Det syntes jeg var helt greit, for da holdt jeg på med disse pragmatiske partiklene mine og med tospråklighet. Jeg var lykkelig, jeg hadde fått fast stilling, året var 1998. Men sommeren 2000 tok jeg på ny fram barnebokmanuset. Jeg prøvde å komme

«Jeg verken fatter eller begriper hvorfor vi fant oss i dette.»

meg videre. Men jeg fikk det ikke til. Og det selv om jeg prøvde å forandre preteritum til historisk presens.

- Ikke?

- Ikke for meg. Men jeg fant ut at jenta jeg skrev om skulle ha en tante. Da løsnet det. Jeg skrev manuset til min første voksenroman, *Dyp rød* på seks uker.

OG DA ER VI fremme ved kvalitetsreformen.

- Det er litt ironisk: Jeg husker jeg satt og skrev på det manuskriptet da jeg for første gang fikk høre om kvalitetsreformen. Jeg satt på et seminarrom oppå Kringsjå og ble fortalt om det som skulle komme. Jeg lot som om jeg hørte etter. Det gjorde jeg egentlig ikke. Ellers må jeg få understreke at jeg for øvrig ikke har skrevet noe skjønnlitterært i min arbeidstid.

- *Og konklusjonen?*

- Jeg fant ut at dette var enda mer morsomt enn språkvitenskap. Og det sier en person som mener at substantiv, verb og preposisjoner var toppen av alt. Jeg har elsket å skrive vitenskapelige artikler. Men det er en vesentlig forskjell: Mottagerinstansen. Den finnes innenfor skjønnlitteraturen, det gjør den ikke innen lingvistikken. Det er vanligvis ikke mer enn fire-fem leserne av det du har skrevet. Men det gjorde meg ikke noe. Jeg tenkte faktisk ikke over det.

- *Men du fikk til begge deler, hvorfor forlater du lingvistikk? Det må være noe mer?*

- Ja, det er det. Ja, jeg kunne ha gjort begge deler en god stund til. Men jeg slutter: UiO er ikke et sted jeg har lyst til å være. Men jeg vet ikke om jeg ville ha sluttet om jeg ikke hadde dette andre talentet. Det er umulig for meg å svare på. Det jeg vet, er at jeg føler meg dårlig behandlet av min arbeidsgiver. Jeg vil gå så langt som å si at jeg føler meg trakassert. Derfor er jeg veldig glad for å ha dette andre talentet. Det er ikke toys når det blir sagt at forskere langsomt diskvalifiserer seg fra et vanlig arbeidsliv. Det er jo på et vis sant.

For Uri handler konflikten om to ting: 1: Problemer knyttet til ledelsen ved hennes institutt. Og 2: Endringen i hele HFs struktur.

- Men som sagt: Det første ønsker jeg ikke å snakke om: Jeg vil ikke framstå som et offer.

- *Men du er vel ikke et offer? Du gjør noe med situasjonen. Du slutter.*

- Greit nok. Men jeg ville heller ikke bli proletarisert. Og det kan jeg snakke om. Kvalitetsreformen har gjort det uendelig mye enklere å slutte. Tenk bare på hvordan den ble innført: Vi jobbet enormt med reformen uten å få tilført noen nye midler. Vi skulle gjøre alt det vi ellers gjør, og i tillegg skulle vi arbeide fram en helt ny struktur. Jeg verken fatter eller begriper hvorfor vi fant oss i dette.

- *Men nå er da innkjøringsfasen over?*

(Foto: Scanpix)

- Kanskje, men friheten er langt på vei borte. Svært få, om noen av dem jeg snakker med, sier at de greier å forske så mye som de skal i henhold til stillingsbrøken. Blant annet er semestrene blitt mye lengre, det gjør at vi ikke lenger kan rydde tid til forskning ved slutten og begynnelsen av semestrene. Nå må vi forske en halvtime nå og en halvtime da. Det blir ikke kvalitet av slikt. I tillegg kommer alle listene som skal fylles ut, antall timer brukt på ditt og datt. Hvor mange studenter har levert de tre obligatoriske oppgavene osv.

- *Er det noen som leser rapportene og listene?*

- Jeg aner ikke. Men la meg også få understreke at det er mange sider ved kvalitetsreformen som er gode på papiret. Akademia trenger opprøsing og opprydding. Men det har ikke ledet til et bedre system. I allfall ikke foreløpig.

NÅ LEGGER IKKE URI hovedskylden på politikerne for hvordan det hele er blitt. Hun legger skylden på seg selv og sine kollegaer. Hun mener det er HF som er kommet verst ut av reformen.

- Jeg tror grunnen er at vi er så naivt snille på HF. Filologer lager ikke bråk. Vi aksepterer lave lønninger og byråkrati, for vi er jo så privilegerte. Og nå, etter at reformen er gjennomført, er alle slitne, krigstrette. Vi orker ikke å ta opp kampen. Dukknakket går vi til jobben, til undervisningen, til skjemautfyllingen.

- *Men på basis av medieoppdrag så virker det som om ledelsen ved HF i Oslo har vært de mest teknokratiske og reformvennlige av alle. Hvorfor valgte dere denne ledelsen?*

- Jeg tror det er enkelt, men jeg kan bare snakke på vegne av meg selv: Vi har ikke mak-

tet å se konsekvensene av de valgene vi gjør. Og nå sitter vi der. Jeg kjenner til eksempler der fremragende unge forskere uten fast stilling får 11 måneders kontrakter med bare undervisning. For i sommerferien skal de ikke få lønn. Vi har ikke fulgt med når toget gikk. Vi har trodd på festtalene. Trodd på disse påstandene om at nå skal det bli bedre, nå skal vi satse.

- *Marx ville vel si at dere mangler klassebevissthet, og det selv om dere har lest ham.*

- Og det ville han ha rett i, sier en av Norges mest kjente språkforskere.

- *Kommer du tilbake?*

- Jeg kan ikke tenke meg det. Jeg vil føle at jeg er et sted hvor folk setter pris på min kompetanse. Noen sa til meg: Det er ikke du som trenger universitetet, det er universitetet som trenger deg. I all ubeskjedenhet har jeg tenkt at kanskje er det slik: Kanskje instituttet, kanskje HF hadde trengt å kunne ta vare på meg. Det er ikke så mange som meg, i en tid hvor alle snakker om hvor viktig det er å formidle ved siden av å være en god forsker.

- *Har noen vært sjalu på din kjendisstatus?*

- Det skal vi ikke snakke om her.

Til høsten kommer Uri med to populærvitenskapelige språkbøker, den ene er en spørrebok om språk på Samlaget, *Quizleis*. Den skriver hun sammen med Sylfest Lomheim og Per Egil Hegge.

- *Er forresten Hegge så god i språk som han vil ha det til?*

- Han er veldig god på sitt område. Men han er ingen lingvist. Det vet han svært godt selv.

Vel, vel, «Smått og stort sker, en tand av munden, en mand ut av rækkerne, en spurv til jorden.»

Av Jon Hustad

Bologna-prosessen skal bli sosial

Forsking, sosial utjamning og omsynet til fattige land må styrkast, konkluderer 45 europeiske utdanningsministrar.

BETRING AV STUDENTANE sine vilkår, studietilgang for alle, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

Det er utdanningsminister og for høvet utanrikspolitikar Kristin Clemet som talar. Bak politisperringane på utsida av Hotell Norge protesterer eit hundretals internasjonale, radikale studentar frå European Education Forum. "Utdanning er en rett - ikke en vare", står det på plakatane til demonstrantane.

Bologna-prosessen er omstridd, men under ministerkonferansen i Bergen i mai kunne det verke som studentar og statsrådar i realiteten hadde lite å krangle om. I slutterklæringa frå dei 45 utdanningsministrane var det lik rett til utdanning og samarbeid med den mindre privilegerte delen av verda som var refrengt.

MED BERGENS-KOMMUNIKEET, som skal ta Bologna-prosessen fram til det femte ministermøtet i London i 2007, er den sosiale

dimensjonen løfta fram som ei hovudprioritering i det vidare arbeidet. Utdanning skal vere "tilgjengeleg for alle", studentane skal kunne gjennomføre studia utan "hinder knytt til sosial og økonomisk bakgrunn", og det skal takast spesielle omsyn til vanskelegstilte grupper, heiter det i kommunikeet.

- Den sosiale dimensjonen har vore negligerert. Dette er første gongen vi ser konkrete tiltak for å implementere den, seier Vanja Ivosevic, leiar for den europeiske studentunionen, ESIB.

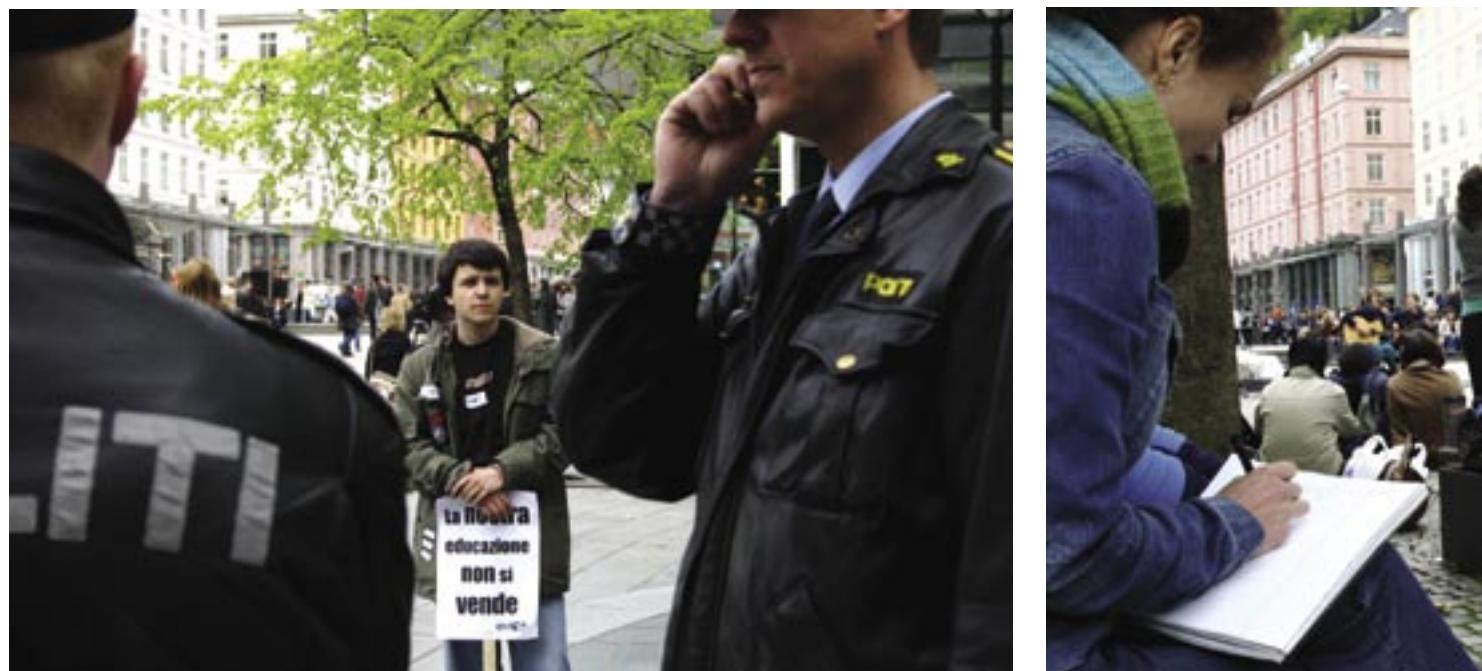
Styrking av den sosiale dimensjonen er fanesaka for organisasjonen, som vart tatt inn i Bologna-varmen i 2001. Rett før politikarane møttest i Bergen offentleggjorde ESIB ei "svarte bok" som viste at det er eit godt stykke igjen før dei sosiale rettane er på plass. No skal det utarbeidast ein rapport om dei sosiale og økonomiske tilhøva for studentane, som skal presenterast i London i 2007.

Den mangelfulle oppfølginga av dei sosiale sidene i strevet etter å skape eit samla rom for utdanning og forsking i Europa vart understreka frå fleire hald under konferansen. Også for unge forskrarar er det langt igjen før ein kan tale om forsvarlege rettar og arbeidsforhold for alle, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

Å SKAPE GODE arbeidsforhold for unge forskrarar er meir enn eit moralsk mål. Det er nødvendig dersom ein skal lykkast med å heve kvaliteten både på utdanning og forsking.

Og det er blant anna på dette området det ofte er uklart kva som er EU-prosess og kva som er Bologna-prosess.

EU har observaterstatus i Bologna-prosessen, men har blitt skulda for å bruke den som verktøy for meir marknadsorienterte mål enn det prosessen i utgangspunktet er skapt for. I Lisboa i 2000 vedtok toppleiarane at EU skal

Demonstrantar frå European Education Forum sa i frå til 45 utdanningsministrar kva dei meiner om innføring av skulepengar og kjøp og salg av utdanning.
(Foto: Njord V. Svendsen)

ta igjen USA sitt forsprang og bli den mest konkurransedyktige og dynamiske kognitivskapsregionen i verda innan 2010. For å nå målet skal det mellom anna rekrutterast 700 000 nye forskarar, eit europeisk forskingsråd er under oppretting og forskingspengane skal i større grad brukast på eliten.

- Europeisering og konkurranseevne er viktig for EU. Universiteta våre står føre større utfordringar og større konkurranse enn nokon gong før. Berre ei handfull av dei er blant dei 50 beste i verda. Situasjonen er alvorleg, seier EU-kommisær for utdanning, Ján Figel. Han peikar på at berre 21 prosent av den arbeidande befolkninga i EU har høgare utdanning. I USA er talet 38 prosent, i Canada 43. Og både Japan og Sør-Korea har høgare utdanningsnivå enn EU.

- Konkurranse og samarbeid er to sider av same sak, supplerer Kristin Clemet, som samstundes gjer det klart at framstøyt for å

gjere Bologna til eit EU-prosjekt er rydda av vegen i Bergen.

I BERGENSKOMMUNIKEET er forsking og forskarutdanning lista opp som ein hovudprioritet i vidareføringa av Bologna-prosessen, og EUs mål om å auke talet på doktorgradskandidatar er identisk med Bolognas mål.

Eit hovudproblem i dag er dei vidt forskjellige modellane for forskarutdanning som finst i ulike land.

- I dag har vi ei veldig fragmentering når det gjeld doktorgradsutdanning og karrierevegar for forskarar, seier Sigi Gruber som presenterte ein tilstandsrapport i Bergen, etter oppdrag frå EU-kommisjonen.

Fram mot 2007 skal oppfølgningsgruppa for Bologna-prosessen, den såkalla *Bologna Follow-up Group*, utarbeide framlegg til felles struktur for doktorgradsprogram i Europa. EU arbeider samstundes med å få til eit eige

"varemerke" for ein europeisk doktorgrad, ifølgje Figel.

Under konferansen i Bergen vart det slått fast at arbeidet med å gjere Europa til eit samkøyrt utdanningsområde innan 2010 er i rute. I 24 av dei 45 medlemslanda i Bologna-prosessen er eit todelt gradssystem etter bachelor og master-modellen no innført, medan ni andre land er rett rundt hjørnet. Meir enn halvparten av deltakarlanda har kvalitetssikringsorgan på plass, som Noreg med NOKUT. På sikt skal det oppretta ein europeisk komité som skal sile og registrere dei nasjonale organa utifrå vedtekne kriterium.

Noreg er flinkast i klassen når det gjeld å setje måla i Bologna-prosessen ut i livet, og evalueringa som vart presentert i Bergen viser at skilnadene mellom landa er store. Eit land som Serbia-Montenegro har ein svært lang veg å gå med si "kvalitetsreform".

Bologna-prosessen:

- Starta i 1999 og vil gjøre Europa til eitt område for høgare utdanning innan 2010.
  - Det skal innførast eit system med lett leselege og samanliknbare grader og eit totrinns gradssystem.
  - Hinder for mobilitet bland studentar og tilsette skal fjernast, og europeisk samarbeid om kvalitetssikring skal styrkast.
  - Bergenskommuniket vart vedteke på den femte ministerkonferansen og legg særleg vekt på styrking av forskingsdelen, den sosiale dimensjonen og på samarbeid med andre verdsdelar.
  - Fem nye land kom med i Bologna-prosessen i Bergen: Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Moldova og Ukraina.

«Universiteta våre står føre større utfordingar og større konkurranse enn nokon gong før. Berre ei handfull av dei er blant dei 50 beste i verda. Situasjonen er alvorleg.»
EU-kommisær for utdanning, Ján Figel

– Framover må vi fokusere meir på implementering. Implementering tyder endring på innsida av institusjonane, i programma og i måtar å engasjere studentane i læringsprosesen, seier Clemet.

NOREG OG CLEMENT HAR LENGE spelt ei nøkkrolle i internasjonal utdanningspolitikk – ikkje berre i Bologna-prosessens, men også gjennom UNESCO, OECD og GATS/WTO. I Bergen sette Clemet omsynet til fattige land høgt på agendaen. Og på Bolognemøtet i London i 2007 skal ministrane ha klar ein strategi for "den eksterne dimensjonen", ifølgje Bergenskommunikeet.

Men kan Europa skape sitt eige utdannings- og forskingsområde, bli den sterkeste kunnskapsøkonomien i verda og få 700 000 nye forskarar utan å samstundes forsterke utarminga og den allereie akselererande hjernehelkuta frå fattige land?

Ja, meiner Clemet, styrking av Europa og utvikling i fattige land er to sider av same sak.

– Den fattige delen av verda står føre utfordingar som er felles på den globale arenaen. Verdssamfunnet er for lite opptatt av den eksplosjonsarta etterspurnadet etter høgare utdanning som vil oppstå. Mange land vil ikkje vere i stand til å møte denne, og derfor er det nødvendig med samarbeid. Men dette må skje på ein rettferdig måte og gjennom open dialog, seier Clemet.

Det er nettopp i dette terrenget ho skil lag med demonstrantane utanfor Hotell Norge. Utdanning er allereie ei vare regulert gjennom internasjonale handelsavtalar. Men medan motstanden mot denne utviklinga er viktigaste kampsak for demonstrantane, helser ministeren den velkommen:

– Det må vere handel med utdanning, også av omsyn til fattige land, seier Kristin Clemet.

Av Njord V. Svendsen

Friskmelder universitetet

Rykta om universitetets død er sterkt overdrivne, meiner professor Gerard Delanty.

NOSTALGISKE PÅSTANDAR om undergangen for dei frie intellektuelle har eg lite sans for, og eg trur ikkje på påstandar om at universitetet er fortapt, seier Delanty til Forskerforum.

Medan dei europeiske utdanningsministrane samla seg for å stake ut kurset vidare for forsking og utdanning i Europa, møttest akademikarane på Nygårdshøyden for å diskutere konsekvensane. Hovudinnleiar og sosiologi-professor Gerard Delanty fra University of Liverpool slo an *The Third Conference on Knowledge and Politics* med ein optimistisk tone. Ifølgje Delanty er universitetet sine dagar som drivkraft i samfunnet langt frå talte, slik pessimistiske tungar har hevda. Tvert imot.

– UNIVERSITETA SPELAR framleis ei svært viktig rolle i å dyrke fram samfunnsborgaren og dei demokratiske verdiene. I Aust-Europa, til dømes, har universiteta spelt ei hovudrolle i demokratiseringa, seier Liverpool-professoren, som mellom anna har skrive boka *Challenging Knowledge -The University in the Knowledge Society*.

Samfunnsborgaren er, med Delanty sine ord, både ein sosial og kulturell aktør. Og universiteta har blitt stadig viktigare som premissleverandørar for begge.

– Universiteta si kulturelle rolle har ekspandert dei siste 10-20 åra, og utdanningsrevolusjonen har pressa universiteta til ei sterkare sosial rolle. I tillegg er vi i ferd med å få ein ny type teknologisk samfunnsborgar. Universiteta spelar ei svært viktig rolle i å kople teknologien og samfunnet og vere med å forme den nye forma for teknologisk *citizenship*. I dag er universiteta ein kosmopolitisk arena for kunnskap som opnar mange nye moglegheiter, seier Delanty.

DELANTY MEINER ANGSTEN i mange akademiske miljø for at marknadskreftene skal strupe den akademiske fridomen er overdriuen.

– Marknaden har alltid vore der, og dei som trur marknadskreftene ikkje påverka universiteta før, er rett og slett naive.

Faren for at maktbalansen skal tippe for langt i favor av marknadskreftene er tilstades, ifølgje Delanty. Men universiteta har sjølv eit stort ansvar for å stå imot ei slik utvikling, og europeisering og frigjering frå nasjonalstaten er nøkkelen. Bologna-prosesessen kan i så måte vere eit steg på vegan.

– På same måte som ideen om Europa er motsetnadsfylt, er ideen om universitetet det. Og universiteta kan spele ei sentral rolle i den europeiske ålmenta – dersom dei går inn for å bli ein aktør i sivilsamfunnet.

IKKJE ALLE DELTAKARANE på akademikarkonferansen var like optimistiske på vegner av

"dei europeiske eksperimenta innan forsking og høgare utdanning".

– Språket om *citizenship* snik seg av og til inn. Men Bologna-prosessens språk er ekstremt marknadsorientert. Det handlar om å skape ei eining som er i stand til å konkurrere på globalt nivå, seier Pauline Stoltz, statsvitjar frå Universitetet i Malmö.

Førsteamansis ved Institutt for administrasjons- og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen og ein av tilskiparane av konferansen, Tor Halvorsen, meiner Bologna-prosessen har mykje godt i seg. Men samspelet med EU er uklart.

– Bologna-prosessen er i utgangspunktet ei open etablering for kulturelt samarbeid og handlar ikkje så mykje om marknad. Men mange i EU snakkar gjennom Bologna-prosessen fordi det gir større legitimitet, og det er ein uklar og glidande overgang mellom Bologna og EU, seier Halvorsen.

Uforminga av kvalitetssikringssistema som no går for fullt under Bologna-paraplyen vil bli avgjeraende for europeiske universitet.

– Det store spørsmålet er kva slags mekanismar som blir sett i sving for å få nokre universitet til å stige opp og nokre til å stige ned. I EU går utviklinga i retning av snevre kriterium og elitesatsing med hierarki, konsentrasjon av forsking og privat finansiering. I dag finst det sterke forestillingar om at konsentrasjon av eliteforskning gir økonomisk vekst. Men det har aldri blitt bevist, seier Halvorsen.

Av Njord V. Svendsen

«Marknaden har alltid vore der, og dei som trur marknadskreftene ikkje påverka universiteta før, er rett og slett naive». Gerard Delanty

Rike, feite og dekadente. Det er oss det.

Ei bok om forfall med eit språk i forfall

IVAR FRØNES BYRJAR *Anderledeslandet* med å fortelje at vi nordmenn elskar å sjå på oss sjølve som annleis og han hevdar dette er unikt. Nja, eg veit ikkje det.

Så held han fram: «Det bør imidlertid skytes inn at det også finnes mange nordmenn som anser Norge for å være et provinsielt pottiland, men siden dette mer fungerer som et tegn på kosmopolitisme innenfor Noregs grenser, blir det likevel fullt et signal om at vi er sentrum i vår verden.» Eg er ikkje heilt sikker på kva dette tyder, men det han kanskje meiner å seie, er at til og med norske kosmopolittar set seg sjølv i sentrum av si eiga verd. Ja, kvar skulle dei elles vere, og kven er det ikkje som fortolkar verda på nett den måten?

TRASS I BYRJINGA, boka til Frønes er særstak: Ein konservativ mann skriv om det allmenne forfallet i Noreg, vi er feite, rike, dekadente, ukunnige og naive. Vi har ikkje tolt rikdomen. På bakgrunn av informasjonen Frønes gjev, kan eg ikkje anna enn å vere samd på alle felt. Men eg vil hevde at dette ikkje er unikt. Nordmenn har i grove trekk gått gjennom den same forfallshistoria som mange rike land før oss. Og som mange rike land vil gå gjennom etter oss. Kort sagt: Tittelen på boka er feil, det overordna grepset vert feil. Difor må Frønes av og til ty til dei mest underleg påstandar for å legitimere tesen sin: «Når fenomenet som Melodi Grand Prix eller Idol blir nasjonale tema i Norge, og det er så enkelt å oppnå nasjonal medieberømmelse, har dette noe med den beskjedne folkemengden å gjøre,» noko Frønes altså meiner gjer oss endå meir sjølvopptekne.

Idiot har vore ein enorm kommersiell suksess i all land showet har vore vist. Ja, faktisk er det ein av dei aller største kommersielle suksessar i USA-s fjernsynshistorie. USA er eit land som er noko større enn Noreg. Når det gjeld Grand Prix, er det vel nok å vise til Celine Dion, Abba og Cliff Richard.

NOK OM DET. Det imponerande ved boka til Frønes ligg i det vide perspektivet: På felt etter felt dokumenterer han forfallet og hedonismen, og det utan å miste det overordna grepset. Før og etter kvar presentasjon av illustrerande statistikk forklarar han kvar han

vil og kvar han har vore. Når han skal fortelje om «Overfloden som ble vekk i rikdomen», byrjar han med ei lita historie om då det var turke i Italia. Ein hotellvert bad alle gjestane om å redusere vassforbruket. Amerikanarane dreiv hotelleigaren frå vitet: Dei brukte

klart meir vatn enn dei andre, og det sjølv om dei hadde redusert forbruket relativt mest: «Ideen om den naturlige tid under dusjen, var i denne sammenheng kulturelt bestemt, og de som brukte mest var de som også hevdet at de ofret mest.»

Så kjem statistikken som synes kor mykjer forbruket vårt har auka. Og kapitlet vert avslutta slik: «På 1970-tallet sluttet mange seg til Galbraiths bekymring over «overflodssamfunnet». 30 år senere virker 1970-tallets rikdom beskjeden. Men i den moderne priviligerte tilværelse snakkes det lite om overflod, men mye om høye priser og alt man gjerne vil se, gjøre, eie og oppleve. Overfloden blir paradoksalt nok borte i rikdommen.» Morosamt og særslig elegant.

EIT ANKEPUNKT MOT boka er kanskje at ho inneholder lite ny informasjon. Ein allment orientert leser vil kjenne att det meste, mellom anna frå talrike intervju Frønes har gjeve i media. Den bolken som kanskje inneholder flest nye opplysningar for uinnvigde, er delen om innvandring. Frønes konkluderer med at den innvandringa vi har hatt til Noreg dei siste tretti åra ikkje har vore lønsam. Han seier at dette delvis er vår eigen feil, men hovudforklaringa, meiner han, ligg i at vi har opna grensene for «feil-type innvandrargar.

I 1980 var det 22 000 innvandrargar i Noreg med bakgrunn frå den tredje verda. 1. januar 2004 var det 193 000 med ein slik bakgrunn.

Dei fleste frå Nord-Afrika, Midtausten og Pakistan. For gruppa med pakistansk bakgrunn ligg uførepresenten i aldersgruppa 55-59 på 45 prosent, for dei med tyrkisk bakgrunn på 55 prosent og gruppa med marokkanarar på 67 prosent. Dei frå Sri Lanka, derimot, har i same aldersgruppa ein uførepresent på 9,5 prosent, og endå betre er det om vi ser på dei med kinesisk bakgrunn: Prosenten der er 7,8. Konklusjonen er klar: Dette er ikkje lønsamt.

BEST ER FRØNES på pensjon: Tala han legg fram der, er ikkje noko anna enn sjokkerande: Han viser mellom anna at kostnaden for samfunnet ved pensjonering er 130-140 prosent av ein persons inntekt før skatt. På eit individuel plan er det heilt annlæs. For dei i neste del av lønnsstigen løner det seg faktisk å pensjonere seg. Og det er vel her grunnen til at Frønes har skrive boka, ligg. Boka er eit forsvar for Pensjonskommisjonen. No er eg usamd i Pensjonskommisjonens innstilling: Eg meiner at dei legg opp til å ta for mykje frå mellomlag, og difor vil vi stå framføre ei storstilt privatisering av pensjonssystemet, som på sikt vil forsterke undergravinga av den velferdsstaten vi alle vil ha. No tippar eg at Frønes er samd i dette, men han skriv det ikkje rett ut. Trass alt freistar han å framstå som ein sosialdemokrat.

Men jau då: Frønes skal vere nøgd med dette arbeidet.

SÅ VAR DET SPRÅKET då: Det er kort sagt elendig. Ikkje dei mest enkle ord greier Frønes å skrive rett: «Ekstravagant» vert til «ekstragavant» (kanskje han her snakkar om eit klesplagg?), «og» og «å» vert sett heilt vilkårleg, og setningskonstruksjonane er av og til så hjelpeause at dei kan gi kreft på sjela: «Nå er muligheten for høy lønn mindre i Norge enn andre steder (elles litt av ein påstand), og legitimiteten av ulikhet mindre enn de fleste andre steder, men tendensen er til stede.»

Frønes bør skifte forlag: Gyldendal Akademisk har ikkje brukt mange kronene på korrektur.

Av Jon Hustad

**NY AKTUELL
FAGBOK**

Hans Skoie
**Norsk forskningspolitikk
i etterkrigstiden**

www.cappelen.no

Klagesang over likheten

Massen er låst inne i sine fjernsynsstuer, sier Peter Sloterdijk, som vil restaurere respekten for hierarkier. Han nøyser seg ikke med å forakte den totalitære middelmådighet, men også den egalitære tradisjonen. Da kommer slagget.

SOM VED Å HEVDE at *quiet is the new loud* anses kulturkonservatisme for å være progressivt i Norge, som for eksempel i motstanden mot krumspringene på Nasjonalgalleriet. Så også hos Sloterdijk, som hever røsten mot kulturell nivellering. Likhetstanken har ført til en enhetskultur, hevder han – mye i likhet med Espen Ytrebergs tanker om "middelkulturen" slik han har beskrevet det i Samtiden. Så langt er alt vel. Men Sloterdijk går et hakk videre og hevder at vi befinner oss i en *totalitær middelmådighet*, som vi til og med priser. I forlengelsen av dette finner man masse interessant hos den tyske filosofen – men også masse grums.

SLOTERDIJK ANGRIPER Jürgen Habermas' ideal om den borgerlige offentlighet og diskusjonsmytologien i hans kjolvann. Det er ikke noe opplyst samfunn vi lever i, poengterer Sloterdijk. Gud er død, naturen avslørt som konstruksjon og den borgerlige offentligheten død som en sild. I dag møtes ikke menneskene fysisk og får en berusende bekreftelse av seg selv som masse, men sitter avskåret og atomistiske for seg selv. Dette er alvorlig. "Den postmoderne massen er en masse uten potensial," advarer filosofen – *mediemassen* er låst inne i sine fjernsynsstuer, og blir der.

Men Sloterdijk romantiserer ikke massen den gang massen fysisk kunne møtes, få en bevissthet av seg selv som handlende subjekt, og dermed agere. Det er ikke bare Habermas som angripes, men også Hegel. "Fascisme er et relativt sannsynlig, om ikke uungåelig stadium i gjennomførelsen av programmet om å utvikle massen som subjekt," sier Sloterdijk. Historisk har han belegg for sin skepsis, men filosofisk framstår anklagen mot massene som nettopp forakt. Det legger han heller ikke nevneverdig skjul på, men holder det derimot opp som en "frisk" strategi som vitalistisk skal riste litt liv i den "totalitære middelmådigheten" i sosialdemokratiet. Her griper Sloterdijk selvfolgelig til Nietzsche, som ved siden av å utstyre verden med ett av de mest kjente slagordene ("Gud er død")

Gud er død, naturen avslørt som konstruksjon og den borgerlige offentligheten død som en sild.

og mindre kjente slagord (som "smerte er en fest") nettopp ville motsette seg nivellering, og klaget som kjent på at de svake fikk regjere.

Peter Sloterdijk

*Masseforakt.
Kampen mellom høy
og lav kultur i moderne
samfunn.*

Oversatt og med innledning
av Eivind Tjønneland

Damm, 2005
107 sider

SLOTERDIJKS UTLEGNING av massen er gjennomgående emosjonelt farget – *negativt* emosjonelt farget. Han griper til Elis Canetti, og krydrer sin samfunnsanalyse med en ustoppelig rekke mistenklig gjørende psykologiserte lesninger av massens natur: Massen danner "menneskeklatter", de "strømmer til det stedet der

det er svartest av dem selv" – som om det hele var oppsummerbart i noe psykososialt – massen har en "regressiv karakter", gjennomgår en "utladning" og Sloterdijk kan via Canetti peke på "den åpenbare elendighet det er å være mange". Sloterdijk er kort sagt klaustrofobisk på vegne av menneskene: I massen "finnes det knapt plass mellom dem". Men han er også foraktfull. Sloterdijk nøyser seg ikke med å forakte relativismen og nivelleringen av ethvert nivå – den totalitære middelmådighet – men også den egalitære tradisjonen. I Sloterdijks utlegning dreide den franske revolusjonen seg om "viljen til å kappe av alle hoder som raged opp over den borgerlige normalvekst". Igjen psykologiserer han framveksten av det egalitære samfunnet. "Hvis det fantes adel, hvordan kunne jeg holde ut å ikke være adelig?" karikerer han impulsen til å endre det hierarkiske arvesamfunnet. At massens forakt for eliten kan ha vært en sterkere drivkraft for realpolitiske endringer enn vi liker å tro, er godt mulig, men Sloterdijk plasserer denne forakten likevel under navnet "småborgerlig narcissisme". Ikke dermed sagt at foydalsamfunnet opphøyes, han latterliggjør de hierarkiske markørene ("fjærdusker, våpen, skikk og bruk") og betegner moderniteten som et beundringsverdig foretak. Det han derimot har å utsette på moderniteten når det angår likhet og forskjell, er at det egalitære og sosialdemokratiske forutsetter at vi alle er født like – og tvinger oss inn i likhetens bane. Sloterdijk har gode poenger når det gjelder den nye likhetens regime, som erstatter adelsprivilegier med andre, skapte markører, som i kanskje like stor grad gjør seg gjeldende – og de skapte forskjellene er langt mer smidige og fleksible enn adelsprivilegiene. Dette vet massemidiene å utnytte, poengterer han.

SLOTERDIJK HAR NOEN interessante ansatser i forlengelse av sin klagesang over likheten: Vårt samfunn er *dømt* til å anta at konkurransedeltakerne startet på likt grunn-

Peter Sloterdijk. Her er det Jorun Stiansen fra Idol som fengsler oss. (Foto: Scanpix)

lag. Denne innsikten er ikke bare viktig for sosiologer, men også viktig for å forstå den hardnakke troen på at mennesker er født frie og like, mens man i realiteten, slik også nyere norsk forskning viser, sosialiseres beinhhardt inn i et allerede eksisterende mønster – mistenklig likt det nå så "utdaterte" klassebegrepet. Men Sloterdijk plukker ikke opp denne tråden, han er ikke opptatt av den strukturelle ulikheten mellom mennesker. Han er opptatt av at det er en "vesensforskjell" mellom mennesker, og i forlengelse av denne dunkle essensialismen møter leseren enda mer grums. I den tyske filosofens verden er det egalitære samfunn "et psykopolitisk krafttak uten historisk sidestykke: forsøket på å beskytte energiske, misunnelige masser som utagerer sin egen kravstørhet i permanente konkuranser om fortrinnsposisjoner, fra å styrte ned i truende taperdepresjoner." Virkelig ubehagelig blir det idet Sloterdijk finner for godt å pirke borti Menneskerettighetserklæringens "paradoks": Alle er privilert, "verdighet" (som han setter i hermetegn) tilkommer alle mennesker uten unntak. Det noen ser det som et "all men are created equal", kaller han en gynækologisk garanti.

Der Sloterdijk derimot har noe for seg, er i hans behandling av vår tids debattkultur. Som Tjønneland sier i sin innledning, kan det være fruktbart å se på "debattene" i vår tid som et massepsykologisk fenomen, heller enn å angripe dem argumentativt. Hva skal man så gjøre med massen? Sloterdijk stiller opp et dilemma: Man kan fornærme massen – vertikal kommunikasjon – eller man kan smigre massen – horizontal kommunikasjon. Gjett hvilken Sloterdijk velger seg: "Begrepet masse inneholder kjennetegn som *per se* gjør en tilbakeholden med anerkjennelsen. Det å ikke ville gi anerkjennelse betyr forakt". Han har ingen respekt for "innskrenkede former for menneskelig dannelse" (s. 58) Sloterdijk kritiserer sosiologien for å ha vært for smigrende – men smigrer seg selv ved å innta en for "provosende" – og for lite konkret posisjon.

Av Karin Haugen

Hei!

Har du lest all den lille skriften i forsikringspapirene dine
og er sikker på at du ikke er over- eller underforsikret?

Hvis ikke bør du å lese annonsen på neste side.

KRONIKK

Send kronikkforslag til

i.myking@forskerforbundet.no

Kronikkens lengde må ikke overstige 10 000 tegn, inkludert mellomrom. Bidrag som trykkes honoreres med kr. 2.000,-

Vilje til forskning?

Er regjeringens forslag til forskningsmelding god nok, drøfter **Geir Ellingsrud** i måneds kronikk.

DEN LENGE BEBUDEDE Forskningsmeldingen ble lagt fram 18. mars 2005.

En umiddelbar reaksjon etter en gjennomgang av meldingen er betinget positiv. Det er et tydelig ønske om og mål for regjeringen at forskningsinnsatsen i Norge skal økes. Det er også gledelig at det eksplisitt innrømmes at studiereformen har medført en belastning på personalet i familjøene, med derav følgende negative resultater for forskningsinnsatsen i denne perioden. Dette ønsker regjeringen nå å bøte på, og det imøteses med stor forventning fra norske forskningsmiljøer.

Forskningsmeldingen er et omfattende dokument, og i denne kronikken er det noen få punkter jeg ønsker å ta opp.

MÅLET MELDINGEN legger opp til er at forskningsinnsatsen skal økes til 3 prosent av vårt brutto nasjonalprodukt (BNP) fra dagens nivå som er 1,75 prosent av vårt BNP. Det er et gledelig, men ambisiøst mål, og vi får håpe at det følges opp på en bedre måte enn ved forrige korsvei. Det sies at de 3 prosentene skal fordeles med 1 prosent av BNP fra det offentlige, mens de resterende 2 prosent skal komme fra næringslivet og andre kilder. At det allerede i meldingen signaliseres at forskningsfondet skal økes til 50 milliarder, gir grunn til håp om at den offentlige delen etter hvert kommer på plass, men det er større usikkerhet om andelen fra næringslivet.

Det er flere ting som burde tilsi at den offentlige delen var betydelig større.

Vår offentlige sektor er relativt større enn i mange EU-land, og våre statsfinanser er sterke.

Vi har en relativt stor andel av små og mellomstore bedrifter som ikke driver vesentlig forsknings- og utviklingsarbeide, så bidraget på 2 prosent vil falle på en liten andel av næringslivet. Meldingen beskriver enkelte mekanismer for å stimulere næringslivets innsats, og signaliserer at en betydelig del av

den offentlige innsatsen vil gå til å stimulere og utløse private midler.

OG HVA GÅR SÅ pengene til i næringslivet? Tallene i meldingen viser at 70 prosent av næringslivets forsknings- og utviklingskostnader i 2001 gikk til utviklingsarbeid og bare 30 prosent til forskning. Av disse utgjorde kun 3 prosent bidrag til langsiktig, grunnleggende forskning, mens 27 prosent gikk til anvendt forskning. Det er selvsagt vel og bra at næringslivet driver utviklingsarbeid og at forsknings-Norge støtter opp om dette arbeidet, men der er en fare for at den grunnleggende forskningen ikke får det løftet som meldingen legger opp til.

En for liten andel offentlig innsats vil også kunne virke sementerende for fagstrukturen. Vi må tro at det er dagens forskningstunge bedrifter som vil være de største bidragsyterne, og at de, som rett og rimelig er, i hovedsak vil bruke pengene på ting som er direkte relevante for dem. Dette innebærer videre at det er de fagområdene som i dag ligger nært opp til de forskningstunge bedriftene som vil styrke sin stilling. Dette er i og for seg ikke så galt, men utviklingen kan lett gå på bekostning av nye fag.

ET ANNEN KARAKTERISTISK trekk ved meldingen er den sterke satsningen på realfag. Som realist er jeg selvsagt glad for det. Realfag har i en årrekke fått svekket sin posisjon når det gjelder bevilgninger og sliter med et dypt rekrutteringsproblem. Svekkelsen skyldes delvis den sviktende studenttilgangen, så dette er et eksempel på hvilke utheldige sider en binding mellom studenttall og forskningsbevilgninger har – og det er ikke et småfag som lider, men en stor og viktig del av norsk vitenskap. Men det skal sies, at humaniora og samfunnssfag har fått en svært stemoderlig behandling i meldingen. Selv om forskningsmeldingen skal prioritere, gjelder det "Brummske imperativ" – det er en rekke fag nasjonen Norge må ha forskningsaktivitet i, og de må alle få sitt.

EKSPANSJONEN AV forskningsvolumet meldingen legger opp til, krever ikke bare pengeressurser, minst like viktig er de menneskelige ressursene. Den vil kreve en utstrakt rekruttering av forskere, som forsterkes av at vi står foran en periode med store avganger i universitets- og høyskolesystemet. Selv om det refereres til rekrutteringsmeldingen, kunne nok en nærmere kvantitativ analyse av rekrutte-

ringsbehovet i perioden sett i lyset av den ambisiøse opptrapningsplanen, vært på sin plass. Tiltak av typen "Regjeringen vil prioritere en fortsatt vekst i doktorstipendiastillinger i tråd med tidligere vedtak" eller "Regjeringen tar sikte på å øke antall postdoktor-stillinger" er for svake når vi vet hvilket rekrutteringsbehov vi står overfor om meldingens intensjoner skal realiseres. Begrunnelsen for å holde på de gamle vekstmålene for stipendiastillinger er å være realistisk, og da kan man jo lure på om det er andre urealistiske elementer i planen. Dessuten er det allerede et etterslep i veksten i stipendiastillingsene. Gode lønns- og arbeidsvilkår er også viktig for å rekruttere de beste talentene til en forskerkarriere.

I meldingen skisseres også en ny type rekrutteringsstilling etter mal av "tenure track"-stillingen ved enkelte amerikanske systemer. Den skal etter fire til seks år, og etter en inngående vurdering, lede til en ansettelse som professor. I det amerikanske systemet er det en relativt liten andel av dem i tenure track som får fast ansettelse, men det er bare de beste universitetene i Amerika som praktiserer systemet, og et tenure track ved et av dem er i seg selv så meritterende at man lettere finner en fast ansettelse i den store underskogen av universiteter litt lenger nede på rangstigen. Slik er ikke forholdene i Norge. En lang periode med midlertidig ansettelse og relativt lav lønn, er neppe et godt kort i kampen om de beste hoder. En eventuell ny stillingskategori må heller ikke erstatte andre faste vitenskapelige stillinger som for eksempel førsteamanuensisstillinger. I et likestillingsperspektiv er også en lang rekrutteringsperiode med midlertidighet svært uheldig.

IDET HELE TATT GLIMRER nærmest kjønns- og likestillingsperspektivene med sitt fravær, og det er påtagelig i en forskningsmelding som kommer i 2005. Det behandles i et eget lite avsnitt på slutten av kapittelet om rekruttering helt løsrevet fra den faglige konteksten. Og tiltaket "Institusjonene skal arbeide for å øke kvinneandelen i professor II-stillinger" er for svakt. Det er andre steder skoen trykker vesentlig mer! Ting kan tyde på at det er mellomstillingene – altså den første faste vitenskapelige stillingen – som er flaskehalsen. Skal det bli noen likestillingseffekt når meldingen iverksettes, burde likestillingsperspektivet vært integrert i hele meldingen, i de områdene som prioritertes – både de strukturelle, de tematiske og i teknologiområdene. Først da kan det sies at kjønns- og likestillingsperspektivet er en del av satsingen framover.

MELDINGEN KONSTATERER at det vesentlige av den grunnleggende forskningen finner

«I det hele tatt glimrer nærmest kjønns- og likestillingsperspektivene med sitt fravær, og det er påtagelig i en forskningsmelding som kommer i 2005»

Vi gjør forsikring enkelt for deg.

sted ved universiteter og høyskoler. Dette skal fortsette, og bevilgningene i denne sektoren skal styrkes. Fagporteføljen ved de tradisjonelle universitetene skal være stor, og de har et viktig ansvar for små fag. Det er også interessant at meldingen presiserer at det ikke er rom for flere breddeuniversiteter. Kvalitetsreformen åpner for flere universiteter, men ikke for flere som ligner på dem vi allerede har.

Det skal fortsatt satses på spissmiljøer, og ordning med SFF-er og YFF-er skal videreføres. Dette er kvalitetsfremmende og bra for norsk forskning. Men det er mange svært gode miljøer som ikke er så heldige å ha fått en slik status – det var 40 miljøer som kom gjennom kvalifikasjonsnåløyet ved første SFF-tildeling – og mange som ikke søkte. Det brede forskerkorps er grunnlaget for den vitenskapelige utviklingen i Norge – blant annet fordi det er derfra fremtidige spissmiljøer vil vokse frem – og de må gis mulighet til å drive sin forskning. En viktig faktor i denne sammenheng er de disciplinbaserte frie midlene som det gledelig nok står at skal styrkes på alle fagfelt.

DEPARTEMENTET VIL, slik KUF-komiteen ba om, utrede en mulig lovregulering av enkeltforskernes akademiske frihet på bakgrunn av Stortingets behandling av ny lov om universiteter og høyskoler. Enkeltforskerens akademiske frihet har iallfall to komponenter. Den ene er friheten til selv å bestemme problemstillinger og metoder, og retten til fritt å publisere resultater, som diskuteres i meldingen. Men den andre, retten og plikten til å bruke omrent halvparten av sin tid til forskning, berøres ikke. Det er grunnleggende i en forskers arbeidsvilkår å kunne være sikker på å bruke halve sin tid til forskning – ikke fra uke til uke, men i gjennomsnitt over noen tid – uavhengig av svingende konjunkturer som for eksempel budsjettutsitasjonen eller studenttilstrømmingen. Dette er også en viktig premiss for den forskningsbaserte undervisningen som Stortinget selv fastslo som prinsipp i behandlingen av Rekrutteringsmeldingen (St. meld. 35) i 2002.

SOM EN KONKLUSJON, det er vilje til forskning i sektoren, og det er vilje til forskning fra departementets side, slik Stortingsmeldingen gir uttrykk for. Men er det vilje til forskning i det private næringsliv? Og kan vi håpe at forskningspolitikk er så viktig for våre politikere at det til og med blir et tema i den kommende valgkampen?

Av professor Geir Ellingsrud,
Universitetet i Oslo

- Er du enslig?
- Er du samboer?
- Skal du gifte deg - eller skilles?
- Har du barn?
- Har du gjeld?
- Hvordan blir økonomien hvis du blir syk?
- Skal du på ferie?
- Har du forsikret alt du eier?
- Er du overforsikret?

Forsikringsbehovet endrer seg i løpet av livet. Har du oversikt?

Ta kontakt med oss på forsikringskontoret, så hjelper vi deg.

Tlf.: 21 02 34 30
forsikring@forskerforbundet.no

**FORSKER
FORBUNDET**

LESERBREV

Send innlegg til i.myking@forskerforbundet.no

Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal komme på trykk.

På feministenes premisser?

FORSKERFORUM: I et blad utgitt av Norsk forskerforbund bør man forvente at fagbøker tas mer på alvor enn tilfellet er med omtalen av "Livets dans - om kjønn, krig og kjærlighet" (Forskerforum, 5/2005). Fagbøker bør kritisere ut fra hvordan de formidler kunnskap, og ikke ut fra et ideologisk ståsted. Bare en forutinntatt feminist kan påstå at "Livets dans" er et "korstog" og en "pamflett", og at forfatteren bruker "mesteparten av energien sin" på å motsi kjønnsforskere. Faktum er at jeg bruker noen få avsnitt og fotnoter til dette, mens 98 prosent av boken er ren faglitterær formidling, om temaer som ikke har vært formidlet på norsk tidligere: den spennende og stadig voksende forskningen på kjønn, biologi og atferd. Men slike ikke "feminister" (ja, jeg bruker hermetegn, når enkeltgrupper forsøker å monopolisere en betegnelse, som også de norske "kjønnsforskene" har gjort - og ekskluderer biologiske perspektiver) vite av, fordi biologi og atferdsforskning stiller spørsmål ved noen av de mest inngrodde mytene hos norske feminister.

Men slik sett illustrerer Karin Haugen de vanlige stereotypiene av feminister: De er fiendtlige overfor biologien og nekter å godta at den har relevans, de klarer ikke (er ikke interesserte i?) å gå inn i diskusjoner om sak, men kaster heller adjektiver over motstanderne (hun synes det er "pinlig" at jeg ett sted refererer til en undersøkelse fra 70-tallet, mens kjønnsforskere og feminister selv stort sett holder seg til 70-tallsteoretikere). De vil heller selv definere hvilke diskusjoner som er interessante (når kom det sist en interessant diskusjon fra dette holdet?), og mener andre diskuterer ut fra "feil premisser". Og ikke minst: de bruker selv herskerteknikker som det å spre rykter og grums. Haugen skriver at "utgivelsen har fått hard medfart", uten å presisere dette. Kanskje hun mener eksemplet der en feministisk anmelder i Prosa (som man også burde forverte mer av) påstår at en av mine kilder, Michael Ghiglieri, er en "voldtektsapologet". Denne setningen hadde hun plagiert ordrett fra Aftenposten, som nå har fått dom i PFU for denne usaklige anmeldelsen. Dette er dessverre en altfor vanlig måte å bedrive "kritikk" på hos norske feminister, og det er skuffende at et organ som Forskerforum lar seg bruke til den slags ideologisk skittkasting.

Like ille er det at Haugen bedriver regelrett sitatfusk: Ifølge henne påstår jeg at kvinner er "mindre egnet som militære ledere", noe jeg ikke skriver. Jeg refererer Helen Fishers tanker om kvinner og ledelse (s.64): "De forkaster ikke alternative løsninger like raskt som menn. Dette kan kanskje gjøre kvinnene (og nå snakker vi igjen om gjennomsnittet) mindre egnet som militære ledere, der det ofte er viktigere

å handle raskt enn riktig, men kanskje bedre som ledere i mer langsigkt arbeidende organisasjoner". Og jeg skriver selvfølgelig heller ikke at "hos primatene foretrekker hunnen én partner om gangen". Poenget er jo at det er stor variasjon bland primatene (det virker ikke som Haugen har skjønt at også mennesket er en primat, eller kanskje hun fornekter dette?). Jeg skriver heller ikke at kjønnene "har" en "naturlig arbeidsdeling": Arbeidsoppgavene har selvfølgelig endret seg drastisk siden steinalderen.

En slik lapskaus av sur ideologi, dårlige leseferdigheter og faglig pølsevev passer bedre i Fett enn i Forskerforum. Faglitteratur, og spesielt populærvitenskapelige bøker har elendige nok vilkår i norsk presse, om ikke også Norsk forskerforbunds blad skal bidra til dette. Har ikke bladet en redaktør? Men det sier kanskje litt om tilstanden i det akademiske Norge at slike kan passere.

Bjørn Vassnes, forskningsjournalist

Nesten tilbake til femtiårene

FORSKERFORUM: Når Forskerforbundet går ut av Akademikerne og inn i Utdanningsgruppenes Hovedorganisasjon får vi en tilstand som har flere likheter med situasjonen i slutten av femtiårene. De fleste av de organisasjoner som har fusjonert til det nåværende Norsk Forskerforbund var den gang medlemmer av Embetsmennenes Landsforbund, EL. Der fant man også Norsk Lektorlag, som etter hvert har skiftet navn flere ganger i forbindelse med fusjoner. Etter den siste sammenslutningen med Norsk Lærerlag har de blitt til Utdanningsforbundet. Jurister, leger, tannleger m.fl. i offentlig tjeneste var medlemmer i EL i likhet med statsmeteorologer, statsgeologer, ingeniører, arkitekter og de fleste embets- og tjenestemenn med universitetsutdanning. Mer korrekt uttrykt: Deres organisasjoner eller ervervsgrupper var medlemmer.

Det som tilsvarte Akademikerne var Norges Akademikersamband. Organisasjonene for legene, tannlegene, sivilingeniørene, arkitektene og juristene var medlemmer av NAS. De fleste arbeidet i private bedrifter eller liberale erverv. Organisasjonsgrunnlaget var den gang som nå fellesskap i yrke eller i utdanning. NAS var dominert av organisasjoner basert på felles utdanning, eksamensforbund, slik Akademikerne er i dag. Imidlertid hadde de en indre deling i ervervsgrupper, og ervervsgruppene for statlig ansatte var medlemmer av EL. Når noen nå må ta et valg mellom en eksamensorganisasjon eller en yrkesorganisasjon har det vært mulig å gi det klassiske Ole Brum-svaret fordi det finnes dobbeltmedlemskap. Om dette fortsetter når dobbeltmedlemskapet går på tvers av hovedorganisasjonene, vil tiden vise.

Akademikerne og Utdanningsgruppenes Hovedorganisasjon har ulike prinsipper for lønnsforhandling. Kanskje vil det oppstå for store vanskeligheter.

Konfliktene og samarbeidet mellom EL og NAS er beskrevet av Thomas Chr. Wyller i *Landsforbund og lønnskamp*, et jubileumsskrift for EL til femtiårsjubileet i 1968. I begynnelsen av sekstiårene opprettet de en fôderasjon, som ble opplost i jubileumsåret. Motsetningene var sterke enn fellesinteressene.

Forhandlingsmotparten har også et ord med i laget når de ansatte organiserer seg. Staten vil ikke drive hovedforhandlinger med en mengde små organisasjoner. Dette var den viktigste årsaken til at EL og NAS igjen begynte å nærme seg hverandre, slik at vi fikk Akademikernes Fellesorganisasjon i 1974. Dette fellesskapet var ikke konfliktfritt, men det holdt i et kvart hundreår.

Limet som holder en organisasjon sammen, er i første rekke nøkterne felles interesser som lønn og arbeidsforhold. Men i tillegg kommer det en følelse av sosialt fellesskap, eller vennskap om en vil. Det siste skal en ikke undervurdere. Medlemmer har følelser for primærorganisasjonen. Forskerforbundet befinner seg ennå i den fase at vennskapsfølelsen må bygges opp dersom det skal bli sterkt. Eksamensforbundene har tradisjonelt medlemmer med en betydelig sosial tilknytning til organisasjonen. Hvis de i framtiden må velge enten - eller, er det ikke sikkert at Forskerforbundet er sterkest. Overfor en hovedorganisasjon kan man ikke vente annen følelse enn for et forskrigsselskap. Er man ikke fornøyd, så forlater en det uten følelsesmessig belastning.

Lykke til med ny hovedorganisasjon!

Einar Brurberg, pensjonistmedlem

Uriktig av Høgsnes

AKADEMIKERNE: I et intervju med Forskerforum nr. 5/2005 ("Fryktar 90-tallet") setter sosiologiprofessor Geir Høgsnes fram noen påstander som i beste fall kan tyde på at han er uinformert om Forskerforbundets lønnspolitikk, og heller ikke at han er orientert om prosessen rundt, og våre holdninger til, hovedtariffoppgjøret i staten i 2002 som Høgsnes selv fremhever som et godt oppgjør. Høgsnes er dessuten redd for at utmeldingen kan føre oss tilbake til 90-tallets lønnspolitikk.

Når Høgsnes nå påstår at vi kommer på linje med LO om at alt skal fordeles sentralt, er dette en påstand som antakelig heller ikke LO-Stat i dag innstår for. Forskerforbundet går inn for at de statlige lønnsoppgjørene skal munne ut i en tredelt modell: et generelt prosentvis tillegg på lønnstabellen, en egen avsetning til lokale forhandlinger og en god pott til lokale lønnsforhandlinger. Denne lønnspolitikken med en kombinasjon av sentrale og lokale tillegg er helt på linje med den våre

nye samarbeidspartnere i Unio ønsker. Flertal i Akademikerne har i de siste årene vært motstandere av sentrale justeringsoppgjør, et element som ofte har gitt betydelig uttelling over pro rata til Akademikernes medlemmer.

Høgsnes fremhever hovedtariffoppgjøret 2002 som svært godt. Det er vi helt enig med ham i. Ut fra den økonomiske rammen kunne ikke oppgjøret i 2002 vært bedre, og resultatet sammenfaller helt med Forskerforbundets lønnspolitikk. Vi fikk et generelt prosentvis tabelltillegg på 2,1% til de aller fleste av våre medlemmer, en lokal pott på hele 2% og en justeringspott på 1,5% (og hvor våre medlemmer fikk mer enn det dobbelte av pro rata, nærmere bestemt 3,2%). Vi fikk ivaretatt de store gruppene med de generelle tilleggene og mange fikk til dels solide individuelle tillegg.

En stor del av æren for resultatet i 2002 skyldes det gode samarbeidet som ble etablert på tvers av alle hovedsammenslutningene, og hvor daværende leder i Akademikerne -Stat, vår egen generalsekretær Kari Kjennadal, spilte en sentral rolle. Ved justeringsoppgjøret 2004 hvor flertallet i Akademikerne-Stat valgte å stille seg utenfor samarbeidet med de tre andre hovedsammenslutningene, tapte Forskerforbundet ca. 15 millioner kroner på Akademikernes strategivalg. Vi kom dårligere ut når vi fraskrev oss drahjelpen fra de andre hovedsammenslutningene i forsøket på å bli enig om et felles kravstopp opplegg overfor staten. Dette gjør vi ikke en gang til.

Det er nettopp for å forhindre 90-årenes lønnspolitikk med rene kronetillegg på tabellen at vi velger oss en hovedorganisasjon som ser nytten av å samarbeide med de andre aktørene på arbeidstakersiden i staten, og hvor nettopp våre argumenter og våre behov blir lyttet til på en annen måte enn i Akademikerne.

For å komme et eventuelt motargument med henvisning til årets mellomoppgjør (uten lokal pott) i forkjøpet, vil jeg til slutt understreke følgende:

Selv om rammen for mellomoppgjør i 2005 var så liten at det bare ble rom for et sentralt tillegg i form av ett lønnstrinn til alle, kreves det liten regneferdighet for å registrere hvor på tabellen det ble gitt de største uttellingene ved dette oppgjøret, og hvem som er de egentlige lønnsvinnerne i statlig sektor i 2005.

Frank O. Anthun, forhandlingssjef

Julia Kristeva, Freud og psykoanalysen

KRISTEVA-DEBATTEN: Eg vart sitert i Forskerforum nr.2/05, og endå eg hev sterkt fagleg tilknyting til humaniora, hører eg til dei som ikkje reknar Kristeva som ein verdig prisvinnar. Difor likte eg godt Svein Larsens innlegg i nr. 4, men han gjev ikkje noko heilt konkret

døme på Kristevas sviktande innsikt.

Kritikken mot henne vert helst for generell, og det same må ein stort sett segja om forsvarer frå den flokken av indignante granskurar av litteratur og kultur som hev drege fram og rost innsatsen hennar. Rett nok peikar dei på at ho er "kontroversiell", men etter deira syn er ho det alltid på ein intellektuelt rettkomen og kveikjande måte.

Freuds psykoanalyse vert nemnd som eit omkverve der Kristeva hev gjort ein innsats, til dels bygd på hennar eigen praksis. Ho skal ha "omdefinert" omgrep nytta av Freud, utan at noko døme vert gjeve.

Greidt nok, men det eg saknar hjå Kristeva er ein fundamentalkritikk av Freud, som fan gar opp og gjer tydeleg kor mykje av teoriane hans som er bygt på sandgrunn. Ho byggjar på den fyresetnaden at der er noko grunnleggjande sunt, sant og rettkome i Freuds psykologi. Men nyare gransking hev meir og meir synt at Freud "pressa" pasientane sine, og tolka det dei sa og gjorde på dogmatisk og uvitskapeleg vis for å få det til å høva med teoriar som der i det store og det heile ikkje er empirisk dekjning for.

T.d. hev ødipuskomplekset, at den vesle gutten attrår mor si og i farene ser ein rival som han mordarleg ynskjer livet av, eit so svakt grunnlag at ingen vitskap om mennesket kan tuftast på slik grunn. Westermarck effekten syner at der er biologiske mekanismar som hindrar seksuell kontakt millom nærskyldne, og når det gjeld lærer om det umedvitne og fortrengjing, er George Orwells utsegn destruktivt råkande:

"Kvifor skulle eg fortrengja og symbolisk representera i draum tankar som eg i vaken tilstand registrerer og er heilt og fullt klår over?"

Påverknad frå Freud er synleg på dei fleste av dei områda der Kristeva skal ha utmerkt seg, og dersom han tok grunnleggjande feil i det meste (og ikkje berre når det gjeld Shakespeare!), vil det svekkja teoriane hennar når det gjeld litteratur, religion og kunst òg. Sunn kritisk sans hører det intellektuelle livet og strevet til, og omgrepet "kontroversiell" kan dekkja mangt som fortener hardare og klårare omdøming.

K.E.Steffens, Høgskolen i Telemark

Hjellbrekkes snar-tenkte sitering

BOKOMTALE: I en bokanmeldelse med tittelen "Snartenkning om norsk mat" i Forskerforum nr. 9 2004 (<http://www.forskerforbundet.no/Articleframe.asp?ArticleID=3387>) går Johs Hjellbrekke til angrep på min bok *Rype med lettøl. En antropologi fra Norge* og anklager meg for namedropping. Etter den famøse kopidebatten som fulgte Karsten Alnæs *Historien om Norge* og Kjetil Rolness' glitrende analyse av forskningens siteringspraksis i *Prosa fortjener*

artikkelen en kommentar.

Hjellbrekke skriver: "Referansar til andre sine arbeid, anten det er Adorno, Bourdieu, Giddens, Levi-Strauss, Lukes, Radcliffe-Brown, Schønberg, Erken eller Veblen, er hyppige, men dei vert berre unntaksvise drøfta meir inngående og opp mot dei analysane Døving sjølv vil komme med." Hjellbrekke insinuerer at mine referanser er "sanningsvitne" for at Døving har rett i sine meir eller mindre småpolemiske påstandar. Vanskane som følger av ein slik eklektisk bruk, vert knapt nemnde og langt mindre drøfta."

Noe av det viktigste vi lærer på universitetet er rederlighet i referansesystemet. For min egen del søker jeg i størst mulig grad å referere hvis jeg antar at mine tanker er hentet, men også inspirert av en kilde. Jeg tenker også at det er relevant for leseren å finne fram til litteratur hvis hun eller han er interessert i det feltet teksten omhandler. Jeg referer derfor til alt fra hovedfagsoppgaver, tekster fra nettet og all verdens slags kilder. Det er bedre med en referanse for mye enn for lite. Jeg har aldri tenkt på at jeg er stolt over en lang referanseliste, bare at det er plagsomt i korrekturen og i sluttarbeidet med presisjon. Som akademiker leser vi jo hele tiden. Børker og referanser er jo det vi lever av, og som vi skal gi videre til andre. Om jeg mener Adorno eller Lukes er relevant for å forstå kvinnens makt i norske hushold, melder jeg om det. Og jeg mener leseren nettopp med vide referanser og tykke beskrivelser kan være enig eller uenig i påstandene som er framsatt. En metodologisk strategi som er vitenskapelig redelig.

Jeg forstår av Hjellbrekke at han er innenfor en mer dogmatisk parafraserende vitenskapelig tradisjon, hvor det å referere til den (i diskursen) for tiden viktigste referanseverk om den store tenkeren er normen. Jeg for min del synes slik teologisk vitenskapstradisjon er mindre interessant, selv om man kan føre flere og mer presise streker under svarene. Interessant nok nevner Hjellbrekke fire bøker i sin anmeldelse. Jeg har lest og referert til mange bøker, men i følge Hjellbrekke, tydeligvis ikke mange nok, og i hvert fall ikke de riktige som han har lest.

Det finnes svært mange typer referanser. Det kan være som kilde, diskursivt eller statistisk, som data som understøtter eller på annen måte er relevant for den vitenskapelige problemstilling. Det kan være relevant teori for den problemstilling som drøftes. Det kan være analoge teorier, der deler av et resonnement ligner på det resonnement man selv fører. Det kan være inspirasjonskilde. Det kan være som epigraf i form av litterære analogier. Eller det kan være en vitenskapsteoretiker man ønsker å drøfte i seg selv og vise hvordan eget materiale kan brukes innenfor en slik diskurs eller metode. Det er kun den siste der man bør bruke vesentlig plass til å vise hvordan man tolker kildens data og resonnement. Det er tydeligvis den siste som Hjellbrekke bekjenner seg til. Min metode er styrt av observasjonen og kildebruken først og fremst til den induktive metning og til det ►

LESERBREV

Send innlegg til i.myking@forskerforbundet.no

Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal komme på trykk.

► teoretiske resonnementet, og blir derfor av en annen karakter. Jeg er selvfølgelig fullt i stand til å redegjøre for mine referanser.

Hjellbrekke kaller meg med skjellsordet "eklektisk", og mener jeg ikke drøfter problemene med en slik framgangsmåte. Hadde han lest boka skikkelig ville han forstått at et sentralt poeng med en abduktiv fenomenologi er problemet med avgrensningen av nettverket til det som skal fortelles og forklares. Skal man forstå "pølse med lompe" fra et lite sted i Østfold havner man lett i relasjonen mellom oppkjøperen fra tarm Lageret på Rolvsøy og sauebøndene i Tyrkia. "Eklektisk" relevant referanse er da selvfølgelig et vesentlig vitenskapsteoretisk problem som naturligvis er behandlet.

Det overrasker meg at Forskerforbundet omgir seg med skribenter med så sterke kjepphester at de omgår helt elementære prinsipper for bokanmeldelser. Uansett om man skal rose eller slakte en bok, skal en bokanmelder gjengi bokens innhold. Man kan ikke forlange sympatisk ydmykhet overfor andre disipliner, men Hjellbrekke viser kun til to kapitler, og uten å ville diskutere boken på bokens premisser. Ut fra tonen skulle man tro at Hjellbrekke har personlige antipatier og misbruker sin faglighet. Det er synd, både for boka og for den vitenskapsteoretiske debatt.

**Runar Døving, Forsker ved
Statens institutt for forbruksforskning**

Historisk tidsskrift på nivå 2

VITENSKAPLIG PUBLISERING: Den norske historiske forening (HIFO) eier *Historisk tidsskrift* (HT) som utgis av Universitetsforlaget. HIFO mener at faglig utvalg i Universitets- og høgskolerådet bør rangere HT som en publiseringsskanal på høyeste nivå, nivå 2. Begrunnelsen er som følger:

HT er det ledende tidsskrift i forskningsfronten for internasjonal forskning på norsk historie og for historieforskning i Norge. På samme vis som dansk Historisk tidsskrift er en kilde for norske historikere som søker kunnskap om dansk historieskriving, er det norske HT en primærkilde for innsikt i norsk historieforskning. HT publiserer på norsk (og andre skandinaviske språk) og disse språkene er i denne sammenheng å regne som internasjonale. Artikler skrevet på norsk med emner fra og om norsk historieforskning har et atskillig bredere nedslagsfelt enn "bare" innenlands.

HT har vært og skal fremover være det fremste tidsskriftet, stedet der nyeste forskningsresultater presenteres. Det har i over 100 år vært og skal fortsatt være en kanal der historiefaglige teorier og metoder legges un-

der lupen. HT satser også på historiografiske programartikler, forskningsoversikter og bokanmeldelser. Mange av artiklene knytter an til internasjonale debatter og deres relevans for faghistorikere i Norge og Norden. Disse så vel som bidrag som analyserer ikke-norske forhold, bidrar til tidsskriftets internasjonale orientering og nedslagsfelt.

HIFO ber UHR gå bort fra kravet til to tredjedeler internasjonal (subsidiært nordisk) forfatterkrets for nivå 2. Det bryter med etablert publiseringstradisjoner i historiefaget både nasjonalt og internasjonalt.

HT er et møtested for forskning fra flere land, i første rekke de andre nordiske landene, men gitt den internasjonale publiseringssstrukturen i historiefaget med betydelige nasjonale tidsskrifter i de fleste europeiske land, vil svært få historiske tidsskrifter kunne oppfylle fagutvalgets krav om at "mindre enn to tredjedeler av forfatterne er fra samme land". (www.uhr.no, aksessert 31.03.2005 "Vekt på forskning" versjon 12.11.2004, punkt 5.5, faggruppe C, andre kulepunkt). Vi mener at dette kriteriet er forfeilet som krav for å sikre og styrke kvaliteten i historieforskningen. Og det må vel være målet når UHR ønsker å premiere publisering i noen tidsskrifter fremfor andre?

For øvrig ser HIFO at det nasjonalt innrettede *Journal of American History* (0021-8723) er oppført som publiseringsskanal på nivå 2 sammen med det kanskje noe mer internasjonalt orienterte *American Historical Review* (0002-8762) (www.uhr.no, aksessert 31.03.2005 "vitenskapelige publiseringsskanaler" reviderte lister per 7. mars 2005). At andre lands nasjonale historiske tidsskrifter, som *American History Review* og *Journal of American History*, er plassert i nivå 2, viser at argumenter som dem HIFO bruker ovenfor, trolig implisitt har vært brukt i vurderingen av disse tidsskriftene: Tidsskrifter som hovedsakelig omhandler amerikanske forhold har relevans for andre enn amerikanske historikere.

HIFO stiller seg kritisk til UHRS motivasjon og incentiver for å heve kvaliteten på forskningspublisering. HIFO mener at UHR tar feil i sin overbevisning om at publisering på engelsk vil heve kvaliteten på landets historieforskning.

I utredningen står det å lese: "Nivå 2 bør da ikke representere et incentiv til flere publikasjoner på norsk i Norge, men til å publisere i kanaler som er møtested for flere lands forskning i emnet. Det vil innebære større miljøer for kvalitetsvurdering og utbredelse av et utvalg av resultatene fra norsk forskning" (www.uhr.no aksessert 31.03.2005, "Vekt på forskning" versjon 12.11.2004, punkt 5.3, første avsnitt). HIFO ser at utvalget vil motivere til publisering på engelsk med den begrunnelse at det vil heve kvaliteten på forskning i Norge. For historiefaget foreslo fagutvalget i 2004 eksplisitt at *Scandinavian Journal of History* skulle være en publiseringsskanal på nivå 2. Trolig finnes en begrunnelse for forslaget i innstillingen: "Norske historikere har likevel kanaler med internasjonal utbredelse, og for dem kan tidskriftet *Scandinavian Journal of History* være ak-

tuelt å nominere til nivå 2." (samme sted andre avsnitt). Utvalget har så i mars 2005 plassert tidsskriftet på nivå 2 (www.uhr.no, aksessert 31.03.2005, "vitenskapelige publiseringsskanaler" reviderte lister per 7. mars 2005).

Scandinavian Journal of History er eid av de nordiske historikerforeninger i fellesskap. Som eier har HIFO interesse i begge tidsskrifter. HIFO mener at *Scandinavian Journal of History* oppfyller en viktig rolle ved å formidle nordisk forskning i engelsk språkdrag, men kan ikke på noen måte erstatte HT med dets kvaliteter som et ledende forskningstidsskrift i bred fag sammenheng.

HIFO noterer seg at utvalget mener at kvaliteten på norsk historieforskning kan heves ved å premiere publisering på engelsk. HIFO merker seg også at fagutvalget tydeligvis har fulgt opp sin konklusjon ved å plassere *Scandinavian Journal of History* på nivå 2 og rangere HT lavere, på nivå 1. HIFO stiller seg svært kritisk til fagutvalgets konklusjoner om norsk historieforsknings utviklings- og forbedringspotensial og like kritisk til insentivene for å oppnå fremragende historieforskning.

Hvorfor gjør ikke HIFO HT til en engelskspråklig "kanal med internasjonal utbredelse", slik utvalget definerer internasjonal? Nei, det norske språket er levende, og på lengre sikt er dets skjebne avhengig at det blir brukt og røkt. Her har alle språkbrukere, forskere iberegnet, en oppgave. HIFO mener at det norske språket setter historikere i stand til å strekke seg etter en presis og nyanserik analyse av historiske forhold. Det gjelder allment og særlig i omtalen av norske samfunnssforhold, der vi bygger på en rikdom av mange hundre års vidd og skarspinn i fargerike møter mellom norrønt, dansk, dialekter, nynorsk og bokmål. Språket er en verdifull arv som historikere er med på å forvalte. De har utviklet og forvaltet det treffsikre vitenskapsspråket og gjennom det gjort språket til et finstemp instrument for tanken. Nye generasjoner historikere ser de mulighetene som norsk sakprosa gir dem til å uttrykke klart og leve rettsikre analyser. Det handler om skriveglede og tankedisiplin under de krav til logikk og åpen etterprøvbarhet som faget stiller. HIFO er også overbevist om at fremragende ferdigheter i norsk setter historikere i stand til å uttrykke seg bedre på fremmede språk, fordi det oppører den språklige kritikken.

HIFO oppfordrer historikere til å publisere på engelsk i anerkjente engelskspråklige tidsskrift med høy språklig standard – og på andre språk for dem som behersker det. Bare ved å satse på den språklige ærgjerrighet som er en sentral arv etter våre forgjengere, kan vi gi respekterte bidrag på de større språkene til internasjonale forskersamfunn. Likevel skal *Historisk tidsskrift* være det brede og fremste tidsskriftet, stedet med stor S for å presentere og diskutere norsk historieforskning. HIFO ber om at HT blir plassert blant tidsskrifter på høyeste nivå, nivå 2, allerede i inneværende år.

**Styret i Den norske historiske forening ved
leder Vera Schwach og nestleder Eldrid Mageli**

NYE STILLINGER

Annonse: Arne Aardalsbakke
 Telefon: 64 87 67 90
 Telefaks: 64 87 67 91
 E-post: forskerforum@c2i.net

Priser

Format

1/1 side	16900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling / kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm.
 Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

100 % ÅREMÅLSSTILLING (4 ÅR) SOM DEKAN VED HØGSKOLEN I AGDER, FAKULTET FOR ØKONOMI OG SAMFUNNSFAG

Ref. 50/05

Ved Høgskolen i Agder er det ledig en 100 % åremålssilling (4 år) som dekan ved Fakultet for økonomi og samfunnsfag, med arbeidssted for tiden Gimlemoen, Kristiansand. Fakultetet har 155 tilsatte i 140 årsverk.

Dekanen har faglig lederansvar ved fakultetet, med et særlig ansvar for å fakultetes forskning og for å og planlegge og gjennomføre fakultetes strategi.

Kontakt med nærings- og samfunnsliv vil være en naturlig del av dekanens ansvarsområde.

For utfyllende utlysningstekst vises til Norsk Lysingsblad nr. 116/05 eller til våre internett sider. Opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til rektor Ernst Håkon Jahr, tlf 38 14 11 02, e-post ErnstHakon.Jahr@hia.no, høgskoledirektør Tor A. Aagedal, tlf 38 14 11 04, e-post Tor.A.Aagedal@hia.no, fungerende personaldirektør Karen-Lise S. Knudsen, tlf 38 14 16 29, e-post Karen.Knudsen@hia.no

Internettadr: www.hia.no/stilling

Søknad med vitnemål og atester sendes

Høgskolen i Agder, Personalseksjonen,

Serviceboks 422, 4604 Kristiansand

innen 20. juni 2005, merket med Ref.nr.

Søknad kan også sendes på e-post til

Reidun.Ruemann@hia.no.

HØGSKOLEN I AGDER

www.hive.no

Bruk hodet: Følg hjertet

Avdeling for samfunnsfag har ledig stilling som **Dr. gradsstipendiat**

innenfor samfunnsfag i 100% stilling for en periode på 4 år fra 1.1.2006 - Ref. nr. 05/13.

Nærmere opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til dekan Ansgar Ødegård 3303 1216, førsteamanuensis Jon Reiersen (faggruppeleder økonomi) 3303 1215, førsteamanuensis Arild Danielsen (faggruppeleder sosiologi) 3303 1204 eller førsteamanuensis Erik Opsahl (faggruppeleder historie) 3303 1217.

Søknad m/ CV bes sendt elektronisk. Link til søknadskjema finnes under ledige stillinger på www.hive.no.

Vedlegg, **merket 05/13**, bes innsendt pr. post i 3 eksemplarer til Høgskolen i Vestfold, Postboks 2243, 3103 Tønsberg.

Søknadsfrist: 23. juni 2005.

Fullstendig annonse i Norsk lysingsblad nr. 106 onsdag 11. mai 2005. Fullstendig annonse m/søknadsskjema er også tilgjengelig under ledige stillinger på www.hive.no.

DEKAN AVDELING FOR HELSE- OG SOSIAVFAG

Vi tilbyr interessante og utfordrende
 lederoppgaver i et aktivt fagmiljø

Fullstendig utlysningstekst på
www.himolde.no/stillinger
 og i Norsk Lysingsblad for 24.05.05

Søknadsfrist 16.06.05

Høgskolen i Molde, Postboks 2110, 6402 Molde

Tel. 71 21 40 00, Telefaks 71 21 41 00

www.himolde.no, post@himolde.no

NYE STILLINGER

Høgskolen i Østfold har ca. 4.000 studenter og 450 ansatte. Høgskolens avdelinger ligger i Halden, Sarpsborg og Fredrikstad, med fellesadministrasjon i Halden.

ref.nr.0519A-FA

Ledig stilling som

FOU KOORDINATOR

ved Høgskolen i Østfold

Høgskolen har som mål å styrke sin virksomhet innen området FoU, og den som tilsettes vil primært bli tillagt oppgaver med utvikling og gjennomføring av høgskolens FoU-strategi. Arbeidsoppgaver knyttet til høgskolens oppdragsvirksomhet vil også kunne være aktuelle. Arbeidssted knyttet til felles-tjenestene.

Nærmore opplysninger ved høgskoledirektør Birgitta Næss, tlf. 69 21 50 00.

Søknadsfrist 22. juni 2005.

Fullstendig utlysningstekst i Norsk lysingsblad nr. 122 av 01.06.05 eller på høgskolens web-sider.

Søknad sendes til Høgskolen i Østfold, Fellesadministrasjonen, Os Allé 9, 1757 Halden.

Høgskolen i Østfold

www.hiof.no

Høgskolen i Østfold har ca. 4.000 studenter og 450 ansatte. Høgskolens avdelinger ligger i Halden, Sarpsborg og Fredrikstad, med fellesadministrasjon i Halden.

Avd. for samfunnsfag og fremmedspråk:

Ref.nr. 0523-25F/SF:

3 faste stillinger som

Førsteamannensis/ Förstelektor/ Høgskolelektor

I ØKONOMISKE FAG

Nærmore opplysinger ved avd.leder Eva L. Björk, tlf. 69 21 52 06, eva.l.bjork@hiof.no, eller studieleder Theo Schewe, tlf. 69 21 52 46, theo.schewe@hiof.no.

Søknadsfrist 15. juli 2005.

Søknad sendes til Høgskolen i Østfold, Fellesadministrasjonen, Os allé 9, 1757 Halden. Fullstendig annonsetekst i Norsk lysingsblad nr. 114 av 23.5.05 henholdsvis på høgskolens web-sider www.hiof.no

Høgskolen i Østfold

www.hiof.no

Högskolan i Gävle är expansiv och har ett brett utbildningsutbud: 45 utbildningsprogram och drygt 800 kurser. Högskolan har idag omkring 725 anställda och 12 500 studenter och utgör en viktig resurs för regionens utveckling. Forsknings- och utvecklingsverksamheten är i snabb tillväxt och stärks av ökande anslag. Ett campusområde i centrala Gävle erbjuder en kreativ utbildningsmiljö med goda utvecklingsmöjligheter för både anställda och studenter.

HÖGSKOLAN I GÄVLE SÖKER

Professor i socialt arbete,

ref nr 420/05

Universitetslektor i socialt arbete,

ref nr 634/05

Högskolan i Gävle vill förstärka ämnet socialt arbete för att på sikt starta en socionomutbildning. Socialt arbete tillhör ämnesavdelningen Sociologi, en av tre ämnesavdelningar inom Institutionen för vårdvetenskap och sociologi.

Professor i socialt arbete, ref nr 420/05 Anställningen är tills vidare, heltid och med tillträde så snart som möjligt. Tjänsteställe är Gävle. Den huvudsakliga uppgiften blir att aktivt delta i uppbyggnaden av ämnet socialt arbete. Förutom egen forskning innebär detta att initiera forskning inom profilområdet "Hälsa, vård och samhälle". I arbetet ingår även en uppbyggnad av forskarutbildning i ämnet, handleda doktorander, initiera postdoktoral forskning samt leda och utveckla seminarieverksamheten. Undervisning på olika nivåer ingår i anställningen.

Universitetslektor i socialt arbete, ref nr 634/05 Anställningen är tills vidare med omfattning 50% – 100%. Tillträde så snart som möjligt. Tjänsteställe är Gävle. I arbetet ingår undervisning i socialt arbete, administrativa uppgifter, utvecklingsarbete samt forskning.

Individuell lönesättning tillämpas. Ange gärna löneanspråk. Upplysningslämnas av Nader Ahmadi, prefekt 026-64 81 97, nai@hig.se och Tomas Boman, studierektor 026-64 82 19, tbn@hig.se

Fackliga företrädare är Lars Borbos lbs@hig.se ST-ATF, Inger Hedman ihn@hig.se Lärarförbundet och Bengt-Åke Lindblom blm@hig.se, SACO. De nås via högskolans växel 026-64 85 00.

Välkommen med din ansökan senast den 15 augusti 2005, märkt med respektive ref nr. Ansökan skall åtföljas av styrkt meritsammanställning, förteckning över referenspersoner, kortfattad skriftlig redogörelse för vetenskaplig och pedagogisk verksamhet samt övriga handlingar du önskar åberopa.

Läs mer på www.hig.se eller ring vxl. 026-64 85 00.

Välkommen med din ansökan senast den 15 augusti 2005.

The Norwegian University of Science and Technology NTNU in Trondheim, Norway, has a clear profile in technology and the natural sciences. It has strong faculties of medicine, social science and the humanities, so that it provides a wide range of academic teaching and research. NTNU is the second-largest university in Norway with almost 20 000 students and 4 600 staff. Its annual budget is NOK 5.2 billion.

NTNU Globalization programme

8 PhD positions within technology, social sciences and humanities

The Globalization Programme at the Norwegian University of Science and Technology (<http://www.ntnu.no/>) in Trondheim, Norway, invites applications for 8 PhD positions. For more information about the Globalization Programme see <http://www.ntnu.no/global/>. The 8 PhD positions are linked to four different projects in the Globalization Programme:

- Post-crisis reconstruction, poverty reduction and development. (1 PhD position.)
- Transfers: Social and cultural aspects of transnational flows, the study of complex processes of «diffusion», «exports» and «imports». (2 PhD positions.)
- Resilient Global Logistics: A vulnerability analysis of global logistics systems and problems of maritime logistics. (2 PhD positions.)
- Transnational Corporations and National Effects: A Multi-Disciplinary Research Effort into the Significance of Economic Globalization. (3 PhD positions.)

See the full announcement with description of the projects, educational requirements and contact persons on <http://www.ntnu.no/global/>. More information about the positions is available from Nina Sindre, tlf. + 47 73 59 80 17, e-mail: nina.sindre@hf.ntnu.no or John Kamsvåg, tlf. + 47 73 59 83 77, e-mail: john.kamsvag@hf.ntnu.no. Applications should be sent to the Norwegian University of Science and Technology, Faculty of Arts, NTNU, N-7491 Trondheim, Norway by June 15, 2005. The file number for the positions (HF-265) must be clearly stated on the application.

CICERO

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim har teknologi og naturvitenskap som hovedprofil og elles eit breitt fagtilbod i medisin, samfunnsvitenskap, humaniora og kunstfag. NTNU er landets nest største universitet med meir enn 20 000 studentar og kring 4 600 tilsette. Årsomsetningen er på om lag 3,2 milliarder kroner.

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse

Førsteamanuensis i praktisk-pedagogikk (matematikk fagdidaktikk) ved Program for lærerutdanning

Det er utarbeidet betenkning for stillingen som kan fås ved henvendelse til konsulent Anne Nordlund (anne.nordlund@plu.ntnu.no) tlf. 73591874. Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til førsteamanuensis Peter van Marion (peter.van.marion@plu.ntnu.no) tlf. 73591017.

Søknad med vedlegg skal sendes til NTNU, Program for lærerutdanning, Dragvoll gård, 7491 Trondheim. Merk søknaden med Jnr. PLU-059. Søknadsfrist 27.06.05.

Se fullst. utlysningstekst i Norsk lysingsblad nr. 111, 19.05.05, og på NTNUs hjemmesider <http://nettopp.ntnu.no>

Høgskolen i Finnmark

Ledig stilling

Fast stilling som professor i reiseliv fra 01.08.05

Avdeling for nærings- og sosialfag har med bakgrunn i et tildelt gaveprofessorat fra Sparebanken i Nord Norge ønske om å etablere et professorat så raskt som mulig.

Spørsmål vedrørende stillingen kan rettes til dekan Ingvar Hauge, tlf. 78 45 04 74 eller studieleder Ola Sletvold, tlf. 78 45 04 31.

Det vises til Norsk Lysingsblad nr. 115, 24.05.2005.

Utlysningstekst og betenkning er lagt ut på høgskolens hjemmeside: www.hifm.no.

Søknaden sendes i tre eksemplarer til: Høgskolen i Finnmark, Personal- og økonomikontoret, 9509 Alta. Referanser må oppgis.

Søknadsfrist: 14. juni 2005.

Høgskolen
i Finnmark,
9509 Alta.
Tlf. 78 45 05 00.
Faks 78 43 44 38.

CICERO ev

FFI søker forskere

Forsker – datateknikk/informatikk (ref 2005/01566)

Avdeling Maritime systemer med arbeidssted Horten søker forsker innenfor fagområdet datateknikk/informatikk.

Aktuelle arbeidsoppgaver er

- Utvikling av beslutningsstøtteverktøy for sonaroperasjoner og integrasjon av verktøyet med en geografisk database (PostgreSQL) som skal brukes til å samle og systematisere informasjon som verktøyet trenger.
- Tilrettelegging og visualisering av geografiske data (havbunnmodeller).

Vi søker en person med erfaring innenfor programvareutvikling, beslutningsstøtteverktøy og databasesystemer (relasjonsdatabaser). Kjennskap til GIS-verktøy vil være en fordel.

Nærmere opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til forsker Erik Sevaldsen, tlf 33 03 38 75, forsker Jan Terje Bjørke, tlf 33 03 38 37 eller e-post til personalkonsulent iren.bakke@ffi.no.

Forsker – modellering og simulering (ref 2005/01567)

Avdeling Maritime systemer med arbeidssted Kjeller søker forsker innenfor modellering og simulering. Du må ha interesse for informatikk/datateknikk og utvikling av infrastruktur og modeller for simulering og analyse.

Aktuelle arbeidsoppgaver er design og utvikling av programvare, komponenter, infrastruktur og modeller i distribuerte simuleringssystemer, for å teste og kartlegge ytelsen til maritime sensor- og våpensystemer. Kontakt med sivile og militære leverandører og fagpersonale vil være en del av arbeidet.

Vi søker en person med interesse for noen av følgende områder: distribuerte simuleringssystemer, komponentbasert utvikling, modellering av fysiske systemer (sensorer, våpen og fartøy), simulering og analyse av fartøyers sensor- og våpensystemer. Kjennskap til programvareutvikling (C++/Java) og metoder for distribuert simulering (HLA) er ønskelig.

Nærmere opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til forsker Arne Cato Jenssen, tlf 63 80 74 34, forsker Hans Chr. Løchsen, tlf 63 80 74 47 eller e-post til personalkonsulent iren.bakke@ffi.no.

Generelt

Nædvendige kvalifikasjoner er utdannelse fra universitet/høgskole (cand scient/sivil ing eller tilsvarende) innenfor informatikk/datateknikk, kybernetikk eller anvendt matematikk med informatikkfordypning.

Vi oppfordrer spesielt kvinner og personer med innvandrerbakgrunn til å søke.

Stillingene lønnes innen ltr 46-70 (kr 328 600 – 507 300), avhengig av relevant utdannelse og innpllasseres etter kvalifikasjoner. Det trekkes 2 % pensjonsinnskudd.

Søknader merket referansenummer, vedlagt attesterte kopier av vitnemål og praksis sendes innen **17 juni 2005** til

Forsvarets forskningsinstitutt

Postboks 25

2027 Kjeller

Utfyllende informasjon om instituttet finner du på internetsidene våre

www ffi.no

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er en sivil forskningsinstitusjon direkte underlagt Forsvarsdepartementet. Virksomheten har 595 ansatte, hvorav nærmere 400 er forskere og ingeniører som utvikler teknologi og kunnskap for å gjøre Norge i stand til å ha et tidsriktig og effektivt forsvar. Instituttet er tverrfaglig og dekker fag som matematikk, fysikk, informasjonsteknologi, kjemi, biologi, medisin, psykologi, statsvitenskap, historie og økonomi. Instituttet ligger på Kjeller ved Lillestrøm, og har en mindre arbeidsenhett i Horten.

Utfordrer. Utforsker.

Universitetet i Stavanger (UiS) har 8000 studenter og 960 ansatte og et mangfold av undervisnings-, forsknings- og utviklingsaktiviteter. UiS ligger i landets mest attraktive region med gode bobilbud, et dynamisk arbeidsmarked og spennende kultur- og fritidsaktiviteter. Stavangerregionen har fått status som Europeisk Kulturhovedstad i 2008.

Bli med på å utfordre og utforske!

Universitetet i Stavanger har ledig følgende stillinger:

Universitetet
i Stavanger

Førsteamanuensis i matematikk

Det humanistiske fakultet, Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk

Førsteamanuensis/førstelektor/ universitetslektor i spesialpedagogikk (vikariat)

Det humanistiske fakultet, Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning

Doktorgradsstipendiat i lesevitenskap

Det humanistiske fakultet, Institutt for kultur- og språkvitenskap

Utforsk jobbmulighetene på www.uis.no.

Diakonhjemmet Høgskole

Diakonhjemmet er en selvstendig diakonal stiftelse innen Den norske kirke. Diakonhjemmet Høgskole er en virksomhet i Stiftelsen. Høgskolen utdanner sykepleiere og sosionomer på bachelornivå, og tilbyr mastergradsprogrammer i diakoni, familieterapi og verdibasert ledelse. I tillegg drives etter- og videreutdanning, forskning og internasjonalt arbeid innen helsefaglige, sosiale og kirkelige virksomhetsområder. Vi er opptatt av etikk, verdier og livssyn som viktige dimensjoner i profesjonsutøvelsen.

Forskningsleder

Ved seksjon for forskning og utvikling (Diaforsk)

Avdeling for forskning og utvikling (Diaforsk) og avdeling for etter- og videreutdanning (Diavett) vil fra 1. august 2005 bli samorganisert til en ny avdeling med 35-40 ansatte. Seksjon for forskning og utvikling skal arbeide med forskning, evaluering, utredning, konsulent- og rådgivningstjenester innen et bredt helse-, sosial- og diakonalfaglig felt. Seksjonen viderefører også en bred internasjonal prosjektportefølje innenfor de samme fagområdene. Seksjonen er basert på en kombinasjon av intern finansiering og oppdragsfinansiering. Forskningsleder leder seksjonen og rapporterer til dekan for den nye avdelingen. Forskningsleder skal bidra i utviklingen av høgskolens samlede forskningsstrategi og lede høgskolens FOU-utvalg.

For fullstendig stillingsannonse se www.finn.no eller www.diakonhjemmet.no

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til rektor Einar Vetvik, tlf. 22 45 19 00
e-post vetvik@diakonhjemmet.no

INFORMASJON FRA FORBUNDET

Informasjonsrådgiver **Unn Rognmo** kommer hver måned med aktuell informasjon fra Forskerforbundet. For kontinuerlig oppdatering, besøk våre hjemmesider www.forskerforbundet.no

Kommentarer til Forskningsmeldingen

Stortingets KUF-komite skal avgjøre sin innstilling om forskningsmeldingen 6. juni, og Forskerforbundet har sendt et notat til komiteen med kommentarer til meldingen. Forskerforbundet er i hovedsak positiv til meldingen, som signaliserer en gledelig vilje til økt satsing på forskning. Meldingen er på flere områder meget ambisiøs og inneholder en rekke forslag som, hvis de blir realisert, vil bidra til økt forskningsinnsats. Stortingsmeldingen er særlig ambisiøs på næringslivets vegne når det gjelder forventet økning i forskningsinnsats, og den største utfordringen blir å realisere denne målsettingen. Forskerforbundet er kritisk til at regjeringen i stortingsmeldingen ikke later til å ta på alvor de store endringene i arbeidsvilkårene som kvalitetsreformen har medført for vitenskapelig ansatte ved universiteter og høyskoler. Etter forbundets mening er rekruttering en av de største utfordringene sektoren står overfor de nærmeste årene og et av de viktigste tiltakene vil være å gjøre forskerkarrieren så attraktiv som mulig med gode karrieremuligheter og tilfredsstillende lønn og arbeidsvilkår. Les notatet på www.forskerforbundet.no.

Lønnsoppkjøret i staten

Staten og LO Stat, YS Stat og UHO kom fredag 29. april til enighet om mellomoppkjøret i staten. Resultatet av disse forhandlingene ble at alle får ett lønnstrinns opprykk med virkning fra 1. mai 2005, men med et minimum på 4 000 kr for de som er plassert i lønnstrinn 36 eller lavere. Akademikerne valgte å bryte forhandlingene, og oppkjøret for Akademikernes medlemmer gikk dermed tilmekking. Meklingen ble avsluttet 25. mai, og resulterte i at Akademikernes medlemmer får det samme tillegget som de øvrige statsansatte; ett lønnstrinn fra 1. mai 2005. Akademikerne og staten ble dessuten enige om å nedsette en arbeidsgruppe som innen 1. mars 2006 skal legge frem forslag som bidrar til at en vesentlig større del av lønnsfordelingen kan foregå lokalt. Mer informasjon om tariffoppkjøret, oppdatert lønnstabell og hovedtariffavtale finner du på www.forskerforbundet.no.

Lønnsoppkjøret i kommunal sektor

Tariffoppkjøret 2005 i kommunal sektor (KS-området) for LOK, YS-K og UHO resulterte i at alle i hovedtariffavtalens kapittel 4 får et generelt tillegg på 2 000 kr fra 1. mai 2005, tillegg til de 1 000 kr som ble gitt fra 1. januar i år. Minstelønnsatsene ble justert i henhold til disse tilleggene. Akademikerne Kommune har også akseptert det samme tillegget for medlemmene sine i kapittel 4. De aller fleste av Forskerforbundets medlemmer er omfattet av Hovedtariffavtalens kap. 5, hvor alle forhandlingene skal foregå lokalt ved den enkelte virksomhet. I den forbindelse nevner vi at oppkjø-

ret i kapittel 4 representerer omlag 3,5%. I Oslo kommune, som er eget tariffområde, ble resultatet at det innenfor rammen gis et prosentvist tillegg på 1,4% med virkning fra 1. mai 2005, men slik at tillegget minst utgjør kr. 4 000.

B-forhandlinger i NAVO Helse

De lokale B-forhandlingene i helseforetakene skal være gjennomført innen 15. juni. Det er Akademikerne Helse og NAVO blitt enige om i en protokoll. Legeforeningen og NAVO er enige om den sentrale A2-overenskomsten. Siste frist for de lokale parter i helseforetakene for å be om sentral bistand for B-forhandlingene er 10. juni kl. 14. Partene er enige om at overenskomsten skal gjelde for perioden 1. januar 2005 til 31. desember 2006.

Få endringer i revidert budsjett

I Regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2005 foreslås det byggestart for nybygg for informatikkmiljøene ved Universitetet i Oslo (IFI II) og for nybygg ved Høgskolen i Vestfold. Forskerforbundet ser positivt på at Regjeringen foreslår startbevilgning til disse nybyggene. I statsbudsjettet for 2005 opprettet Regjeringen 100 nye stipendiatstillingar. Dette er langt unna Regjeringens egen opptrapplingsplan for stipendiatstillingar, og Forskerforbundet foreslår derfor at det legges inn 250 nye stipendiatstillingar i revidert nasjonalbudsjett. Videre foreslår Forskerforbundet at det legges inn 60 nye postdoktorstillingar som kan fungere som videre karrierevei og som et tilbud til forskertalenter i påvente av faste stillinger i sektoren. Forskerforbundet foreslår også at bevilgningene til UH-sektoren økes med 78 mill kr øremerket opprettelse av nye vitenskapelige stillinger. Dette tilsvarer effekten av kuttet i basisevilgningen for 2005 og vil bidra til å avhjelpe den økte arbeidsbelastningen etter innføringen av kvalitetsreformen.

- Send tjenestemannsloven tilbake

UHO, LO-stat, YS-stat og Forskerforbundet mener regjeringens forslag til ny tjenestemannslov bør sendes tilbake til regjeringen, slik at den kan gjennomgå en grundig og helhetlig behandling gjennom et utvalgsarbeid. Mandag 9. mai var det høring om regjeringens forslag til ny tjenestemannslov i Stortingets Familie-, kultur- og administrasjonskomité. De tre hovedsammenslutningene og Forskerforbundet ga klart uttrykk for at de er kritiske til departementets behandling av denne saken. De mener prosessen har vært fragmentarisk og sterkt preget av manglende konsekvensanalyser og helhetstankegang. Krav om lovutvalg er blitt avvist. Organisasjonene mener dette har ført til at Stortinget får et mangelfullt beslutningsgrunnlag når de skal ta avgjørelsen i saken.

Bologna-møte i Bergen

Statsråd Kristin Clemet var vert da 50 europeiske ministre for høyere utdanning møttes i Bergen 19.-20. mai for å drofte utviklingen i Bologna-prosessen siden Berlinmøtet i september 2003, og for å trekke opp retningslinjer for arbeidet mot et felles europeisk utdanningsområde innen 2010. Prioriterte områder for Bologna-prosessen fram mot 2007 vil være styrking av arbeidet med kvalitetssikring og gjensidig anerkjennelse av grader, og innføring av nasjonale rammeverk for kvalifikasjoner. Ministrene understreket betydningen av en tettere

Bologna - Bergen - London neste

Kristin Clemet var nylig vert for femti av sine kolleger fra hele Europa som møttes i Bergen. Møtet var et ledd i Bolognaprosessen og markerte at man er kommet halvveis frem mot 2010. Interessante rapporter om utviklingen i perioden ble lagt frem. Viktige vedtak om veien videre ble fattet, vedtak som også vil ha innflytelse på utviklingen ved våre institusjoner, for våre ansatte og våre studenter. Det henvises til Bolognasekretariatets utmerkede hjemmeside for mer informasjon.

En milepæl verdt å merke seg for Forskerforbundets medlemmer er at vi for første gang nå blir representert i den formelle oppfølgingsprosessen. Dette skjer via vår internasjonale organisasjon, Education International (EI), og deres pan-europeiske struktur som dekker de fleste land i Europa og representerer mer enn 650.000 tilsatte i høyere utdanning. Den har nå fått status som såkalt "consultative member" på linje med ESIB, studentenes europeiske organisasjon, og

EUA som representerer institusjonene. I Norge har vi hatt gleden av å være med i den nasjonale referansegruppen for Bolognaprosessen. I alle andre land har ikke dette vært like selvfølgelig. Den formelle medvirkningen på europeisk nivå gir nå

Kari Kjenndalen er generalsekretær i Forskerforbundet

synergi mellom forskning og høyere utdanning. Den videre utvikling av doktorgradsprogrammer vil bli fulgt opp med en egen rapport på neste møte i 2007, og mobilitet blant studenter og lærere vil bli kartlagt.

Forskerforbundet har gjennom den internasjonale organisasjonen Education International arbeidet for at de ansattes organisasjoner skal sikres representasjon i Bologna-prosessen på linje med studentenes og institusjonenes organisasjoner. Dette fikk vi gjennomslag for på møtet i Bergen. Mer informasjon om Bologna-prosessen finnes på www.bologna-bergen2005.no.

Hovedorganisasjonen Unio etablert

På et ekstraordinært samlingsmøte 25. april ble det vedtatt at Unio skal være navnet på hovedorganisasjonen etter at Norsk forskerforbund og Den norske kirkes presteforening går sammen med UHO-forbundene. Navnet, som betyr "forene", markerer en reorganisering av UHO og starten på et nytt og utvidet fellesskap. - Vi har tydelige fellesinteresser og har nå vedtatt en politisk plattform for Unio. Dette gir oss en enda sterkere posisjon, både i tariffpolitikken og i påvirkningen av samfunn og arbeidsliv, sier Anders Folkestad, som ble valgt som leder for Unio fram til 2007. Det ble valgt et styre med totalt 15 medlemmer, der Forskerforbundet representeres av leder Kolbjørn Hagen og generalsekretær Kari Kjenndalen.

Unio, som overtar for UHO, vil formelt være i funksjon fra 1. juli. Unio vil få i overkant av 255.000 medlemmer, fordelt på ni medlems forbund: Utdanningsforbundet, Norsk Sykepleierforbund, Norsk forskerforbund, Politiets Fellesforbund, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Ergoterapeutforbund, Den norske kirkes presteforening, Universitet- og Høyskoleutdannedes Forbund og Det Norske Diakonforbund. Nettside: www.unio.no.

Forsikringer og banktilbud uendret

Vi gjør oppmerksom på at utmeldingen av Akademikerne ikke får noen konsekvenser for Forskerforbundets medlemsforsikringer eller banktilbud.

Forskerforbundets avtaler om forsikringstilbud for sine medlemmer er inngått uavhengig av Akademikerne. Det samme gjelder avtalene med DnB NOR om banktilbud og Cresco-kort. Det vil heller ikke bli noen endringer på dette området som følge av at Forskerforbundet blir med i Unio fra 1. juli 2005.

Tid for å tenke reiseforsikring?

Toppesongen for reiser er rett rundt hjørnet, og det er derfor viktig å ha en god reiseforsikring som dekker uforutsette hendelser i ferien - og i hverdagen. Forskerforbundets reiseforsikring er en slik forsikring. Den gjelder for deg som medlem, for ektefelle/samboer og for barn under 20 år som har felles adresse i folkeregistret. Forsikringen er en helårs reiseforsikring som omfatter både ferie og tjenestereiser, og den gjelder i hele verden på enkeltreiser av inntil 2 måneders varighet. Forsikringen dekker blant annet:

- reisegods med inntil kr 45 000 for hele familien
- reisegods med inntil kr 25 000 for enslig
- reisesyke og hjemtransport ved sykdom uten beløpsbegrensning
- avbestilling inntil kr 80 000 for familie
- reiseansvarsforsikring på inntil kr 4 000 000
- rettshjelpedekning med inntil kr 20 000

Du behøver ikke reise langt før du er omfattet av Forskerforbundets reiseforsikring: Du er dekket på reise til og fra jobb eller skole, på tur til hytta eller på dagsreise til bestemor på landet. De eneste stedene du ikke er dekket, er i hjemmet og på arbeidssted/studiested.

Skulle det skje en skade er du sikret et raskt oppgjør gjennom Vestas profesjonelle skadeapparat. Det er ingen egenandel ved skade, du får full erstatning for det tapet du har lidd.

Ønsker du å bli med på denne forsikringen tar du kontakt med Forskerforbundets Forsikringskontor på 21 02 34 30, eller send en e-post til forsikring@forskerforbundet.no

Om du blir med fra 1. juni, koster forsikringen bare kr 469 for resten av 2005.

NORSK FORSKERFORBUND

Telefon: 21 02 34 00

Leder: professor Kolbjørn Hagen, NTNU

SEKRETARIATET

Generalsekretær: Kari Kjenndalen

Sekretær: Gerd Sandvik

Organisasjonssekretær: Turid Cordtsen

Sekretær: Kristine Brox

Ass. generalsekretær: Sigrid Lem

Rådgiver: Bjørn T. Berg

Informasjonsrådgiver: Unn Rognmo

Forhandlingssjef: Frank Anthun

Advokat: Ann Turid Opstad

Spesialrådgiver: Randi Stensaker

Juridisk rådgiver: Lars Petter Eriksen

Jur. rådgiver: Mariann H. Olsen

Juridisk rådgiver: Brita Alsos (perm)

Juridisk rådgiver: Eirik Utstumo (vikar)

Rådgiver: Eirik Rikardsen

Org. sjef: Joar Flynn Jensen

Rådgiver: Elisabeth Tindeland

Kontorsjef: Aina Nilsen

Sekretær: Lisa Wilhelmsen

Sekretær: Lena Holm

Sekretær: Hans Askildsen

Kasserer: Marit Brendengen

Sekretær: Seija Hjelteig

Sekretær: Linda Pettersson

OBS: Ny postadresse

Vi gjør oppmerksom på at Forskerforbundet har ny postadresse fra 15. mai:
Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo.
Besøksadressen er uendret; Tollbugata 35.

Neste nr av Forskerforum kommer ca 1. september. Forskerforbundet ønsker alle medlemmer en riktig god sommer!

Av Forskerforbundets leder

Kolbjørn Hagen

ningen bør være på linje med det omsorg for barn gir.

Når Stortinget vedtar en omfattende ny pensjonsordning, er det viktig at dette blir en ordning som er stabil og forutsigbar og som gjør det mulig for den enkelte å få oversikt over hvilke pensjonsrettigheter de har. Skal ordningen være forutsigbar og langsiktig, må det være en bred, tverrpolitisk enighet om det systemet som innføres. Det er derfor positivt at så mange av de politiske partiene står bak forliket.

Det er fortsatt for mange detaljer i det nye systemet som ikke er avklart til at det er mulig å felle en endelig dom over forslaget. Men blir pensjonsoptjening i studietiden også en del av forliket, har vi i alle fall fått et godt utgangspunkt for et system som vil kunne bestå i mange år framover.

INNSPILL

Enighet om pensjon

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og regjeringspartiene inngikk nylig et forlik når det gjelder innholdet i den nye pensjonsreformen. Sett i forhold til Pensjonskommisjonens innstilling og det forslaget regjeringen tidligere har lagt fram, har forliket flere elementer som er positive for Forskerforbundets medlemmer.

Det viktigste for oss er nok at bruttopensjonsordningene i offentlig sektor skal bestå. Det betyr at den samlede pensjonen (ny folketrygd og tjenestepensjon til sammen) for offentlig ansatte fortsatt skal være to tredjedeler av sluttlonnen, gitt at en har full opptjeningstid. Systemet med delingstall skal imidlertid benyttes. Øker den gjennomsnittlige levealderen vil dette gi lavere pensjon, eller den enkelte må arbeide lengre for å oppnå full pensjon.

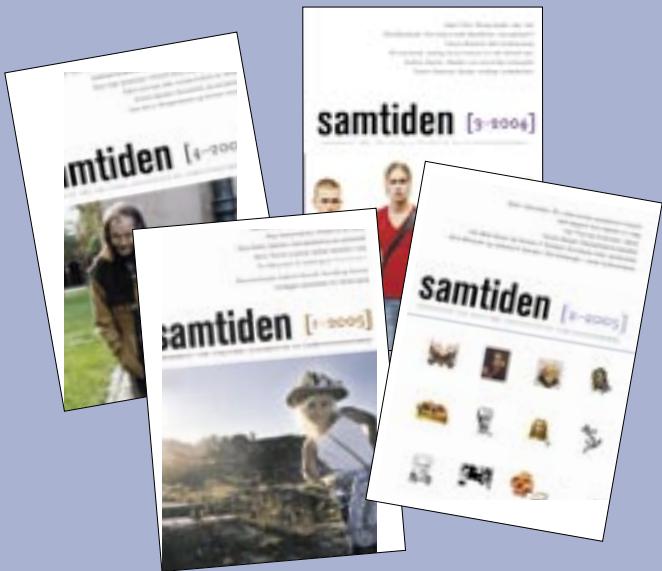
De løpende pensjonene skal reguleres med et gjennomsnittsnitt av pris- og lønnsøkningen. Dette er noe dårligere enn dagens ordning. Det er videre gjort et prinsipielt vedtak om at

AFP-ordningen skal bestå, men her kjenner vi ikke detaljene i den framtidige ordningen. AFP gjør det mulig å gå av med pensjon før ordinær pensjonsalder.

Forskerforbundet støtter at det åpnes for pensjonsoptjening for omsorg for barn, og at det innføres en ny obligatorisk tjenestepensjon også for ansatte i privat sektor. Forliket innebærer også at spørsmålet om pensjonsoptjening for studier skal utredes. Dette er positivt, men vi mener det er avgjørende at denne utredningen leder til at studenter oppnår pensjonsrettigheter. Dette fordi forliket innbærer at absolutt alle år i yrkeslivet skal regnes med når pensjonens størrelse beregnes. De som tar høyere utdanning kommer senere ut i arbeidslivet enn andre og vil derfor risikere å bli pensjonstapere. Dersom regjeringen virkelig mener at kunnspak skal være en viktig konkurransefordel for landet, vil det være helt urimelig om ikke studietiden skal gi pensjonsoptjening. Optjene-

samtiden

TIDSSKRIFT FOR POLITIKK, LITTERATUR OG SAMFUNNSSPØRSMÅL

Anmelderne sier:

«Velskrevne, engasjerte, ofte personlige tekster.»
MORGENBLADET, NORGE

«Tidsskriftet kan utvetydig anbefales.»

POLITIKEN, DANMARK

Vår tids fortellinger

Samtiden er tidsskriftet der landets skarpeste skribenter spissformulerer trender og tendenser i kultur og samfunn.

Samtiden 2/2005 er ute nå. Les bl.a.:

- Stein Lillevolden: *En ureturnerbar asylsøkers historie*
- Rolf Utgård: *Hva ledelse er i Norge i dag*
- Carl-Erik Grimstad og Erik Dalen: *Hjem er den norske republikaneren?*
- Torunn Borge: *Klassereisens karakter*
- Nina Witoszek og Natasza P. Sandbu: *Det fortengte i norsk kulturbistorie*
- Ute Meta Bauer og Yvonne P. Doderer: *Kunsten i samfunnet*
- Per Thomas Andersen: *Gaten*
- Sjur Holsen: *Tid for arbeid, tid for liv*
- David Pugh: *Kunsten å friskmelde syke nordmenn*

Foto denne gang: *Torbjørn Rødland*

Artikler og debatter på www.samtiden.no

Redaktør:
Knut Olav Åmås

Gi et abonnement i gave – 624 sider pr. år
abonnement@samtiden.no eller 22 400 400
Student 298,- Privat 348,- Institusjon 388,-
Fås i Narvesen og bokhandel, kr. 98,-

NASJONALT SENTER FOR

NYNORSK I OPPLÆRINGA

www.nynorskenteret.no | Høgskulen i Volda

Utlysing av FoU-midlar

Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa lyser ut midlar til skuleretta forskings-, forsøks- og utviklingsarbeid for hausten 2005. Særleg interessante område er nynorskopplæring i lærarutdanning og grunnutdanning.

Universitets- og høgskuletilsette, lærarar og studentar som er i gang med, eller har konkrete planar for forskings-, forsøks- og utviklingsarbeid på feltet "Nynorsk i opplæringa", kan søkje om støtte til gjennomføring og dokumentasjon av arbeidet.

Send søknad med prosjektskildring og kostnadsoversyn til Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa innan 15. juni 2005.

Stipenda kan variere i storlek frå kr 10.000 til kr.100.000 alt etter omfang på prosjektet.

Nærmore opplysningar om utlysinga kan ein få ved å vende seg til: Anne Steinsvik Nordal, tlf.: 70 07 51 97, e-post: anneno@hivolda.no

Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa | Høgskulen i Volda
Boks 500 | 6101 Volda | T: 70 07 50 00 | F: 70 07 50 51

UTLYSNING AV MOBILITETSPROGRAMMER FOR 2006

Norges forskningsråd v/Internasjonale stipend (IS) utlyser to mobilitetsprogrammer for 2006 for hhv. **Frankrike** og **Tyskland**.

Søknadsfrist: 15. september 2005

Forskere/forskergrupper kan søke IS om dekning av reise- og oppholdsutgifter til kortere opphold i hhv. Frankrike og Tyskland i forbindelse med planlegging og oppstart av felles forskningsprosjekt. Programmene er åpne for søknader innen alle fag. Programmene med Frankrike (Aurora) og Tyskland (DAADpp) innebærer forskerutveksling. De franske og tyske samarbeidspartnerne i prosjektet må derfor samtidig søke hjemlandet om dekning av utgifter til reise- og opphold i Norge.

Kunngjøringer og søkeradskjemaer finnes på følgende nettdresse: www.forskningsradet.no/is

